

Aniversări culturale
2008

Ministerul Culturii și Turismului al Republicii Moldova
Biblioteca Națională pentru Copii “Ion Creangă”

Aniversări culturale
2008

Chișinău 2007

Responsabil de ediție:
Claudia Balaban

Alcătuitori:
**Lilia Tcaci,
Elena Cugut,
Sabina Dodul,
Tamara Maleru,
Lolita Caneev**

Au participat:
**Tamara Croitoru,
Tamara Pereteatcu,
Mariana Ursu**

Redactori:
**Claudia Gurschi
Tamara Maleru**

INTRODUCERE

Publicația Bibliotecii Naționale pentru Copii “Ion Creangă” *Aniversări culturale*, devenită deja tradițională, prezintă datele remarcabile ale anului 2008.

O bună parte a datelor vizează scriitorii pentru copii, iar celelalte sunt în legătură cu personalitățile marcante ale literaturii, științei, artei universale, a căror activitate prezintă interes pentru copii.

Unele date, nominalizate în Enumerare, sunt însemnate cu asterisc (*), ceea ce înseamnă că acestea pot fi găsite în continuarea lucrării, fiind urmate de scurte date biografice, bibliografii.

Bibliografiile alcătuite în baza colecțiilor Bibliotecii Naționale pentru Copii “Ion Creangă” conțin cărți, articole din cărți și publicații periodice, materiale audiovizuale.

Selectarea bibliografică a fost finalizată în iulie 2007.

Descrierile bibliografice sunt aranjate în ordine alfabetică la cărți și în ordine invers cronologică la publicațiile periodice.

Referințele, ce urmează după fiecare listă bibliografică, oferă o imagine sumară asupra activității personalității respective.

Indexul de nume de la sfârșitul lucrării înlesnește utilizarea ei.

**ENUMERAREA
DATELOR REMARCABILE ȘI MEMORABILE
2008**

IANUARIE

Ziua Mondială a Păcii		1
Brătescu-Voinești, I. Al., prozator (1868-1946)	140 ani de la naștere	1
Băieșu, Ion, scriitor (1933-1992)	75 ani de la naștere	2
Gârleanu, Emil, prozator (1878-1914)	130 ani de la naștere	5
Teodoreanu, Ionel, scriitor (1898-1954)	110 ani de la naștere	6
Landau, Lev, fizician, Laureat al Premiului Nobel 1962 (1908-1968)	100 ani de la naștere	9(22)
Beauvoir Simone de, scriitoare franceză, Laureată a Premiului Goncourt (1908-1986)	100 ani de la naștere	9
Alexandrova, Tatiana, scriitoare rusă (1928-1983)	80 ani de la naștere	10
*Tolstoi, Alexej N., prozator, dramaturg rus (1883-1945)	125 ani de la naștere	10
*Ciutac, Victor, actor 1938	70 ani de la naștere	12
Perrault, Charles, scriitor francez (1628-1703)	380 ani de la naștere	12
Botezatu, Grigore, folclorist 1928	80 ani de la naștere	14
Sărbătoarea Națională Ziua comemorării lui Mihai Eminescu		15
Korkina, Ala, scriitoare rusă 1943	65 ani de la naștere	17
Slavici, Ioan, prozator (1848-1925)	160 ani de la naștere	18
*Blănaru, Gheorghe, poet 1933	75 ani de la naștere	21
Mironov, Filip, poet, prozator 1928	80 ani de la naștere	21
Byron, George Noel Gordon, poet englez (1788-1824)	220 ani de la naștere	22
Sajin, Nelly, pictoriță (1938-1996)	70 ani de la naștere	23
Stendhal (Henri Marie Beyle), scriitor francez (1783-1842)	225 ani de la naștere	23
Știrbu, Liviu, compozitor 1953	55 ani de la naștere	23
Botgros, Nicolae, violonist, dirijor 1953	55 ani de la naștere	25
Vysockij, Vladimir, poet, actor rus (1938-1980)	70 ani de la naștere	25
*Filip, Iulian, poet, folclorist, dramaturg, grafician 1948	60 ani de la naștere	27

FEBRUARIE

Gane, Nicolae, scriitor (1838-1916)	170 ani de la naștere	1
Gârneț, Vasile, poet, prozator, eseist 1958	50 ani de la naștere	3
Pânzaru, Victor, poet, traducător 1953	55 ani de la naștere	4
Tyl, Josef Kajetan, poet, dramaturg ceh (1808-1856)	200 ani de la naștere	4
Țepordei, Vasile, preot, ziarist (1908-2002)	100 ani de la naștere	5
*Bogza, Geo, poet, prozator (1908-1993)	100 ani de la naștere	6
*Rusnac, Constantin, compozitor 1948	60 ani de la naștere	6
Verne, Jules, romancier, dramaturg francez (1828-1905)	180 ani de la naștere	8
Vahtangov, Evgenij, regizor, actor rus (1883-1922)	125 ani de la naștere	13
Moliere (Jean-Baptiste Poquelin), dramaturg francez (1622-1673)	325 ani de la trecerea în eternitate	17
Copernic (Copernicus), Nicolaus, astronom, matematician și filozof polonez (1473-1543)	535 ani de la naștere	19
Ziua Internațională a Limbii Materne		21
Ziua dragostei și a bunăvoinței - Dragobete		24
*Hasdeu, Bogdan Petriceicu, poet, prozator, dramaturg (1838-1907)	170 ani de la naștere	26
Daumier, Honore, pictor, sculptor francez (1808-1879)	200 ani de la naștere	26
*Rusu, Nicolae, prozator 1948	60 ani de la naștere	26
Montaigne, Michel de, filozof, scriitor francez (1533-1592)	475 ani de la naștere	28

MARTIE

Ziua Mărțișorului		1
*Asachi, Gheorghe, poet, prozator, dramaturg, om de cultură (1788-1869)	220 ani de la naștere	1
Zavtur, Eudochia, graficiană 1953	55 ani de la naștere	1
„Zilele Creangă” în Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”		1-7
Vivaldi, Antonio, compozitor, violonist italian (1678-1741)	330 ani de la naștere	4
Ziua Internațională a Femeii		8
De Amicis, Edmondo, scriitor italian (1846-1908)	100 ani de la trecerea în eternitate	11
Giovagnoli, Raffaello, scriitor italian (1838-1915)	170 ani de la naștere	13
Sartakov, Sergej, prozator rus (1908-1993)	100 ani de la naștere	13
*Mateevici, Alexei, poet și publicist (1888-	120 ani de la naștere	16

1917)		
Ziua Internațională a Francofoniei		20
Snegirëv, Gennadij, scriitor rus 1933	75 ani de la naștere	20
Ziua Internațională a Poeziei		21
Ziua Mondială a Apei		22
Ciocanu, Aurel, poet 1943	65 ani de la naștere	27
Ziua Mondială a Teatrului		27
Raffaello, Santi (Sanzio), pictor italian (1483-1520)	525 ani de la naștere	28
Farago, Elena, poetă, prozatoare (1878-1954)	130 ani de la naștere	29
Bacinschi, Mihai, grafician 1948	60 ani de la naștere	30
*Stănescu, Nichita, poet (1933-1983)	75 ani de la naștere	31

APRILIE

Berestov, Valentin, scriitor rus (1928-1998)	80 ani de la naștere	1
Rahmaninov, Sergej, compozitor rus (1873-1943)	135 ani de la naștere	1
Ziua Internațională a Păsărilor		1
Ziua Umorului		1
Săptămâna Lecturii și a Cărții pentru Copii		1-7
Ziua Națională „Un arbore pentru dănuirea noastră”		Prima sâmbătă
Ziua Internațională a Cărții pentru Copii		2
Irving, Washington, scriitor american romantic (1783-1859)	225 ani de la naștere	3
Muradeli, Vano, compozitor gruzin (1908-1970)	100 ani de la naștere	6
Ziua Mondială a Sănătății		7
*Delavrancea, Barbu, prozator, dramaturg (1858-1918)	150 ani de la naștere	11
*Negruzzi, Costache, prozator, poet și dramaturg (1808-1868)	200 ani de la naștere	12
Ziua Mondială a Cosmonauticii		12
Coca, Eugen, compozitor, violonist și dirijor (1893-1954)	115 ani de la naștere	15
Ziua Mondială a Culturii		15
Grekov, Iuri, scriitor 1938	70 ani de la naștere	16
Ziua Internațională a Monumentelor și Locurilor istorice		18
Ziua Mondială a Planetei Pământ		22
Ziua Mondială a cărții și dreptului de autor		23
Ziua Mondială a Solidarității Tineretului		24
Ziua Mondială a informației		26
*Mănăscurtă, Ioan, prozator, publicist și	55 ani de la naștere	28

traducător 1953		
Monumentul lui Ștefan cel Mare (sculptor Alexandru Plămădeală) 1928	80 ani de la inaugurare	29
Ziua Mondială a dansului		29
Hašek, Jaroslav, scriitor ceh (1883-1923)	125 ani de la naștere	30

MAI

Gagiu, Valeriu, scenarist și regizor 1938	70 ani de la naștere	1
Ziua Internațională a solidarității oamenilor muncii		1
Brahms, Johannes, compozitor, pianist și dirijor german (1833-1897)	175 ani de la naștere	7
Ziua Europei		7
Ziua Victoriei și a Comemorării Eroilor căzuți pentru Independența Patriei		9
Voznesenskij, Andrej, poet rus 1933	75 ani de la naștere	12
Ziua Internațională a Familiei		15
Grigorescu, Nicolae, pictor (1838-1907)	170 ani de la naștere	15
Ziua Latinității		15
Tcaci, Zlata, compozitoare (1928-2006)	80 ani de la naștere	16
Ziua Mondială a protecției mediului		17
Ziua Internațională a Muzeelor		18
Meniuc, George, poet, prozator, eseist (1918-1987)	90 ani de la naștere	20
Ziua Internațională a Culturii		21
Ziua Națională a Sportului		21
Simion, Eugen, critic și istoric literar, eseist 1933	75 ani de la naștere	25
Arbuzov, Alexej, dramaturg rus (1908-1986)	100 ani de la naștere	26
Cara-Cioban, Dumitru, scriitor găgăuz 1933	75 ani de la naștere	27
Ghibu, Onisifor, om de cultură, militant politic (1883-1972)	125 ani de la naștere	31

IUNIE

Ziua Internațională a Ocrotirii Copiilor		1
Ziua Mondială a Mediului		5
Bolduma, Ion, poet (1933-1993)	75 ani de la naștere	6
Ziua Internațională împotriva exploatării copilului prin muncă		12
Curwood, James Oliver, scriitor american (1878-1927)	130 ani de la naștere	12
Alecsandri, Vasile, poet, prozator, dramaturg	190 ani de la naștere	14

(1818-1890)		
Țibulschi, Iulia, compozitoare 1933	75 ani de la naștere	15
Rimskij-Korsakov, Nikolaj, compozitor, dirijor și pedagog rus (1844-1908)	100 ani de la trecerea în eternitate	21
Evtuşenco, Anatolie, grafician 1938	70 ani de la naștere	23
Bass, Ion, cântăreț (1933-2005)	75 ani de la naștere	25
Ziua Internațională contra abuzului și a traficului de droguri		26

IULIE

Ziua Comemorării lui Ștefan cel Mare și Sfânt Botez, Demostene, poet, publicist (1893-1973)	115 ani de la naștere	2
Kafka, Franz, scriitor austriac (1883-1924)	125 ani de la naștere	3
*Boțu, Pavel, poet, prozator și publicist (1933-1987)	75 ani de la naștere	14
*Dabija, Nicolae, poet, publicist 1948	60 ani de la naștere	15
Korczak, Janusz, scriitor și pedagog polonez (1878-1942)	130 ani de la naștere	22
Gripe, Maria, scriitoare suedeză pentru copii, laureată a Premiului H. Ch. Andersen (1923-2007)	85 ani de la naștere	25
Ziua Constituției		29
Ziua scrisului și a culturii găgăuze		30

AUGUST

Halippa, Pantelimon, publicist, poet, militant al mișcării naționale (1883-1979)	125 ani de la naștere	1
*Apostol, Veniamin, regizor de teatru (1938-2000)	70 ani de la naștere	15
Lungu-Ploaie, Raisa, prozatoare 1928	80 ani de la naștere	15
Madan, Gheorghe Constantin, prozator 1938	70 ani de la naștere	16
Burac, Andrei, poet și prozator 1938	70 ani de la naștere	17
Barbu Lăutaru (Vasile), cântăreț și cobzar (1780-1858)	150 ani de la trecerea în eternitate	18
Pantelev, Leonid, scriitor rus (1908-1987)	100 ani de la naștere	22
Sărbătoarea Națională „Ziua Independenței”		27
Sărbătoarea Națională „Limba Noastră”		31

SEPTEMBRIE

Ziua Cunoștințelor		1
Ziua Armatei Naționale		3
*Druță, Ion, prozator, dramaturg și eseist 1928	80 ani de la naștere	3
*Vlahuță, Alexandru, poet și prozator (1858-1919)	150 ani de la naștere	5
Ziua Internațională pentru alfabetizare		8
*Tolstoj, Lev, scriitor rus (1828-1910)	180 ani de la naștere	9
Cantemir, Antioh, poet satiric rus (1708-1744)	300 ani de la naștere	21
Ziua Internațională a Păcii		21
Buzura, Augustin, prozator 1938	70 ani de la naștere	22
Ziua Limbilor Europene		26
Șalari, Ariadna, prozatoare 1923	85 ani de la naștere	27

OCTOMBRIE

Ziua Internațională a Muzicii		1
Ziua Internațională a Animalelor		4
Ziua Bibliotecarului		5
Ziua Pedagogului		5
Șciusev, Alexei, arhitect, istoric și teoretician în artă (1873-1949)	135 ani de la naștere	8
*Plămădeală, Alexandru, sculptor (1888-1949)	120 ani de la naștere	9
Obručev, Vladimir, savant și scriitor rus (1863-1956)	145 ani de la naștere	10
Porumbescu, Ciprian, compozitor (1853-1883)	155 ani de la naștere	14
Nobel, Alfred Bernhard, savant, chimist suedez, întemeietorul Fundației Nobel (1833-1896)	175 ani de la naștere	21
Celac, Silvia, prozatoare și traducătoare 1948	60 ani de la naștere	22
Andrieș, Andrei, fizician 1933	75 ani de la naștere	24
Ziua Internațională a Organizației Națiunilor Unite (ONU)		24
Bizet, Georges, compozitor francez (1838-1875)	170 ani de la naștere	25
*Busuioc, Aureliu, poet, dramaturg, romancier, eseist și traducător 1928	80 ani de la naștere	26
*Cantemir, Dimitrie, scriitor, gânditor, enciclopedist și domnitor al Moldovei (1673-1723)	335 ani de la naștere	26
Ziua Mondială a Cărții		29

Ziua Internațională a Internet-ului		29
Zamfirescu, Duiliu, prozator și poet (1858-1922)	150 ani de la naștere	30

NOIEMBRIE

Botezatu, Eliza, critic și istoric literar 1938	70 ani de la naștere	7
Bontea, Elena, pictoriță 1933	75 ani de la naștere	10
Ziua Internațională a Tineretului		10
Borodin, Alexandr, compozitor rus (1833-1887)	175 ani de la naștere	12
*Aldea-Teodorovici, Doina, interpretă de muzică ușoară (1958-1992)	50 ani de la naștere	15
*Dragomir, Constantin, poet și prozator 1948	60 ani de la naștere	20
*Lagerlöf, Selma Otilia Luvisa, scriitoare suedeză, laureată a Premiului Nobel (1858-1940)	150 ani de la naștere	20
*Nosov, Nikolaj, scriitor rus (1908-1976)	100 ani de la naștere	23

DECEMBRIE

Mardare, Marcela, prozatoare 1948	60 ani de la naștere	1
Ziua Internațională de Combatere și Profilaxie a Maladiei SIDA		1
Ziua Internațională a Persoanelor cu dizabilități		3
Milton, John, poet englez (1608-1674)	400 ani de la naștere	9
Ziua Internațională a copiilor în mass-media		9
*Ziua Internațională a Drepturilor Omului		10
Șișcan, Constantin, scriitor rus 1933	75 ani de la naștere	11
Akim, Âkov, scriitor rus 1923	75 ani de la naștere	15
Vatamanița, Ion, grafician 1938	70 ani de la naștere	20
Costenco, Nicolai, poet, prozator, publicist și traducător (1913-1993)	95 ani de la naștere	21
Cutasevici, Gheorghe, scriitor, publicist și traducător 1938	70 ani de la naștere	21
Puccini, Giacomo, compozitor italian (1858-1924)	250 ani de la naștere	22
Zbârnciog, Vlad, prozator, poet, eseist 1943	65 ani de la naștere	22
Vieru, Igor, pictor, grafician (1923-1988)	85 ani de la naștere	23
Colâbneac, Alexei, pictor, grafician 1943	65 ani de la naștere	25
Ziua Actorului		27

ALTE DATE

Cetatea Soroca 1543	465 ani de la edificare
Costin, Miron, cronicar și poet (1633-dec. 1691)	375 ani de la naștere
Durova, Nadežda, scriitoare rusă, prima femeie ofițer (1783-1866)	225 ani de la naștere
„Mihai Eminescu”, Teatrul Național 1933	75 ani de la înființare
„Prichindel”, Teatrul televizat de păpuși 1968	40 ani de la înființare
Milescu Spătaru, Nicolae, diplomat și cărturar (1636-1708)	300 ani de la trecerea în eternitate

CĂRȚI JUBILIARE

Cazania lui Varlaam 1643	365 ani de la publicare
„Legende sau basme naționale în versuri” de Dimitrie Bolintineanu 1858	150 ani de la publicare
„L’ile des pingouins” (Insula pinguinilor) de Anatole France 1908	100 ani de la publicare
„L’oiseau bleu” (Pasărea albastră) de Maurice Meterlinck 1908	100 ani de la publicare
„Luceafărul” de Mihai Eminescu 1883	125 ani de la publicare
„Oliver Twist” de Charles Dickens 1858	150 ani de la publicare
„Sânziana și Pepelea”, „Fântâna Blanduziei” de Vasile Alecsandri 1883	125 ani de la publicare
„The White Fang” (Colț Alb) de Jach London 1908	100 ani de la publicare
„The Wind in the Willows” (Vântul prin sălcii) de Kennet Graham 1908	100 ani de la publicare
„Treasure island” (Insula comorilor) de Robert Lewis Stevenson 1883	125 ani de la publicare

LISTE DE RECOMANDARE A LITERATURII

**12 ianuarie – 70 ani
de la nașterea actorului
Victor Ciutac
1938**

Este originar din satul Șirăuți, raionul Briceni. După absolvirea școlii medii din Lipcani (1954) își continuă studiile la Institutul de Arte „Gavriil Muzicescu” din Chișinău, specialitatea actor de teatru și film (1960-1964). Aici studiază în clasa maestrului Valeriu Cupcea, avându-i ca colegi pe Veniamin Apostol, Dina Cocea, Margareta Ureche, Vitalie Rusu, Mihai Curagău și alți viitori artiști ai scenei. Spre deosebire de unii dintre colegii săi, tânărul Victor Ciutac avea deja o experiență de activitate scenică: între 1957-1958 activase la Teatrul Dramatic din Bălți unde jucase în spectacolele *Chirița în Iași* de Vasile Alecsandri și *O rază în întuneric* de P. Kravțov. După ce absolveste cu mențiune facultatea, este repartizat în trupa Teatrului Moldovenesc Muzical-Dramatic de Stat „A.S. Pușkin” (actualmente Teatrul Național „Mihai Eminescu”). Aici va da viață scenică multor personaje din dramaturgia națională și universală, iar între 1991 și 1996 va fi directorul artistic al teatrului. Din 1978 este profesor la Institutul de Arte din Chișinău (azi Academia de Muzică, Teatru și Arte plastice).

Timp de 45 de ani, cât a activat în domeniul teatral, a jucat în peste 50 de piese pe scena teatrului, în spectacole televizate și radiofonice. S-a afirmat mai cu seamă în roluri de contemporani, conturând caractere cu o bogată substanță sufletească și morală, marcate de demnitate și înțelegere profundă a omeniei, a rosturilor înalte ale existenței umane. Rolurile interpretate pe parcursul anilor reliefează pregnant procesul căutărilor creatoare, afirmarea unei personalități scenice distincte: Casian (*Eroica* de Gh. Malarciuc), Chibici (*Eminescu* de M. Ștefănescu), Delasari (*Unde ești, Campanella?* de A. Marinat), Nikolai Ostrovski (*Simfonia a noua* de Iu. Prințev), Tibalt (*Romeo și Julieta* de W. Shakespeare), Enver (*Femeea de după ușa verde* de R. Ibraghimbekov), Tăunul (*O tragedie italiană* de A. Stein) Miron Costin (*Zodia Inorogului* de I. Gheorghită), Lombardi (*Slugă la doi stăpâni* de C. Goldoni), Hlopov (*Revizorul* de N. Gogol), Ilarion (*Președintele* de D. Matcovschi), Karpe (*Cât o fi să mai trăim* de O. Ioseliani), Lisandru (*Tata* de D. Matcovschi), Nicolae Plugaru (*Pe-o gură de rai* de I. Podoleanu), Grigore (*Pomul vieții* de D. Matcovschi), Pavel Andreevici (*Abecedarul* de D. Matcovschi), Russet (*Vodă Cantemir* de I. Gheorghită) și multe altele.

În calitate de regizor a montat spectacolele *Masa de sărbătoare* de A. Gondiu (1986), *Tata* (1999), *Ifigenia în Aulis* de Euripide (2002).

Este cunoscut și ca unul dintre cei mai buni actori de cinema din Moldova, producându-se în peste 30 de filme regizate de E. Loteanu, V. Gajiu, V. Ioviță, V. Pascaru, I. Mija, V. Tereșenco ș.a.: *Poenele roșii* (1966, debutul în cinematografie), *Lăutarii*, *Ultimul haiduc*, *Dimitrie Cantemir*, *Podurile*, *Bărbații încărunțesc devreme*, *Casa lui Dionisie*, *Durata zilei*, *Dreptul de a conduce* ș.a.

În 2006 omul de teatru Victor Ciutac se face „actor” principal în proza noastră contemporană” (Ioan Holban) și publică un roman cu un titlu semnificativ, *Exilați în umilință* – roman frescă care cuprinde istoria Basarabiei de la 1940 spre zilele noastre.

Activitatea teatrală și cinematografică i-a fost încununată cu mai multe premii și distincții, printre care: Premiul I pentru cea mai bună interpretare a rolului masculin în cadrul Festivalului VIII unional de cinematografie (1975, pentru rolul lui Ștefan Bardă din filmul *Durata zilei*), Premiul de Stat al Moldovei pentru interpretarea rolurilor în spectacolele *Tata*, *Cât o fi să mai trăim*, *Ciocârlia* și în filmul *Dreptul de a conduce* (1980), Ordinul Drapelul Roșu de Muncă, titlurile onorifice de Artist Emerit din RSSM (1978) și Artist al Poporului din Republica Moldova (1991).

Bibliografie

Referințe critice

ANDON, Victor. Victor Ciutac // Andon, Victor. Aktery moldavskogo kino: vypusk vtoroj. – Ch., 1979. – P. 101-109.

APOSTOL, Veniamin. Victor Ciutac // Consemnări pe cortină. – Ch., 1989. – P. 243-244.

APOSTOL, Veniamin. Măștile nedreptății: [Victor Ciutac] // În vârtoarea creației: Veniamin Apostol. – Ch., 2004. – P. 172-179.

APOSTOL, Veniamin. Mereu suflet și credință: [Viorica Chircă și Victor Ciutac] // În vârtoarea creației: Veniamin Apostol. – Ch., 2004. – P. 152-154.

APOSTOL, Veniamin. Metafora cotidianului: [Victor Ciutac] // În vârtoarea creației: Veniamin Apostol. – Ch., 2004. – P. 160-162.

APOSTOL, Veniamin. Spiritul național în arta actricească din Basarabia: [Victor Ciutac] // În vârtoarea creației: Veniamin Apostol. – Ch., 2004. – P. 141-147.

BĂTRÂNU, Nicolae. Victor Ciutac // Bătrânu, Nicolae. Măsura talentului. – Ch., 1979. – P. 62-72.

DUMBRĂVEANU, Victor. Un țaran cu pas de domn // Dumbrăveanu, Victor. Dor de casă. – Ch., 1989. – P. 243-244.

PELIN, Pavel. Starea de limită: [Victor Ciutac] // Pelin, Pavel. Ce dragoste veche – actorii. – Ch., 1998. – P. 62-64.

VICTOR Ciutac // Calendarul bibliotecarului 1998 / Bibl. Naț. a RM. – Ch., 1997. – P. 5-7.

VICTOR Ciutac // Literatura și arta Moldovei: enciclopedie. Vol. 2. – Ch., 1986. – P. 437.

HOLBAN, Ioan. Un roman frescă: [Victor Ciutac. „Exilați în umilință ”] // Dacia literară. – 2007. – Nr. 2. – P. 60-61.

50 cei mai populari actori basarabeni în viziunea revistei ”VIP magazin”: Victor Ciutac / text: Liliana Popușoi // VIP magazin. – 2005. – Nr. 6. – P. 54.

APOSTOL, Veniamin. Eram atât de tineri: (fragmente din manuscrisul „Schițe pentru proiectul unui artist: Victor Ciutac”) // Jurnal de Chișinău. – 2003. – 15 august. – P. 12.

Dedicații în poezii

ROMANCIUC, Vasile. Jurnal de actor: lui Victor Ciutac // Romanciuc, Vasile. Note de provincial. – Ch., 1991. - P. 83.

VIERU, Grigore. *** Îți amintești?..: lui Victor Ciutac // Vieru, Grigore. Acum și în veac: poeme, cântece, confesiuni. – Ch., 2004. – P. 265. – (Biblioteca școlarului, serie nouă; nr. 505).

Titluri pentru expoziții

Victor Ciutac în luminile rampei

Victor Ciutac, figură reprezentativă a scenei moldovenești

O viață dăruită scenei

Maestru al artei scenice

Referințe

Victor Ciutac este actorul ce a pus în evidență specificul caracterului moldovenesc, tendința oamenilor de pe acest meleag de a fi uniți, de a-și cunoaște neamul și istoria lui.

Veniamin Apostol

(...) Un suflet larg, profund ramificat în zeci de roluri pe care le-a creștat, în decursul a zeci de ani de muncă, în propria conștiință și în conștiința spectatorilor...

Pavel Pelin

Nu-l poți diviza pe roluri, ci pe ultima și, de fiecare dată, pe tot alta și alta înviere a noastră din morți. El nu poate fi văzut, ci acceptat ca parte din propria noastră ființă.

Anatol Codru

Victor Ciutac este emotiv. E o personalitate, e un om cu aptitudini. (...) A jucat cu supraadevăr, autodepășindu-se. A fost minunat. A jucat magistral.

Alexandru Cosmescu

În tendința de a cunoaște, de a-și lărgi orizontul, Victor Ciutac pătrunde în miezul problemei – lucru pe care îl face cu migală și răbdare. Numai după ce „dezghioacă” totul până în cele mai mici amănunte și cântărește cu minuțiozitate tot ce e „pro” sau „contra”, își permite să se pronunțe. Și ceea ce spune este un

adevăr, pe care poți să-l accepți sau să-l respingi, dar pentru care el, Victor Ciutac, va lupta cu fermitate, fără să-i pese că asta place sau nu! Căci Victor Ciutac este actorul care nu știe, nu înțelege să se cruțe când este vorba de artă, de creație.

Valeriu Cupcea

Victor Ciutac realizează caractere fiindcă el însuși este un caracter. Ceea ce ne cucerește la el este o spirală interioară care se comprimă și se destinde, după împrejurări. Am putea vorbi în teatrul nostru de nervul lui Victor Ciutac.

Mihai Cimpoi

Victor Ciutac posedă un rar simț al contemporanității, are o extraordinară expresivitate și mobilitate lăuntrică...

Ilie Todorov

(...) Teatrul a făcut un mare serviciu cinematografilei, pregătind actori care vin pe platourile de filmare cu tehnica și disciplina scenei. Și dacă ar fi să evidențiez la ora actuală „o mână de bărbați” ai cinematografilei moldovenești, aș începe cu actorul Victor Ciutac.

Valeriu Gajiu

**21 ianuarie – 75 ani
de la nașterea poetului
Gheorghe Blănaru
1933**

Poetul Gheorghe Blănaru, prin ceea ce a scris și scrie, a contribuit la îmbogățirea literaturii pentru copii de la noi, cărțile sale fiind căutate și apreciate de micul cititor (Aurel Ciocanu).

S-a născut la 21 ianuarie 1933, într-o familie de plugari din satul Limbenii Vechi, Glodeni. După absolvirea școlii din satul de baștină își continuă studiile la Facultatea de Litere a Institutului Pedagogic „Ion Creangă” din Chișinău, pe care o absolveste în 1960. Un timp lucrează pedagog în satul Sireț, Strășeni, după care își continuă activitatea la Institutul Pedagogic „Ion Creangă”. Ulterior va colabora la ziarul *Tineretul Moldovei*, revista *Scânteia leninistă* (actualmente *Noi*) și ziarul *Tânărul leninist* (azi *Florile dalbe*). A activat de asemenea în cadrul Institutului de Limbă și Literatură Română al Academiei de Științe a Republicii Moldova, a fost redactor la Editura „Cartea Moldovenească”, director al Biroului de propagare a literaturii la Uniunea Scriitorilor din Republica Moldova.

Pedagog prin vocație, bun cunoscător al vieții și al sufletului omenesc, Gheorghe Blănaru se va impune în literatura autohtonă printr-un mesaj socio-uman și educativ, printr-un vers radios, cu tentă umoristică, printr-o predilecție aparte pentru natură. Publică primele poezii în anul 1953 în revista *Scânteia leninistă*. Cartea de debut, *Ferestrele anului*, îi apare în 1975 și este urmată de alte cărți,

prin care autorul inspiră micilor săi cititori dragostea de neam și plai, de grai, cântec popular și tradiție, îndemnându-i spre tot ce e frumos și sincer: *Uriașul albastru* (1976), *Plicul cu spice* (1977), *În orașul Codru-Mare* (1979), *Casa de pe curcubeu* (1983), *Mieii și teii* (1989), *La plecare* (2001) ș.a. Creația sa pentru copii vădește o bogată experiență de pedagog, o înțelepciune nativă, o bună cunoaștere a psihologiei copilului.

A mai publicat note de călătorie, eseuri, interviuri (volumul de publicistică *Izvorul de duminică*, 1987 ș.a.). Versurile sale au fost traduse și editate în Țările Baltice, Kazahstan, Rusia, Ucraina, Uzbekistan.

De câțiva ani poetul s-a stabilit cu traiul la Iași. Este membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova (1981) și al Uniunii Scriitorilor din România.

Bibliografie

Opera

BALADA drumului de pe umerii veacului: poem / Gheorghe Blănaru; pict.: Boris Jancov. – Ch.: Lit. artistică, 1984. – 47 p. – (Seria pentru biblioteci).

CASA de pe curcubeu: [versuri] / Gheorghe Blănaru; pict.: S. Hămuraru. – Ch.: Lit. artistică, 1983. – 63 p.: il.

CASTELUL cu ușile ferecate: [versuri] / Gheorghe Blănaru; il.: T. Terlețcaia. – Ch.: Lit. artistică, 1980. – 72 p.: il.

FERESTRELE anului: versuri / Gheorghe Blănaru; il.: I. Vătămăniță. – Ch.: Lumina, 1974. – 20 p.: il.

GOROD – les: stihii / Gheorghe Blănaru. – M.: Det. lit., 1982. – 24 p.: il. color.

ÎN ORAȘUL Codru – Mare: versuri / Gheorghe Blănaru; il.: E. Childescu. – Ch.: Lit. artistică, 1979. – 47 p.: il.

LA PLECARE: poezii pentru copii / Gheorghe Blănaru; cop. și il. de I. Moraru. – Iași: Sedcom Libris, 2001. – 240 p.

MIEII și teii: versuri / Gheorghe Blănaru; prez. graf.: O. Grădinaru. – Ch.: Lit. artistică, 1989. – 64 p.: il.

MOȘI frumoși / Gheorghe Blănaru; il.: Lică Sainciuc. – Ch.: Lit. artistică, 1981. – 48 p.

ODIHNA armelor: versuri / Gheorghe Blănaru; il.: Boris Jancov. – Ch.: Lit. artistică, 1987. – 64 p.: il.

PLICUL cu spice / Gheorghe Blănaru; il.: D. Cojocar. – Ch.: Lit. artistică, 1977. – 42 p.: il.

SKAŽI mne les: stihii / Gheorghe Blănaru. – Ch.: Lit. artistică, 1988. – 23 p.: il.

URIAȘUL albastru / Gheorghe Blănaru. – Ch.: Lumina, 1976. – 36 p.: il.

Referințe critice

BUSUIOC, Nicolae. Gheorghe Blănaru // Busuioc, Nicolae. Scriitori și publiciști ieșeni contemporani: dicționar. – Iași, 2002. – P. 67-68.

CIMPOI, Mihai. Schimbarea la față: [Gheorghe Blănaru] // Cimpoi, Mihai. O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia. – Ed. a 2-a rev. și adăug. – Ch., 1997. – P. 212, 390.

GHEORGHE Blănaru // Scriitorii Moldovei în lectura copiilor și adolescenților: dicționar bibliografic / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”; alcăt.: Maria Harea, Elena Cugut; ed. îngrijită de Claudia Balaban. – Ed. a II-a, rev. și compl. – Ch., 2004. – P. 30-32.

GHEORGHE Blănaru // „a”MIC”. – 2005. – Nr. 4. – Supl.

[**GHEORGHE** Blănaru] // Florile dalbe. – 2004. – 22 ian. – P. 8.

BLĂNARU, Gheorghe: „Mai întâi de toate, eterna lumină a Cărții...”: [în dialog: Ion Anton și Gheorghe Blănaru] // Florile dalbe. – 2003. – 23 ian. – P. 6.

Titluri pentru expoziții

În Codrul Mare al poeziei lui Gheorghe Blănaru

Copilul de ieri, Copilul de azi (Gheorghe Blănaru – 75 de ani)

Poet împătimit de natură și grai

Lucrare permanentă în cuvânt

Referințe

Unul dintre acești puțini aleși, fără de care veacul copiilor noștri ar fi mult mai rece și mai cenușiu, este Gheorghe Blănaru. Stilul lui e cantabil și cristalin, fără căutări forțate sau zorzoane. Ogorul lui tematic e toată viața micului cetățean, cu simbolica vârstei respective, cu mediul în care crește și se întărește.

Gheorghe Malarciuc

Versurile lui sunt limpezi, simple, exacte și comunică ușor cu copilul, fiindcă se pătrund de felul de a fi al acestuia, de felul de a înțelege lucrurile caracteristic vârstei lui fragede...

Mihai Cimpoi

Simplitatea și sinceritatea ușor colorate și metamorfozate sunt poate cele mai intime caracteristici ale poeziei cristaline pentru și despre copii a poetului Gheorghe Blănaru.

* * *

Gheorghe Blănaru muncește sub steaua care-l are de unul în fața inspirației și datoriei sale (...). Poezia lui poartă pecetea vibrațiilor sufletești, întotdeauna strălucitoare ca „roua” și puternice ca „rădăcina”, deoarece izvorăsc dintr-o inimă

însetată de meleag, de doină și de dor (...). Poezia pentru Domnia sa este nu numai o menire, dar și o plecare spirituală, o lucrare permanentă în cuvânt...

Tudor Palladi

**27 ianuarie – 60 ani
de la nașterea scriitorului
Iulian Filip
1948**

La 27 ianuarie 1948 în familia Anei și a lui Ion Filip din satul Sofia, raionul Drochia se naște cel de-al doilea copil, care peste ani va deveni poetul, folcloristul, dramaturgul, graficianul, publicistul Iulian Filip.

După absolvirea școlii de cultură generală din satul natal, se înscrie la Facultatea de Fizică și Matematică a Universității Pedagogice „Alec Russo” din Bălți. Peste un an, însă, abandonează studiile, susținând din nou admiterea la Facultatea de Litere a aceleiași instituții. După absolvirea facultății (1970) face doctoratul la Institutul de Limbă și Literatură al Academiei de Științe a Moldovei, având ca temă de cercetare teatrul folcloric. După prezentarea tezei este angajat ca colaborator științific la Academia de Științe, unde va activa până în 1985. În perioada 1990-2006 este șef al Departamentului Cultură al Primăriei Municipiului Chișinău, din 2006 exercită funcția de director al departamentului „Căile cărții” în cadrul Uniunii Scriitorilor din Moldova. Pe parcursul anilor a desfășurat o amplă activitate de cercetare manifestată în expediții folclorice, participări la conferințe științifice, articole și studii consacrate creației populare, culegeri de texte folclorice (*Teatru popular*, 1981; *Primiți căluțul?*, 1983; *Cât îi Maramureșul*, 1993). Participă activ în viața culturală și literară, fiind autor și prezentator al revistei lunare televizate „Almanah literar” (1981-1985), coautor și prezentator al emisiunii-concurs TV pentru copii „Cinel-cinel” (1992-1996), autor și coordonator al proiectului cultural „2 ore + 3 iezi” lansat în 1990.

Se afirmă în literatură ca reprezentant al „generației ochiului al treilea” alături de N.Dabija, V.Romanciuc, L.Lari, A.Suceveanu, L.Butnaru ș.a. Începe să scrie poezii în anii de școală. Student fiind, publică versuri în diverse ediții periodice, este membru al cenaclului literar al universității, ulterior participă la ședințele cenaclului „Luceafărul” de pe lângă ziarul *Tinerimea Moldovei*. Debutează editorial cu placheta de versuri *Neîmpăcatul meșter* (1974), deschizătoare a colecției „Debut” (Editura „Cartea moldovenească”). Ulterior publică *Cerul fântânilor* (1977), *Dialoguri primordiale* (1978), *Hulub de poștă* (1983), *Unde ești* (1987), *Dansul timizilor* (1994), *Mergătorul* (1996), *Cobaiul nu triumfă* (1996, roman divertisment), *Semințele mărului oprit* (1998), *Amărătele hărți* (2000), *Căutarea păstorului* (2001), *Foarfecă lui Urecheanu* (2003, publicistică), *Cules-ales* (2004, haiku-uri) ș.a. Unele din cărțile menționate sunt ilustrate cu desenele autorului.

Iulian Filip s-a impus și prin creațiile adresate micului cititor, reușind „să împrăspăteze sensibil domeniul literaturii pentru copii”, să pună în valoare substratul folcloric, precum și motivele literare din fondul de aur al literaturii pentru copii (Maria Șleahițchi). Prima carte de versuri pentru copii *Casa fiecăruia* îi apare în 1980, fiind urmată de alte cărți născute din cunoașterea profundă a logicii și psihologiei infantile: *Copăcel, copăcel* (1990), *Au vrut melcii să se bată* (1995), *Din neamul lui Păcală* (1997), *Vrei să crești mare?* (1997), *Ruga iezilor cei trei* (1998), *Plăcințele cu mărar / Nucul cu o singură nucă* (1999, carte – surpriză la ediția a III-a a Salonului de Carte pentru Copii, Chișinău, 1999) ș.a. Ca dramaturg s-a afirmat prin piesele pentru teatrul pentru copii adunate în volumele *Cenușar voinicul și Cenușăreasa mireasa* (1981), *Facă-se voia ta, Sfârlează* (1985), *Colacul marele, frate bun cu soarele* (1988), *Casa greierului* (2002), *Moara cu plăcinte* (2006). În baza scenariilor sale au fost realizate filmul muzical *Știubeiul de aur* (1985), filmele cu desen animat *Făt-Frumos și soarele* (1986) și *Deșteptătoarele* (1988), lungmetrajul *Moara* (1991).

Este importantă contribuția scriitorului la promovarea și valorificarea autorilor autohtoni dincolo de hotarele republicii. A susținut editarea antologiei *Ecouri poetice din Basarabia* (1999), ediție bilingvă română-franceză realizată la Universitatea din Provence, Franța. De-a lungul mai multor ani, începând cu 2001, susține în revista românească *Litere* rubrica lunară „Poezia acasă”, în care „a adunat, generos, ceea ce i s-a părut mai valabil din cărțile poezilor tuturor generațiilor, de la Nicolae Costenco, Petru Zadnipru, Grigore Vieru, până la optzeciștii Irina Nechit sau Nicolae Popa.” (N.Dabija). În baza acestei rubrici alcătuiește antologia *Poezia acasă. Poeți contemporani basarabeni* editată în 2003 la Târgoviște. În 2001 inițiază colecția de cărți miniaturale *Cartea de vizită* (Editura „Prut Internațional”) în care sunt editați mai mulți poeți din Republica Moldova și România.

A contribuit la cunoașterea publicului cititor de la noi cu poezia italiană, traducând din creația poezilor Giuseppe Ungaretti și Dante Cerilli. În același timp, scrierile sale sunt traduse în limbile rusă, maghiară, franceză.

În 1994 este premiant al concursului organizat de Ministerul Culturii, Ministerul Învățământului și revista *Femeia Moldovei*, pentru piesa *Cenușar voinicul și Cenușăreasa mireasa*, declarată cea mai bună lucrare dedicată copiilor. Tot în 1994, la Salonul Național de Carte i se decernează Premiul „Ilie Gravorul” pentru prezentarea grafică a volumului *Dansul timizilor*, iar în 1996, alături de ceilalți coalcătuitori, ia Premiul „Simion Florea Marian” al Academiei Române pentru culegerea folclorică *Cât e Maramureșul*. Cartea *Ruga iezilor cei trei* a fost declarată Cartea anului la ediția a II-a a Salonului Internațional de Carte pentru Copii de la Chișinău (1998). În câteva rânduri laureat al săptămânalului *Literatura și arta* (1998-2004). În 1993 i se conferă titlul de „Maestru în Arte”, iar în 1998 – Medalia „Mihai Eminescu”.

Bibliografie

Opera

AMĂRÂTELE hărți / Iulian Filip; il. de aut.; cop.: O. Roșu. – Timișoara: Augusta, 2000. – 124 p.

AU vrut melcii să se bată / Iulian Filip; il.: Elena Garștea. – Ch.: Prut Internațional, 2002. – [15] p. – (Poezii de seama voastră).

CASA Greierului / Iulian Filip; il.: V. Rață; muz.: M. Guțu. – Ch.: Prut Internațional, 2002. – 24 p.: il.

CĂUTAREA păstorului: [versuri] / Iulian Filip; cop.: Vladimir Zmeev. – Ch.: Litera, 2001. – 303 p. – (Biblioteca școlarului, 217).

CENUȘAR-voinicel și Cenușăreasa-mireasa: (poveste) / Iulian Filip; pict.: I. Vieru. – Ch.: Lit. artistică, 1981. – 70 p.: il.; n.

COBAIUL nu triumfă: roman-divertisment / Iulian Filip; cop.: Vitalie Coroban după un desen de Iulian Filip. – Ch.: Cartier, 1996. – 167, [1] p.

DIN neamul lui Păcală / Iulian Filip; cop. și il.: Sergiu Puică; cop. color.: Iurie Zavadschi. – Ch.: Museum, 1996. – 12 p.: il. color.

ESLI hočeš' podrasti / Iulian Filip; hudož.: M. Andruhina; per.: R. Olșevskogo. – Ch.: Iulian, 1997. – 10 p.: il.

FACĂ-se voia ta, Sfârlează: piese / Iulian Filip. – Ch.: Lit. artistică, 1985. – 166 p.

FIR de nisip: versuri / Iulian Filip; il.: A. Guțu. – Ch.: Hyperion, 1991. – 196 p.: il.

KTO čego hočet: stihi / Iulian Filip. – Ch.: Lit. artistică, 1990. – 75 p.: il. color.

MERGĂTORUL: (desene și catrene iuliene) / Iulian Filip; des. de aut. – Ch.: EUS, 1996. – 127 p.: il.

NUCUL cu o singură nucă; Plăcințele cu mărar / Iulian Filip. – Ch.: Prut Internațional, 1999. – [30] p.: il. color.

RUGA iezilor cei trei / Iulian Filip; des.: Petru Ghețoi; compoz.: Daria Radu. – Ch.: Prut Internațional, 1998. – 93 p.

ȘTIUTORUL să mă ierte: linii și catrene iuliene / Iulian Filip; cop.: Marcel Șendrea. – Ch.: Prut Internațional, 2000. – 118 p. – (Cartea de vizită).

VREI să crești mare?: [versuri] / Iulian Filip; pict.: M. Andruhina. – Ch.: Iulian, 1997. – [9] p.: il. color.

CUIBUL lui Dumnezeu: (piese și versuri pentru copii) / Iulian Filip, Ion Proca, Ion Puiu. – Ch.: [„Șocrec-com” S.R.L.], 2000. – 44 p.: il.

Referințe critice

IULIAN Filip: biobibliografie / Bibl. Mun. „B. P. Hasdeu”; Centrul de inform. și doc. „Chișinău”; alcăt.: Tamara Cantâr; ed. îngrijită de Lidia Kulikovski. – Ch.: Litera, 1998. – 111, [1] p.

AGACHE, Catinca. Basarabia. Schițe de portret: [Iulian Filip] // Agache, Catinca. Literatură română în țările vecine 1945-2000. – Iași, 2005. – P. 284-285.

CIMPOI, Mihai. Generația „ochiului al treilea” (reabilitarea esteticului): [Iulian Filip] / Cimpoi, Mihai. Istoria literaturii române din Basarabia: compendiu. – Ch., 2003. – P. 345-346.

IULIAN Filip // Dicționarul general al literaturii române. Vol. III: E-K. – București, 2005. – P. 145-146.

IULIAN Filip // Mică enciclopedie ilustrată a scriitorilor din Republica Moldova / selecț. de texte și fotogr.: Mihai Cimpoi, Anatol Vidrașcu, Vlad Zbârciog. – București; Ch., 2005. – P. 323-346.

IULIAN Filip // Scriitorii Moldovei în lectura copiilor și adolescenților: dicționar biobibliografic / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”; alcăt.: Maria Harea, Elena Cugut; ed. îngrijită de Claudia Balaban. – Ed a II-a, rev. și compl. – Ch., 2004. – P. 170-175.

MIHAILO, Larisa. 33 de minute pentru întâlnirea cu prietenii: [Iulian Filip] // Capitala. – 2006. - 24 mai. – P. 8.

GHEORGHITĂ, Nadina. Creația lui Iulian Filip sub „lupa” exegeților de la „Mircea Eliade” // Capitala. – 2005. – 26 febr. – P. 7.

IULIAN Filip, poet, folclorist, dramaturg, grafician, publicist // Alunelul. – 2005. – Nr. 9. – P. 5.

POHILĂ, Vlad. Poeți basarabeni acasă la ... Târgoviște // Lit. și arta. – 2005. – 27 ian. – P. 4.

POPESCU, Leonid. Veșnicia s-a născut la Sofia... // Lit. și arta. - 2005. - 27 ian. – P. 4.

Poezii

TUDOSĂ, Nicolae. Rugă: lui Iulian Filip, om al cuvântului // Lit. și arta. – 2005. – 24 noiembr. – P. 7.

Materiale audiovizuale

FILIP, Iulian. Bună seara, oameni buni!; Steaua ta, Maria; Limba noastră; Te rog, nu pleca: [înregistrare audio] / Filip, Iulian; muz.: A. Lozanciu // Steaua ta, Maria. – M.: Melodiă, 1991. – 1 disc. – C 6031625.

FILIP, Iulian. Cad flori de tei: [înregistrare audio] / Iulian Filip; cântă O. Ciolacu // Rusnac, C. Cântece de Constantin Rusnac. – M.: Melodiă, 1984. – S 6021601003.

FILIP, Iulian. Doi străini: [înregistrare audio] / Iulian Filip; muz.: M. Toderașcu; cântă A. Lozanciu // Cred în dragoste. – M.: Melodiă, 1988. – 1 disc. – S 6027461008.

FILIP, Iulian. Femeia emancipată: [înregistrare audio] / Iulian Filip; muz.: B. Cucher; cântă O. Ciolacu // Pe adresa unui neam. – M.: Melodiă, 1991. - 1 disc. – C 6032151006.

MOARA: [înregistrare video] / scenariul: Iu. Filip; reg.: E. Iliăș; muz.: Gh. Mustea; imag.: Gh. Boicenco, I. Azmanov; cântece: Gh. Mustea, D. Radu; vers.: I. Filip, V. Romanciuc; Telefilm-Chișinău. – Ch.: Teleradio Moldova, 2006. – 1 casetă video (64 min.).

FILIP, Iulian. O melodie de noroc: [înregistrare audio] / muz.: Gh. Mustea; cântă A. Lozanciuc // Mustea, Gh. Cântece de Gheorghe Mustea. – M.: Melodiâ, 1983. – 1 disc. – C 6222243001.

FILIP, Iulian. Să dăruim copiilor pământul: [înregistrare audio] / Iulian Filip; muz.: Gh. Mustea; cântă A. Lozanciuc // Dragă-mi este țara mea: Detskaâ horovaâ studiâ Gosteleradio MSSR. – M.: Melodiâ, 1989. – 1 disc. – C 5028361005.

FILIP, Iulian. Vine mama la fecior: [înregistrare audio] / prelucr.: N. Botgros; Viața omului / prelucr.: L. Dascăl; Vă poftim în sat la joc / prelucr.: Gh. Mustea; Mai veniți pe la părinți / prelucr.: I. Păcuraru; Bună ziua, mamă, tată! / prelucr.: D. Blajin // Cânt iubirea. – M.: Melodiâ, 1987. – S 3025681007.

Titluri pentru expoziții

Neîmpăcatul meșter al slovelor scrise

Iulian Filip între poezie și desen

Frumoase clipe de poezie cu Iulian Filip

Iulian Filip - „mergătorul” prin linie și cuvânt

Dor de cuvinte așternute pe file: Iulian Filip la 60 de ani

Referințe

Ce mi-au dat părinții?
Ce au vrut să-mi dea?...
Dorul greu de mamă,
dorul lung de tată,
punțile spre-o vamă,
vămile spre-o poartă...

Iulian Filip

Iulian Filip, un poet înconjurat de oglinzi fără a fi un narcisiac, un poet grav fără a fi un maximalist, un poet al copilăriei fără a fi sentimental și un „patriarhal”...

În poezia lui Iulian Filip apar mereu niște măsurători etici, ca puncte de referință imediate, necesare, absolute. Permanența acestor măsurători impune o asprime echivalentă cu demnitatea, cu simțul acut al valorilor.

(...) Ceea ce bucură în mod deosebit (...) e schimbarea deasă și firească de registre, dictată de o predispoziție generală spre ludic, dimensiune ce conturează o

puternică notă personală a poeziei, prozei, dramaturgiei (și graficii sale de argument!).

Mihai Cimpoi

(...) Iulian Filip este un poet care a reușit, printr-un infatigabil și inspirat travaliu, să-și impună numele – și nu oricum – în orizontul contemporan al poeziei românești. (...) Cu fiecare volum scos de sub tipar, s-a tot maturizat și și-a clarificat expresia și expresivitățile – receptoarele sale lirice au fost și au rămas ale unui copil uimit privind cu nesaț „corola de minuni a lumii”...

George Coandă

Iulian Filip s-a impus ca un autor devotat „cu trup și suflet” copiilor (...). Comunicarea vie între poet și cititori are un „secret” frumos – Iulian Filip a știut „să crească mic”.

Vasile Romanciuc

Iulian Filip e un om care nu pune preț pe cuvinte. El face doar ca ele, cuvintele, să aibă preț...

Nicolae Dabija

Iulian Filip este poetul cu darul exprimării în imagini calme și cumiți, cu alinturi de umor, de zâmbet candid și discret.

Victor Cirimpei

Cuvintele și liniile lui Iulian Filip nu pot fi despărțite, ele vin din același suflet și trec prin același condei. Uneori, am impresia, cuvintele se prefac în linii, iar liniile în cuvinte.

Vasile Romanciuc

**6 februarie – 100 ani
de la nașterea scriitorului
Geo Bogza
(1908-1993)**

Poet, prozator, reporter, reprezentant activ și lider al primei avangarde literare românești, creator al reportajului literar, Geo Bogza s-a afirmat în literatură printr-o operă și un stil inconfundabil. Născut la 6 februarie 1908 la Ploiești, fiul antreprenorului Alexandru Bogza și al Elenei (n. Georgescu), fratele mai mare al lui Nicolae Bogza (numele adevărat al scriitorului Radu Tudoran).

Face școala primară la Ploiești (1915-1919). La vârsta adolescenței, fiind „însălmântat de spectrul unei vieți banale”, își dorește să se facă marinar, să plece în căutarea aventurilor, de aceea își continuă studiile la școlile de marină din Galați și Constanța (1921-1925). Nu va practica, însă, profesia de marinar. Se va lansa

într-o îndelungată și prolifică carieră de gazetar, considerând că în viață totul este senzațional și de aceea merită să fie relatat.

Începe prin a edita, la Câmpina, revista de avangardă *Urmuz* (1928). Publică reportaje și alte scrieri în *Bilete de papagal*, *Unu*, *Strada*, *Meridian* ș.a. Ulterior va colabora la mai toate periodicele importante ale timpului (*Vremea*, *Rampa*, *Tempo*, *Cuvântul liber*, *Viața românească*, *România liberă*, *Contemporanul*, *Luceafărul*, *România literară* ș.a.).

Își face intrarea în literatură cu poezii publicate în revista *Urmuz*. Chiar de la început se manifestă ca un „destructor vehement”, „poet al violenței moderne” (Eugen Simion). Debutază editorial cu volumul de poeme *Jurnal de sex* (1929), urmat de culegerea de versuri *Poemul invectivă* (1933), care sunt calificate drept „sfidări juvenile”, „emoții în stare sălbatică” (G. Călinescu) și care atrag asupra-i acuzații de imoralitate, procese și chiar detenții în câteva rânduri (1934, 1937). Pe parcursul anilor publică mai multe volume de poezie: *Ioana Maria. 17 poeme* (1937), *Cântec de revoltă, de dragoste și de moarte* (1945), *Orion* (1978) – o selecție din întreaga sa creație poetică care cuprinde textele ce ilustrează „stările sufletești fundamentale în epoci atât de diferite ale istoriei și ale vieții autorului”, *Poezii și poeme* (1979, ediție bilingvă româno-franceză).

Geo Bogza ocupă un loc aparte în literatura română mai ales prin reportajele sale care se deosebesc printr-un lirism pronunțat și o viziune amplă asupra oamenilor și locurilor evocate (în decursul vieții a întreprins numeroase călătorii prin țară și peste hotare, inclusiv în Basarabia). Aria de cuprindere a acestor proze și reportaje literare este impresionantă, fiind sugerată chiar de titlurile volumelor editate: *Țări de piatră, de foc și de pământ* (1939), *Cartea Oltului*, capodopera creației sale (1945), *Pe urmele războiului în Moldova* (1945), *Oameni și cărbuni în Valea Jiului* (1947), *Sfârșitul lui Iacob Onisia* (1949), *Trei călătorii în inima țării* (1951), *Anii împotrivirii* (1953), *Meridiane sovietice* (1953), *Scrieri în proză în 5 volume* (1956-1960), *O sută șaptezeci și cinci de minute la Mizil* (1968), *Paznic de far* (1974), *Spania în inima și conștiința mea* (1981), *Basarabia, țară de pământ* (1991) ș.a. I-au mai apărut cărți de memorialistică (*Jurnal de copilărie și adolescență*, 1987), interviuri (*Eu sunt ținta. Geo Bogza în dialog cu Diana Turconi*, 1996 - postum), corespondență (*Rânduri către tinerii scriitori ardeleni*, 2003 - postum).

În 1948 a devenit membru-corespondent, iar în 1955 membru titular al Academiei Române. Din 1952 a fost ales în repetate rânduri deputat în Marea Adunare Națională. A fost membru al Consiliului Național pentru Apărarea Păcii (din 1955) și al Consiliului Mondial al Păcii (din 1958). În 1978 a fost distins cu Marele Premiu al Uniunii Scriitorilor (pentru volumul *Orion*). A obținut și alte premii și distincții, inclusiv titlul de Erou al Muncii (1971).

S-a stins din viață la 14 septembrie 1993, la București.

Bibliografie

Opera

BASARABIA, țară de pământ / Geo Bogza; cop.: A. Bogdan. – București: ARA, 1991. – 104 p.

CARTEA Oltului / Geo Bogza; cop.: Isai Cârmu. – Ch.: Litera, 1997. – 320 p.: il. – (Biblioteca școlară).

EMINESCU: basm / Geo Bogza; il.: Emil Childescu. – Ch.: Făt-Frumos, 1994. – 14 p.: il.

PRIVELIȘTI și sentimente / Geo Bogza. – București: Minerva, 1972. – 127 p.

TRAPEZ / Geo Bogza; cop.: D. Stan; postf.: V. Cristea. – București: Cartea Românească, 1994. – 337 p.

Referințe critice

BOGZA Geo // Dicționarul general al literaturii române. Vol. 1. A-B. – București, 2004. – P. 581-584.

BOGZA Geo // Dicționarul scriitorilor români. – București, 1995. – P. 310-313.

BOGZA Geo // Scriitori români. – București, 1978. – P. 84-86.

UNGUREANU, Cornel. Basarabia migrațiilor: [Geo Bogza] // România literară. – 2007. – Nr. 3. – P. 16-17.

PARASCAN, Constantin. Geo Bogza // Convorbiri literare. – 2004. – Nr. 8. – P. 145-147.

Materiale audiovizuale

BOGZA, Geo. Cartea Oltului (fragment): [înregistrare audio] / Geo Bogza; interpr. autorul // Voci din fonoteca de aur: aniversar – 55: 2 noiembrie 1941 – 2 noiembrie 1996: Caseta 1. – Iași: Național Art, 1996. - 1 casetă audio

BOGZA, Geo. La poarta raiului: [înregistrare audio] / Geo Bogza; recital: Ion Caramitru // Caramitru, Ion. Recital. – București: Electrecord, [s. a.] . – 1 disc. – EXE 01773.

Titluri pentru expoziții

Cred în vârsta mea... (Geo Bogza – 100 ani de la naștere)

Aș vrea să fiu cinci minute poet...

Geo Bogza – artist al frazei scrise

Geo Bogza între poezie și reportaj

Incursiuni în timp și spațiu cu Geo Bogza

Referințe

Aș vrea să fiu cinci minute, numai cinci minute, poet:
Unul dintre acei oameni extraordinari pe care zeii îi înaripează
Când vor să exprime în versuri o suferință sau o bucurie
- Și-n acele versuri se recunosc apoi milioane de oameni,
Iar generații întregi le știu pe de rost și de câte ori le aud
Sunt cuprinse de aceeași adâncă tulburare.

Geo Bogza

Era poezilor nu s-a sfârșit, ci abia începe. Atâtea așteaptă în jurul nostru și în noi înșine cuvinte care, exprimându-le frumusețea, să le exprime esența și taina. Pentru a-și sonda adâncimile și a și le face cunoscute, mai mult decât de telescoape și de nave spațiale, universul are nevoie de poeți și metafore.

Geo Bogza

Ceea ce constituie originalitatea lui Geo Bogza este sufletul ingeniu de poet veșnic uimit de spectacolul lumii.

Nicolae Manolescu

Geo Bogza – un poet al Efectelor, Exaltării, Grandiosului, Solemnității, Exuberanței și Patetismului.

Nicolae Steinhardt

Geo Bogza a creat un stil de viziune cosmică și de perspectivă monumentală a realității, responsabil și angajat cu întreaga sa „fire iremediabil lirică, însetată de absolut și sublim”.

Aurel Sasu

(...) Manifestându-se în poezie, proză și îndeosebi în gazetărie, abordând cele mai diverse genuri în modalități originale, Bogza rămâne pretutindeni un liric profund, un poet modern tulburător, care își extrage inspirația din meditația continuă și pasionată asupra condiției omului contemporan, a măruntelor sau grandioaselor sale acte existențiale...

Marcel Duță

**6 februarie – 60 ani
de la nașterea compozitorului
Constantin Rusnac
1948**

Viitorul compozitor și muzicolog s-a născut în familia țăranilor gospodari Vasile și Domnica din satul Trebisăuți, raionul Briceni. Deoarece părinții erau

ocupați cu treburile câmpului, băiatul se afla mai mult în grija bunicăi de pe mamă, despre care va spune mai târziu: „...ea mi-a insuflat dragostea pe care o am pentru muzica instrumentală, probabil de la ea mi se trage acea predilecție pentru muzică în general”.

De mic copil era pasionat de cântec, era prezent la toate petrecerile din sat la care cântau lăutari vestiți din partea locului, cunoștea repertoriul Mariei Tănase, Ioanei Radu și al altor interpreți. În 1956 participă la primul festival republican al elevilor, ocupând locul întâi cu o piesă interpretată la un „xilofon” improvizat din sticle.

În 1961 este admis la Școala republicană de muzică de 11 ani (ulterior „E.Coca”, azi Liceul „Ciprian Porumbescu”), pe care o va absolvi în 1965 cu medalie de aur. În același an susține examenele de admitere la Conservatorul de Stat „Gavriil Muzicescu” la două specialități: muzicologie și contrabas. Are în calitate de profesori personalități notorii ale artei muzicale, printre care Solomon Lobel, Leonid Gurov, Mark Kopîțman, Gleb Ceaicovschi-Mereșanu, Victor Reznicov ș.a. Formarea sa ca muzician se datorează și numeroaselor expediții folclorice la care a participat în acești ani, precum și activității în orchestra ansamblului „Alunelul”. Concomitent activează în calitate de profesor de armonie, teorie muzicală și solfegiu la Școala de muzică „Eugen Coca” din Chișinău (1967-1971).

Absolvește Conservatorul în 1970, susținând teza cu tema „Lucrările compozitorilor moldoveni pentru orchestra de muzică populară” (conducător științific G.Ceaicovschi-Mereșanu). Este invitat să lucreze la catedra de folclor unde va activa până în 1975. În această perioadă va organiza mai multe expediții prin localitățile republicii, în cadrul cărora va aduna peste două mii de cântece, melodii de dans și instrumentale, publicate ulterior în câteva culegeri. Între 1975 și 1979 activează în calitate de membru al Colegiului redacțional și de repertoriu pentru dramaturgie și creații muzicale în cadrul Ministerului Culturii, iar în 1979-1984 este redactor-șef al Colegiului pentru repertoriul colectivelor artistice. După ce, o perioadă scurtă, a fost prim-viceministru al culturii, în 1984 este numit rector al Conservatorului de Stat „Gavriil Muzicescu”, reorganizat în 1992 în Academia de Muzică „Gavriil Muzicescu” (azi Academia de Muzică, Teatru și Arte plastice). Până în 1999, timp de 15 ani cât a activat în această funcție, Constantin Rusnac a reușit să revigoreze activitatea Conservatorului, să reorganizeze aici Studioul de Operă, a organizat clase de masterat la care erau invitați specialiști din diferite țări, a inițiat desfășurarea conferințelor și seminarelor teoretice, editarea unor culegeri cu profil muzicologic.

Pe parcursul timpului a desfășurat o vastă activitate organizatorică și socială: din 1993 până în prezent exercită funcția de Secretar general al Comisiei Naționale a Republicii Moldova pentru UNESCO, iar din anul 2000 este Președinte al Consiliului Național Delfic. Este inițiatorul și organizatorul unor concursuri prestigioase ale instrumentiștilor, președinte sau membru al juriului în cadrul mai multor concursuri internaționale. Membru al Uniunii Compozitorilor din fosta URSS din 1977.

Este bine cunoscută în țară și peste hotare activitatea componistică a lui Constantin Rusnac. Este domeniul în care s-a manifestat plener vocația sa creativă. A început cu prelucrări, cântece și piese de factură folclorică. A debutat cu prelucrarea *Sârba din Briceni* în 1968. Prima sa lucrare originală, *Sârba din Trebisăuți*, a fost scrisă în 1969 pentru Orchestra de muzică populară „Fluieraș”. Apoi au urmat: *Are mama opt feciori* (1971), *Rapsodia Nistrului* (1973), *Așa-i nunta-n sat la noi* (1973), *Sărbătoreasca* (1976), *Brâu moldovenesc* (1976), *Suită* (1980), *La oglindă* (2001) și alte lucrări interpretate de orchestrele de muzică populară „Folclor”, „Fluieraș”, „Lăutarii”, precum și piesele instrumentale *Viola* pentru trompetă și orchestră (1986), *Meditație* pentru clarinet (1987), *Bocet* pentru pian (1987), *Tangou* pentru ansamblu de violoniști și pian (1996) etc.

Un loc aparte în creația lui Constantin Rusnac îl ocupă creațiile lirice, printre cele mai îndrăgite de public fiind: *Tu, dragostea mea (Tu ești ca marea)*, *Ninge, Cel mai scump nume* (1978), *Cad flori de tei* (1979), *Măicuța mea dragă, Nu mă uita* (1981), *Cântă-mi tu cu dulce glas* (1981), *Nunta de argint, Numai viorile, Aștept* (1983), *Tangou sentimental* (1984), *Vedeta circului* (1985), *Te mai aștept, Cântec despre Chișinău* (2002), *Ochii tăi* (2003) și multe altele.

Romanele lui Constantin Rusnac se bucură de o popularitate deosebită atât printre interpreți cât și printre melomani, remarcându-se prin sinceritate, prospețime, colorit: *Tu, floare mixandă, Lacrima* (1981), *Iar când mă vei iubi cu-adevărat* (1987), *Intrăm în toamnă ca-n poveste* (1999), *Romanța casei părintești* (2002), *Vin amintirile* (2002), *Rămâi, te rog, cu mine, Despărțire, Adio* (2003) etc.

S-a afirmat plener și în domeniul muzicii corale: *Odă muncii* (1982), *Odă Republicii* (1983), *Imn podgorenilor* (1984), *Slavă-Soare-Răsai* (1987), *Teiul lui Stamati* (1988), *Steaua limbii noastre* (1989), *Anthem to Peace= Imn Păcii* (2000), *Ave Maria* (2003) ș.a.

O preocupare aparte a compozitorului este scrierea muzicii pentru copii. A creat numeroase miniaturi, cântece, lucrări pentru corurile de copii, printre care: *Pisicul la școală, Iepurașul, Anișoara* (1976), *Ghiocelul, Ceasul* (1981), *Copiii planetei Pământ* (1982), *Cântec de leagăn* (1985), *Izvorul, Privighetoarea, Școala, Vântul* (1994) și altele. A scris de asemenea muzică pentru spectacole și filme.

Considerând că „fără versuri bune, nu faci o piesă de succes”, Constantin Rusnac a știut întotdeauna să selecteze versuri deosebite, cu muzica „ascunsă în cuvinte”, astfel ca peste ani să poată spune că a fost „un mare norocos la capitolul textieri”. A scris muzică pe versurile lui Mihai Eminescu, Grigore Vieru, Victor Teleucă, Anatol Ciocanu, Dumitru Matcovschi, Gheorghe Vodă, Pavel Boțu, Anatol Codru, Ion Podoleanu, Andrei Strâmbeanu, Aurel Ciocanu, Iulian Filip, Vasile Romanciuc, Ludmila Sobiețchi, Gheorghe Ciocoi, Maria Tofan-Bâlici ș.a. Succesul pieselor sale s-a datorat, desigur, și interpreților care le-au scos în lume, printre aceștia numărându-se Maria Bieșu, Mihail Munteanu, Olga Ciolacu, Ion Suceanu, Anastasia Lazariuc, Lidia Botezatu, Ștefan Petrache, Larisa Ghelaga, Margareta Ivanuș, Maria Codreanu ș.a. Autorul a avut o frumoasă colaborare cu formațiile „Noroc”, „Orizont”, Orchestra de jazz simfonic a Radioteleviziunii moldovenești, Orchestra de Concert din Leningrad, ansamblul „Melodia” din Moscova și alte colective.

Este autor al numeroase articole despre arta muzicală și interpretii din Moldova, alcătuitor al unor culegeri de partituri pentru orchestră, cântece și folclor (*Piese folclorice*, 1977; *Ca la noi în sat*, 1981; *Și cântă viorile*, 1985; *Folclor din Moldova* (ediții bilingve română-rusă, română-franceză), 1997; *Romanțe*, 2006 ș.a.). Este în curs de apariție o carte de 50 de acrostihuri pe care le dedică unor scriitori, interpreți și altor personalități din cultura națională.

Piesele lui Constantin Rusnac au ocupat locuri premiate în cadrul diferitor concursuri naționale și internaționale. Compozitorul este deținător al mai multor distincții și titluri onorifice. În 1976 i s-a decernat Premiul de Stat al Moldovei pentru creația orchestrală *Sărbătoreasca*, iar în 1982 Premiul Comsomolului din fosta URSS pentru ciclul de cântece pentru tineret. Este *Doctor Honoris Causa* al Academiei de Muzică „Gh. Dima” din Cluj-Napoca (1997), cetățean de onoare al municipiului Cluj-Napoca (1994). În 1998 a fost decorat cu Ordinul „Gloria muncii”.

Bibliografie

Referințe critice

PELIN, Pavel. Constantin Rusnac // Pelin, Pavel. Ce dragoste veche – actorii. – Ch., 1998. – P. 95-96.

CONSTANTIN Rusnac: [omul săptămânii] // Timpul, 2007. – 2 febr. – P. 3.

ÎNTOTDEAUNA am ținut să mă consacru lucrului îndrăgit / Constantin Rusnac: consemn.: Iuliana Șchircă // Noi. – 2007. – Nr. 5. – P. 6-7.

MANUIL, Svetlana. Constantin Rusnac – compozitor, muzicolog, publicist, cronicar // Făclia. – 2006. – Nr. 31. – P. 8.

O SĂRBĂTOARE de suflet împreună cu Constantin Rusnac // Glasul națiunii. – 2006. – 26 oct. – P. 7.

PORCESCU, Cristina. „Constantin Rusnac. Bibliografie” // Moldova suverană. – 2006. – 13 sept. – P. 4.

SUCCESUL nu înseamnă relaxare, succesul e o luptă permanentă / Constantin Rusnac, G. Badrajan // Viața Ta. – 2006. – Nr. 7. – P. 6-7.

UN crâmpel din viață în imagini: Constantin Rusnac // Viața Ta. – 2006. – Nr. 7. – P. 4-5.

GAFTON, Marcela. Constantin Rusnac: „Am crescut mereu în puterea dragostei” // Timpul. – 2004. – 2 iun. – P. 17.

MÂNĂSCURTĂ, Ioan. Între destin și îngerii // Accente. – 2004. – Nr. 119. – P. 5.

Poezii

GHIMPU, Simion. Lăstunul care strigă: lui Constantin Rusnac // Ghimpu, Simion. Mereu. – Ch., 1995. – P. 140-141.

LADANIUC, Victor. Rădăcini în suflet // Pământ și oameni. – 1998. – 4 febr. – P. 4.

VIERU, Grigore. De mă iubești // Lit. și arta. – 2002. – 11 iul. – P. 6.

Materiale audiovizuale

RUSNAC, Constantin. Cântece de Constantin Rusnac: [înregistrare audio] / Constantin Rusnac. – M.: Melodiâ, 1984. – 1 disc. – C 6021601003.

Conținut: Copilărie / versuri: A. Ciocanu; cântă Anastasia Lazariuc; Cad flori de tei / versuri: Iulian Filip; cântă Olga Ciolacu; Tu, dragostea mea / versuri: Dumitru Matcovschi; cântă Anastasia Lazariuc; La tine vin / versuri: A. Ciocanu; cântă Alexandru Lozanciuc; Nunta de argint / versuri: Dumitru Matcovschi; cântă Anastasia Lazariuc; Păpușa mea / versuri: Ion Vatamanu; cântă Olga Ciolacu; Te aștept / versuri: Grigore Vieru; cântă Nina Crulicovschi; Numai viorile / versuri: Dumitru Matcovschi; cântă Olga Ciolacu.

RUSNAC, Constantin. Apără-mă, Doamne / versuri: G. Țărnă; Tangoul visător / versuri: Pavel Bechet; cântă Olga Ciolacu // Pe adresa unui neam. – M.: Melodiâ, 1991. – 1 disc. – C 6032151006.

RUSNAC, Constantin. Dragă-mi este țara mea / versuri: Grigore Vieru // Dragă-mi este țara mea: Studioul coral pentru copii, Teleradio Moldova. – M.: Melodiâ, 1989. - 1 disc. – C 5028361005.

Titluri pentru expoziții

Am crezut mereu în dragoste...

Ornamentele muzicii lui Constantin Rusnac

Acensiune spre Olimpul muzical

Promotor al melosului popular

Constantin Rusnac la vârsta împlinirilor

Referințe

Muzician dotat cu capacități neordinare, Constantin Rusnac ocupă un loc aparte în panorama culturii noastre autohtone.

Ion Păcuraru

Lucrările semnate de Constantin Rusnac se disting nu numai prin coloritul lor pronunțat popular, dar și printr-o înlănțuire logică de teme, printr-o arhitectonică finisată, prin caracterul lor dinamic, prin forța emotivității – condiții primordiale ale unei creații de artă.

Vladimir Rotaru

Cântecul lui Constantin Rusnac captivează prin expresivitatea originală și sunt scrise cu mult suflet. Autorul lor știe să găsească de fiecare dată intonații irepetabile, ce redau profunde trăiri sufletești.

* * *

Romanțele lui sincere și duioase, cu reminiscențe din doinele străbune (...), emană o prospețime rar întâlnită la compozitorii noștri.

Serghei Pojar

Îi cunoaște numele republica pentru care cântă sufletul său de artist și bărbat. Îi cunoaște numele pământul și lumina de la care a învățat să împrumute sunetele. Căci iubire este în muzica sa și speranță, și dăruire, așteptare și patimă, toate fiind părți componente ale luminii, adică a ceea ce îl reprezintă mai mult ca orice pe Constantin Rusnac, folcloristul și compozitorul.

Ludmila Sobițechi

**26 februarie – 170 ani
de la nașterea scriitorului și savantului
Bogdan Petriceicu Hasdeu
(1838-1907)**

Viitorul scriitor, filolog, istoric, folclorist s-a născut în comuna Cristinești, județul Hotin, în familia Elizabetei (născută Dauksza) și a lui Alexandru Hâjdeu. A primit la botez numele polonez Tadeu, pe care l-a schimbat mai târziu în Bogdan, adăugând și numele Petriceicu pentru a arăta înrudirea cu Ștefan Petriceicu, domn al Moldovei în veacul al XVII-lea. Descinde dintr-o veche familie de cărturari de origine nobilă. Bunelul Tadeu Hâjdeu, unchiul Boleslav Hâjdeu și tatăl Alexandru Hâjdeu au fost cărturari de seamă ai timpului lor, preocupați de literatură, istorie, folclor, cunoscători ai mai multor limbi.

Primii pași în ale învățaturii îi face sub îndrumarea tatălui său, care se străduie să ofere o educație aleasă celor doi fii ai săi și pe care-l va numi mai târziu „singurul meu dascăl”. De mic copil vorbește limbile română, polonă și rusă, mai apoi va învăța greaca, latina, franceza, italiana, engleza, germana, bulgara. Primele studii le face în Polonia, unde tatăl său era profesor la Camenița, Vinița și Rovno. După ce, în 1850, familia se stabilește în Basarabia, Bogdan devine elev la liceul fiilor de nobili din Chișinău. În vara anului 1852 se înscrie la Facultatea de Drept a Universității din Harkov, unde studiază până în 1854, fără a obține însă o diplomă. Deceționat în dragoste, se înrolează în armata rusească. Așa cum consemnează într-un jurnal intim, este o perioadă trăită intens, cu chefuri, dueluri, dar și cu preocupări intelectuale. Citește foarte mult, scrie, proiectează lucrări vaste despre mitologia dacică, despre limba și literatura română.

În 1857 demisionează din armată, trece Prutul în Moldova, stabilindu-se la Iași. O perioadă scurtă este judecător la Cahul. Reîntors la Iași, în 1859 este numit custode al Bibliotecii Școalelor din Iași, iar în anul următor profesor de istorie, geografie și statistică la Școala reală din Iași, apoi profesor la Gimnaziul central din Iași. Publicarea nuvelei *Duduca Mamuca* atrage asupra sa învinuiri de „imoralitate”, protestul Ministerului Cultelor și Instrucțiunii Publice și destituirea din postul de profesor și bibliotecar. A urmat un proces de presă, de mare răsunet în epocă, încheiat cu achitarea lui B.P. Hasdeu.

În vara anului 1863 se mută la București, fiind numit în Comisia moșiilor mănăstirești și în Comisia istorică. În anii următori va deține mai multe funcții publice și obștești, printre care cea de parlamentar (în 1868 este ales deputat de Bolgrad, iar în 1884 deputat de Craiova), director al Arhivelor Statului (1876-1900), profesor (1874-1900) și decan (1882-1884) la Facultatea de Litere și Filozofie a Universității din București, unde va citi un curs de filologie comparată și cursul „Elemente dacice în limba română”. A fost președinte al societății „Românismul” și al Societății Presei Române. Din 1877 este membru al Societății Academice Române, în 1885 este ales vicepreședinte, iar în 1887 prim-vicepreședinte al Academiei Române.

În această perioadă a editat revistele *România* (1858-1859), *Din Moldova/Lumina* (1862), *Aghiuță* (1863-1864), *Satyrul* (1866), *Columna lui Traian* (1870-1877, 1882-1883) ș.a. A condus revistele *Arhiva istorică a României*, *Revista literară și științifică*, *Revista nouă*, a colaborat la *Ateneul român*, *Tribuna română*, *Dacia*, *Familia*, *Ghimpele* și alte periodice ale vremii.

Geniul creator al lui B.P. Hasdeu s-a manifestat amplu în diverse domenii. Având vocația pionieratului absolut, a tins să edifice totul, să refacă lumea științei din temelii, a inițiat proiecte științifice de mare anvergură, care însă nu întotdeauna au fost duse la bun sfârșit, vastitatea lor întrecând puterea de muncă a unui singur om. „De la B.P. Hasdeu au rămas multe șantiere și mai puține monumente”, va afirma în acest context Mircea Eliade, fără a diminua, însă, câtuși de puțin importanța acestuia, considerându-l al doilea mare geniu după Eminescu.

Erudit filolog, B.P. Hasdeu a fost unul dintre fondatorii folcloristicii comparate și întemeietorul teoriei circulației cuvintelor, a contribuit la îmbogățirea limbii literare. A lăsat opere științifice de valoare, printre care cele mai importante sunt considerate a fi monumentalul dicționar al limbii române *Etimologicum Magnum Romaniae* (între 1886-1898 au fost editate 4 volume, lucrarea rămânând neterminată), *Cuvente den bătrâni* în 3 volume, culegere de texte vechi românești și cărți populare, și aceasta neterminată (1878-1881), studiul *Principie de lingvistică* (1881), *Din istoria limbii române* (1883) ș.a.

Dintre scrierile sale istorice vom remarca: monografia *Ioan Vodă cel Cumplit* (1865), *Arhiva Istorică a României*, o colecție în 3 volume de documente slavone și românești privitoare la istoria României, multe din ele publicate pentru prima oară (1865-1867), *Istoria critică a românilor* în 2 volume, neterminată (1872-1875).

Activitatea sa științifică a fost susținută și prin participări la congrese științifice internaționale, numeroase călătorii de studiu și documentare întreprinse în Polonia, Austro-Ungaria, Serbia, Boemia, Bavaria, Franța, Anglia, Elveția, Italia. Aici lucrează în biblioteci, descoperă și studiază mai multe documente referitoare la istoria românilor, printre care: *Pravila lui Matei Basarab*, *Anonymus Logoshiensis*, cel mai vechi dicționar al limbii române, *Evangheliarul de la 1574* ș.a.

În literatură a abordat mai multe genuri literare. A scris poezie, proză, teatru. Primele încercări literare datează din perioada 1852-1854 (*Cântec popular moldovenesc*, *Ștefan cel Mare*, *Doină*, *Moldova*, *Melodii românești* ș.a.). Nuvela

satirică *Duduca Mamuca* (1863, refăcută și editată sub titlul *Micuța* în 1864) este urmată de romanul *Ursita* care inițial făcea parte dintr-un proiect de roman istoric mai amplu din trecutul Moldovei, *Copilăriile lui Iancu Moțoc*.

Volumele *Poesie* (1873), *Sarcasm și ideal* (1897) includ versuri ocazionale, fabule, poezii sociale și politice. Scrie o poezie dură, influențată, mai ales în ultima perioadă, de zguduiri dramatice și frământări lăuntrice. Însuși autorul își caracterizează astfel opera poetică: „*O poezie neagră, o poezie dură,/ O poezie de granit,/ Mișcată de teroare și palpitând de ură,/ Ca vocea răgușită pe patul de tortură/ Când o silabă spune un chin nemărginit!*” (Viersul).

Dramaturgia deține un rol aparte în creația literară a lui B.P.Hasdeu. Este autorul unor scrieri dramatice, dintre care mai importante sunt dramele istorice *Răposatul postelnic* (1862), *Domnița Ruxandra* (1867), *Răzvan și Vidra* (1867), piesa satirică *Trei crai de la răsărit* (1879). Din toate doar *Răzvan și Vidra* este considerată o capodoperă. Prezentată pe scenă și publicată în 1867 cu titlul *Răzvan-Vodă*, a fost criticată dur la vremea apariției de către criticii de la „Convorbiri literare”, dar recunoscută mai apoi ca cea dintâi dramă istorică românească de valoare.

Meritele sale științifice și literare i-au fost recunoscute în țară și peste hotare. A fost membru al Academiei Române (1877), al Societății Enciclopedice Române (1882). Mai multe academii și societăți științifice din străinătate l-au ales membru în semn de apreciere a întregii sale opere, de recunoaștere a spiritului său enciclopedist: Academia Regală Sârbă (1871), Academia Literară din Belgrad (1879), Societatea de Lingvistică din Paris (1882), Academia Imperială de Științe din Petersburg (1884), Academia de Științe din New York (1895) ș.a. În 1873 i s-a decernat Marea Medalie de Aur pentru contribuțiile sale la studiul istoriei naționale. În două rânduri a obținut Premiul „I. Heliade-Rădulescu” al Academiei Române (1879, pentru primele două volume din *Cuvente den bătrâni*; 1881, pentru studiul *Principie de lingvistică*).

Moartea prematură a fiicei sale Iulia, în 1888, pune începutul perioadei de declin a vieții sale. Treptat B.P. Hasdeu va renunța la multiplele sale activități. Se va retrage în bizarul castel de la Câmpina, construit în memoria fiicei, dedicându-se aproape total cercetărilor asupra spiritismului (*Sic cogito. Ce e viața? Ce e moartea? Ce e omul?*, 1892), traducerii și publicării scrierilor fiicei sale.

Sfârșește în izolare totală la 25 august 1907, la Câmpina. Corpul neînsuflețit al lui B.P. Hasdeu este adus și înmormântat în cavoul de la cimitirul Bellu, alături de cele două Iulii: soția și fiica. A fost petrecut în ultimul drum doar de câțiva prieteni și admiratori, prilej cu care Mircea Eliade va consemna: „Capitala țării uitase să se închine în fața trupului neînsuflețit al celui mai mare învățat român”. A lăsat posterității o vastă operă științifică și literară care îl plasează la loc de cinste în galeria înaintașilor neamului.

Bibliografie

Opera

BRADUL / Bogdan Petriceicu Hasdeu. – Ch.: Hyperion, 1991. – 8 p.

MUNTELE și valea / Bogdan Petriceicu Hasdeu; il.: Emil Childescu. – București: Litera Internațional; Ch.: Litera, 2001. – 344 p. - (Biblioteca școlarăului).

OPERE: Micuța; Ioan Vodă cel Cumplit / Bogdan Petriceicu Hasdeu. – București: Minerva, 1996. – 496 p.- (Scriitori români).

RĂZVAN și Vidra / Bogdan Petriceicu Hasdeu; il.: Emil Childescu. – Ed. a III-a. –București: Litera Internațional; Ch.: Litera, 2003. – 320 p. – (Biblioteca școlarăului, serie nouă; nr.405).

SCRIERI alese: Răzvan și Vidra; Micuța / Bogdan Petriceicu Hasdeu; ed. îngrijită de M. Zamfir. – București: Editura Fundației Culturale Române, 1999. – 255 p. – (Clasicii noștri).

SCRIERI literare / Bogdan Petriceicu Hasdeu. – Ch.: Cartea Moldovei, 2003. – 169 p.

SIC cogito / Bogdan Petriceicu Hasdeu; ed. îngrijită, pref., n. și tab. cron : T. Nedelcea. – Craiova: Scrisul Românesc, 1991. – 253 p.

Referințe critice

APRECIERI critice: [B. P. Hasdeu] // Hasdeu, B. P. Răzvan și Vidra. – Galați, 1992. – P. 122-124.

BUTNARU, Leo. „Mărețul brad pe naltul plai”: [B. P. Hasdeu] // Butnaru, Leo. Umbra ca martor. – Ch., 1991. – P. 56-58.

CIMPOI, Mihai. Bogdan Petriceicu Hasdeu, Demiurg și Satan // Cimpoi, Mihai. O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia. - Ed. a III-a rev. și adăug. – București, 2002. – P. 60-66.

CUBLEȘAN, Constantin. Cuvânt înainte: [B. P. Hasdeu] / Hasdeu, B. P. Teatru. – Cluj-Napoca, 1982. – P. 3-8.

HASDEU Bogdan Petriceicu // Dicționarul general al literaturii române. Vol. 3: E-K. – București, 2005. – P. 466-475.

ILIN, Stancu. Studiu introductiv: 1. B. P. Hasdeu, omul; 2. B. P. Hasdeu, poetul // Hasdeu, B. P. Scrieri. În 16 vol.: vol. 1. – Ch.: București, 1993. – P. 5-20; 20-32.

MOHANU, Constantin. Tabel cronologic // Hasdeu, B. P. Poezie. Proză. Dramaturgie. – Ch., 1997. – P. 3-22.

NEDELCEA, Tudor. Implacabilul destin: [B. P. Hasdeu] // Hasdeu, B. P. Sic cogito. – Craiova, 1991. – P. 5-24. – Tab. cron.: P. 25-31.

NEDELCEA, Tudor. Implacabilul destin // Nedelcea, Tudor. Vocația spiritualității. – Craiova, 1995. – P. 83-95.

OPRIȘAN, I. Tabel cronologic: [B. P. Hasdeu] // Hasdeu, B. P. Scrieri. În 16 vol.: vol. 1. - Ch., 1993. – P. 33-50.

REFERINȚE critice // Hasdeu, B. P. Poezie. Proză. Dramaturgie. – Ch., 1997. – P. 378-382.

REFERINȚE critice (selecție): B. P. Hasdeu – Răzvan și Vidra // Hasdeu, B. P.; Alecsandri, V. Drame istorice. – București, 1997. – P. 241-252. – Bibliogr.: P. 253-255.

SACERDOȚEANU, Aurelian. Introducere // Hasdeu, B. P. Scrieri istorice. Vol. 1. – București, 1973. – P. V – XXXIV.

SORESCU, George. B. P. Hasdeu // Sorescu, George. Scriitori români: sinteze literare. – Craiova, 1991. – P. 290-301.

TABEL cronologic biobibliografic: B. P. Hasdeu (1838-1904) // Hasdeu, B. P.; Alecsandri, V. Drame istorice. – București, 1997. – P. 11-18.

TRANDAFIR, Constantin. B. P. Hasdeu – dramaturgul; Tabel biobibliografic // Hasdeu, B. P. Răzvan și Vidra. – Galați, 1992. – P. V-XVI; XVII – XX.

CULEA, Tatiana. Cahulul păstrează vie amintirea lui B. P. Hasdeu // Flux. Cotidian Național. – 2007. – 13 febr. – P. 4.

PLANURILE lui B. P. Hasdeu – o iconografie a infinitului // Glasul națiunii. – 2007. – 8 mart. – P. 8.

COJOCARU, Ala. Bogdan Petriceicu Hasdeu: „Deviz nașej sem'i – Rodina, čest', poznanie” // „a” MIC”. – 2006. – Nr. 2. – P. 2.

COJOCARU, Ala. Bogdan Petriceicu Hasdeu: „Deviza familiei noastre trebuie să fie: patrie, onoare și știință” // „a” MIC”. – 2006. – Nr. 2. – P. 2.

BOGDAN Petriceicu Hasdeu // Florile dalbe. – 2005. – 7 apr. – P. 8.

MĂNUCA, Dan. Mișcarea literelor în ieri ori „sarcasm și ideal” // Convorbiri literare. – 2005. - Nr. 8. - P. 49-50.

VÂRGOLICI, Teodor. Folcloristica lui B. P. Hasdeu // Adevărul literar și artistic. – 2004. – 10 febr. – P. 4.

VÂRGOLICI, Teodor. Publicistica politică a lui B. P. Hasdeu // Adevărul literar și artistic. – 2004. – 28 sept. – P. 8.

Titluri pentru expoziții

Ziditorul în cultură și spirit

Bogdan Petriceicu Hasdeu – literat, savant, spirit vizionar

Bogdan Petriceicu Hasdeu în galeria personalităților neamului

B. P. Hasdeu în unuversul culturii naționale

Referințe

Geniu de o înspăimântătoare vastitate, Hasdeu și-a cheltuit puterile sale creatoare cu o nepăsare pe care numai un prinț, un romantic și un erou ca el și-o putea îngădui. Din tot ce ar fi putut crea, au rămas multe șantiere și foarte puține

monumente. Dar planurile acestor șantiere sunt suficiente să acorde semnificație istorică unei întregi epoci.

Mircea Eliade

Hasdeu nu seamănă cu nimeni. Imprevizibil, se supune doar canoanelor pe care singur le stabilește. Experimentează neconținut, luând pe cont propriu proza, poezia ori teatrul (...). Inegalul scriitor este în același timp și unul fără egal.

Nicolae Manolescu

[B.P. Hasdeu] a strâns în „Cuvente den bătrâni” probe într-ales din vechea limbă – lucru ce nu se mai făcuse de alții; a grăbit dezvoltarea studiilor istorice, aruncând în circulație, prin „Istoria critică”, o uriașă mulțime de informații noi; a cutezat să viseze o mare Enciclopedie națională, încercată prin „Magnum Etymologicum”. În atâtea ramuri ale științei istorice și filologice, el a fost un deschizător de cale, care, ce e drept, s-a mulțumit adesea să arate numai drumul.

Nicolae Iorga

După Dimitrie Cantemir și Ion Heliade-Rădulescu Bogdan Petriceicu Hasdeu reprezintă al treilea *spirit universal* ivit în cadrul culturii române, nefiind cu nimic mai prejos decât oricare alte gigantice naturi creatoare care au ilustrat, în felul lor, după timpuri și locuri, plenitudinea geniului uman. I-au urmat lui Hasdeu, ținând seama doar de culmile ce se văd mai departe, Eminescu, Iorga, Călinescu.

B. P. Hasdeu. Opere complete, 1986 (din prefață)

Cu inspirația istorică, Hasdeu îmbină erudiția, folclorul, pasiunea pentru limbile slavice și pentru lingvistică în genere. Spiritul lui se formează nu succesiv, ci simultan, așa cum își va alterna fațetele creatoare, la maturitate, cu o mare putere de asimilare, cu o mobilitate de informație și de sinteză uimitoare. Geniul hasdeean este o surpriză continuă, în începuturile lui confuze, ca și-n realizările lui cristalizate.

Pompiliu Constantinescu

Spirit vizionar și om de studiu aplicat, el caută pretutindeni elementul generator al lucrurilor, acel punct originar capabil să iradieze multiplu. (...) Erudit, poliglot, el pune în pagină o documentație uluitoare, exhaustivă care (...) se așază ca fundament al unei construcții ce tinde spre contururi imense, visată a fi de o perfecțiune sferică. Astfel va deschide, la noi, calea disciplinei istorice moderne...

Gabriela Drăgoi

**26 februarie – 60 ani
de la nașterea prozatorului
Nicolae Rusu
1948**

Viitorul prozator s-a născut la 26 februarie 1948, în familia Emiliei și a lui Petru Rusu din satul Risipeni, raionul Făleşti. Studiile medii le face la școala din satul natal, cele superioare la Institutul Politehnic din Chișinău, Facultatea de economie (1966-1970). Îndată după absolvirea facultății este angajat în contabilitatea Institutului Politehnic. După doi ani de serviciu militar se reîntoarce la Chișinău, angajându-se în funcția de economist la o direcție de construcții. În perioada 1983-1985 urmează cursurile Școlii Superioare de Literatură din cadrul Institutului de Literatură „M. Gorki” din Moscova. Un timp activează în cadrul Biroului de propagare a literaturii pe lângă Uniunea Scriitorilor din Moldova. Din 1987 până în prezent este director al Fondului Literar al Uniunii Scriitorilor.

Începe să scrie în anii de studenție, participă la ședințele Cenaclului „Ritmuri” de pe lângă ziarul studentesc „Inginerul”, publicând aici câteva miniaturi în proză (1969). Debutează în presa republicană în 1971 cu povestirea *Năluca*, publicată în *Femeia Moldovei*. Ulterior publică proză în revistele *Nistru*, *Moldova*. În anul 1978, în colecția „Debut”, îi apare prima carte de nuvele, *Pânzele babei*. În prefața la acest volum prozatorul Vladimir Beșleagă remarcă detaliul concret, sugestiv, cadrul realist, învăluit în același timp într-un aer romantic, făcând lectură antrenantă. În anii care urmează editează pentru publicul adult, în special pentru tineri, culegerile de povestiri *Havuzul* (1982), *Pălărie pentru bunel* (Moscova, 1986), *Avem de trăit și mâine* (1992), *Treacă alții puntea* (2000), *Marginea lumii* (2001), *Orație de ursitoare* (2004), *Hai la mere!* (2007, proză umoristică) ș.a., romanele *Lia* (1983), *Totul se repetă* (1988), *Șobolaniada* (1998), *Naufraziul* (2005).

Scrie și proză pentru copii și adolescenți adunată în volumele *Alunel* (1980), *Meri sălbatici* (1987), *Unde crește ploaia?* (1990), *Fără antract* (1996), *Ploaia de aur* (1997), *Să fim privighetori* (2000).

Unele din povestirile sale sunt traduse în rusă, ucraineană, georgiană, mongolă, letonă, cazahă, engleză și alte limbi.

Este membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova (1980) și membru al Uniunii Scriitorilor din România (1996).

În anul 1986 i se acordă Premiul pentru tineret „N. Ostrovski” al Uniunii Scriitorilor din fosta URSS pentru cartea *Pălărie pentru bunel*, iar în 1993 – Premiul Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova pentru *Avem de trăit și mâine* și locul I în Topul cărților organizat în cadrul Salonului Național de Carte. În 1994 obține Premiul special al Fundației Soros-Moldova, în 2000 – Premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova pentru culegerea de povestiri *Treacă alții puntea*. Laureat al săptămânalului *Literatura și arta*, anul 2004, „pentru proza văzută ca un dialog cu sine însuși”.

Bibliografie

Opera

- ALUNEL:** povestire-basm / Nicolae Rusu; il. de G. Guzun. – Ch.: Lit. artistică, 1981. – 40 p.: il.
- AVEM** de lucrat și mâine: povestiri / Nicolae Rusu; prez. graf.: S. Zamșa. – Ch.: Hyperion, 1992. – 286, [1] p.
- FĂRĂ** antract / Nicolae Rusu; prez. graf.: Iulian Filip. – Ch.: Museum, 1996. – 16 p.
- HAI** la mere!: povestiri, schițe, miniaturi... / Nicolae Rusu; cop.: V. Sinițki. – Ch.: Prometeu, 2005. – 156 p.
- HAVUZUL:** povestiri / Nicolae Rusu; prez. graf.: G. Guzun. – Ch.: Cartea moldovenească, 1982. – 212 p.
- LIA:** roman / Nicolae Rusu; pict.: E. Maidenberg. – Ch.: Lit. artistică, 1983. – 182 p.
- LIĂ:** povesti, rasskazy / Nicolae Rusu; hudož.: A. Hmelnițchi. – Ch.: Lit. artistică, 1986. – 230 p. – (Sovremennaâ moldavskaâ proza).
- MARGINEA** lumii / Nicolae Rusu; cop.: Suzana Fântânar. – Timișoara: Augusta, 2001. – 167 p.
- MERI** sălbatici: povestiri / Nicolae Rusu; prez. graf.: Iu. Pivcenco. – Ch.: Lit. artistică, 1987. – 167 p.
- ORAȚIE** de ursitoare / Nicolae Rusu; cop.: Marcel Șendrea. – Ch.: Prut Internațional, 2004. – 104 p.
- PLOAIA** de aur / Nicolae Rusu; prez. graf.: Iaroslav Olînik. – Ch.: Ruxanda, 1997. – 221 p.
- SĂ** fim privighetori: [povestiri pentru copii] / Nicolae Rusu; prez. graf.: I. Școbari. – Ch.: Prut Internațional, 2000. – 63, [2] p.: il. color.
- ȘOBOLANIADA** / Nicolae Rusu; cop.: Vladimir Zmeev. – Ch.: Litera, 1998. – 199 p.
- TOTUL** se repetă: roman / Nicolae Rusu, prez. graf.: A. Ololenco. – Ch.: Lit. artistică, 1988. – 325 p.
- TREACĂ** alții puntea: povestiri / Nicolae Rusu; fotogr.: N. Răileanu; cop.: Ș. Eșanu. – Ch.: Civitas, 2001. – 224 p.
- UNDE** crește ploaia?: povestiri / Nicolae Rusu; il.: M. Hazan. – Ch.: Lit. artistică, 1990. – 47 p.: il.

Referințe critice

- CIMPOI**, Mihai. Generația „ochiului al treilea” (reabilitarea esteticului): [Nicolae Rusu] // Cimpoi, Mihai. Istoria literaturii române din Basarabia: compendiu. – Ch., 2003. – P. 347.
- CIMPOI**, Mihai. Generația „ochiului al treilea” (reabilitarea esteticului): [Nicolae Rusu] // Cimpoi, Mihai. O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia. – Ed. a 2-a rev. și adăug. – Ch., 1997. – P. 230.

CODREANU, Theodor. Despre destinul cultural: 13. Nicolae Rusu – un prozator al tranziției // Codreanu, Theodor. Basarabia sau drama sfâșierii. – Ch., 2003. – P. 250-256.

IACHIM, Ion. O istorie ieroglifică a lui Nicolae Rusu sau Semantică în mai multe trepte // Lit. și arta. – 2006. – 9 mart. – P. 4.

CIOCANU, Anatol. Evadare din timpul șobolanilor // Lit. și arta. – 2005. – 1 sept. – P. 5.

MARCU, Emilian. Nicolae Rusu „Orație de ursitoare” // Convorbiri literare. – 2005. – Nr. 2. – P. 148.

NICOLAE Rusu // Florile dalbe. – 2005. – 21 apr. – P. 8.

CIUBOTARU, Mihail Ion. Lecția cercului // Viața Basarabiei. – 2004. – Nr. 4. – P. 152-156.

NICU, Ghenadie. Scrisul și cititul // Viața Basarabiei. – 2004. – Nr. 1. – P. 235-238.

Titluri pentru expoziții

Nicolae Rusu, prozator prin excepție

Săpând în adâncul cuvintelor: Nicolae Rusu la 60 de ani

Prozatorul Nicolae Rusu în dialog cu cititorul și cu sine însuși

Scriitorul care știe unde crește ploaia

Referințe

De când mă știu, am avut un sentiment aparte, de venerație, pentru cei care sunt în stare să rânduiască astfel cuvintele, încât să fiu fermecat de gândul ce răsare neașteptat, să fiu copleșit de fața nevăzută a lucrurilor, descoperită brusc de o metaforă (...).

Numai omul cu har divin poate opri pentru eternitate timpul cu ajutorul cuvântului.

Nicolae Rusu

Stăpân pe o frumoasă limbă literară românească (...), Nicolae Rusu se dovedește înainte de toate a fi un reductibil povestitor, capacitatea de evocare a unei întregi lumi într-un discurs epic de o economie bine măsurată așezându-l în linia tradiției celor mai buni prozatori români de după război.

Constantin Cubleșan

Nicolae Rusu este un prozator al spiritului domol, cumpănit, cu mare plăcere de a povesti (...). Fraza sa este molcomă, strunită, cu șlefuiți îndelungi (...), el aduce dinspre proza tradițională o sclipire de senin și o privire înțelegătoare, caldă asupra omului de rând...

Ioan Lăcustă

Prozatorul Nicolae Rusu este un maestru al dialogului (...). Atașamentul prozatorului față de eternele valori umane, exprimarea lor în frumoase scrieri artistice, îi marchează definitoriu opera.

Vitalie Pastuh-Cubolteanu

Nicolae Rusu este unul dintre foarte puținii prozatori de la noi care e într-o continuă și neobosită căutare a autenticității (...). Dincolo de toate obiecțiile și laudele care s-ar putea aduce prozei lui Nicolae Rusu, un lucru este cert, acela că autorul este un scriitor adevărat care trăiește pentru și prin literatură.

Iulian Ciocan

Limbajul artistic, încărcătura emotivă, tensiunea etico-morală, umorul fin, precum și alte calități ale povestirilor lui Nicolae Rusu aduc contribuția la modelarea sufletelor celor mici, la plăsmuirea în inimile lor a bunătății, omeniei, dragostei de neam și de toți frații de Soare, de Apă și de Pământ.

Angela Vizitiu

**1 martie – 220 ani
de la nașterea scriitorului,
omului de cultură
Gheorghe Asachi
(1788-1869)**

Personalitate complexă, inițiator și îndrumător al vieții culturale, cărturar, poet, prozator și dramaturg, evocat de Mihail Kogălniceanu ca „decan al jurnaliștilor și literaților noștri”. S-a născut în târgușorul Herța, fiind primul din cei patru copii ai preotului Lazăr (Leon) Asachievici și ai Elenei (n. Ardeleanu). În 1795 familia se stabilește la Lvov (Lemberg). Aici tânărul Asachi urmează Colegiul clasic (1796—1803) și cursurile de filozofie, filologie și construcții civile ale Universității din Lvov (1803-1804), după care merge la Viena unde face studii în matematică și astronomie (1805-1808), apoi la Roma unde studiază arheologia și epigrafia (1808-1812). Tot aici cunoaște mai aprofundat literatura italiană, ia lecții de poetică (primele versuri, de altfel, le face în italiană), lecții de pictură și sculptură în atelierelor lui Michele Keck și Antonio Canova.

În 1812 revine la Iași și se consacră unei activități culturale intense, ajungând în timp una din personalitățile proeminente ale Moldovei. Opera de culturalizare înfăptuită de Gh. Asachi e de importanță covârșitoare și acoperă domeniile cele mai variate (școală, teatru, presă și activitate tipografică, arhivistică, diplomație).

Rodnica sa activitate în domeniul învățământului a început cu înființarea, în cadrul Școlii Domnești din Iași, a unui curs de inginerie hotarnică în limba română, unde a predat, în anii 1813-1818, matematica și arhitectura. A continuat prin reorganizarea Seminarului Teologic de la Socola (1820), înființarea școlii elementare și gimnaziale de la Trei Ierarhi (1828) și a primei școli de fete din

Moldova (1833), crearea Academiei Mihăilene, prima instituție de învățământ superior după model european (1835), deschiderea școlii de arte și meșteșuguri din Iași (1841). În calitate de referendar al Epitropiei Învățăturilor Publice (1820-1849) a fost, în fapt, conducătorul învățământului din Moldova. Sub conducerea sa au fost deschise școli ținutale, sătești, școli pentru minoritățile naționale. De asemenea a elaborat și editat mai multe manuale de matematică, algebră, geometrie elementară, a întocmit memoriul *Expoziția stării învățăturilor publice în Moldova, de la a lor restatornicire, 1828, până la anul 1843* (1845) etc.

Este considerabilă contribuția lui Gh. Asachi la organizarea teatrului românesc în Moldova. În 1836, împreună cu alți militanți pe tărâmul cultural, a înființat Conservatorul filarmonic-dramatic din Iași, care pune începuturile învățământului artistic în Moldova. A organizat prima reprezentație de teatru în limba română cu pastorală *Mirtil și Hloe*, prelucrare de Florian după S. Gessner (1816), primul spectacol de operă în limba română cu *Norma* de V. Bellini, prezentat de elevii Conservatorului din Iași (1838), a susținut dezvoltarea repertoriului pentru teatrul național.

Gheorghe Asachi este un deschizător de drumuri și în domeniul presei naționale: în 1829 a fondat primul ziar politic și literar în limba română din Moldova, *Albina românească*, pe care a editat-o timp de două decenii. A mai editat suplimentul literar *Alăuta românească* (1837-1838), *Foaia sătească* (1839-1840, 1846-1851), gazeta de popularizare a științei *Icoana lumii* (1840-1841, 1845-1846), *Almanah de învățătură și petrecere* (1847-1869) ș.a. În 1832 a înființat tipografia „Institutul Albinei”, iar în 1841 a deschis la Cetățuia, lângă Piatra Neamț, prima fabrică modernă de hârtie din România.

În domeniul diplomației s-a lansat în 1813, când a fost numit referendar la Departamentul Treburilor din Afară. În perioada 1822-1827 a deținut funcția de agent diplomatic al Moldovei la Viena, iar între 1829 și 1831 pe cea de secretar al Comitetului ad-hoc pentru redactarea constituției politice a Moldovei, cunoscute sub numele de *Regulamentul organic*, prin care a fost reintrodusă în țară guvernarea reprezentativă.

Din 1831 până în 1849 a îndeplinit funcția de director al Arhivelor Statului din Iași, unde s-a ocupat „cu culegerea documentelor vechi privitoare la drepturile țării”.

La fel de multilaterală este și activitatea literară a lui Gh. Asachi, care ni-l prezintă ca poet, prozator și dramaturg, operele sale căpătând statutul de puncte de referință în evoluția speciilor pe care le abordează. A fost unul dintre întemeietorii noii istorice la noi. A susținut dramaturgia națională, îmbogățind repertoriul teatrelor cu piese proprii, traduceri și adaptări din dramaturgia universală. Sub influența lui Petrarca a scris primele sonete românești. De altfel, în poezie a abordat toate speciile, scriind ode, elegii, imnuri, fabule, balade influențate de clasicism și preromantism.

A debutat literar în perioada șederii sale la Roma prin publicarea unor poezii de dragoste și sonete în limba italiană în *Giornale del Campidoglio* (1811), prilej cu care Societatea literară din Roma l-a primit ca „membru extraordinar”. Prima poezie în limba română, *Cătră Italia*, a fost scrisă în aceeași perioadă (1809 sau

1812). A debutat editorial cu volumul *Versuri* (1836), urmat în același an de culegerea *Fabule alese* și apoi de volumele *Fabule versuite* (1844) și *Culegere de poezii* (1854, reeditat în 1863). Prin poezia sa Gh. Asachi realizează cea mai autentică manifestare a clasicismului în perioada premodernă. Este „un clasic întârziat” care propune o simbolică a virtuții și a progresului prin „luminare” în poezia patriotic-cetățenească.

A intrat în dramaturgie cu traduceri și prelucrări din Voltaire (*Alzira*), Goldoni (*Camarierul de doi stăpâni*), Kotzebue (dramele *Lapeirus*, *Fiul pierdut*, comediiile *Văduva vicleană*, *Pedagogul*) ș.a. Prima scriere originală, sceneta *Serbarea păstorilor moldoveni*, montată în 1834, a fost urmată de dramele istorice *Petru Rareș* (partea I în 1853, partea II în 1863), *Elena Dragoș de Moldavia*, *Turnul Butului*, *Voichița de Romanie* (toate în 1863).

Prima sa nuvelă istorică, *Ruxanda Doamna*, a văzut lumina tiparului în revista *Spicuitorul moldo-român* (1841). Creația sa la acest compartiment mai include scrierile *Petru Rareș*, *Dragoș*, *Alexandru cel Bun*, *Valea Albă* și alte nuvele în care evocă evenimente și personalități importante ale istoriei naționale. Culegerea *Nouvelles historiques* (1859) conține versiunea franceză a nuvelor tipărite până la acea dată în *Almanahul de învățătură și petrecere*, volumul în original, *Nuvele istorice*, fiind editat în 1867.

Deși inegală ca valoare, creația lui Gheorghe Asachi ocupă un loc aparte în peisajul literar al vremii și îl consacră, alături de celelalte realizări ale sale, ca personalitate de tip renescentist, cu o cultură iluministă vastă. Pentru activitatea sa culturală și diplomatică a fost ridicat în rang, de la comis la vel agă, în 1827.

După evenimentele Revoluției de la 1848, al cărui adversar declarat a fost, Gh. Asachi se va retrage din viața publică, onorând de aici încolo funcții de o importanță mai inferioară celor de altădată. Grigore Ghica, care îi acceptă în 1849 demisionarea din posturile de referendar al școlilor și director al Arhivelor, îi apreciază „vajnicile slujbe făcute statului într-un șir de ani necurmați”. În perioada care a urmat a fost membru în comisia de pregătire a expozițiilor de la Londra (1851) și Paris (1855), cenzor (1851-1856) și director (1856-1857) la Departamentul Culturii și Învățăturilor Publice. De asemenea s-a preocupat de editarea scrierilor și biografiei sale (*Notiție biografică*, 1863). Ultimul an al vieții a fost marcat de un gest simbolic: la optzeci și unu de ani bătrânul cărturar ia drumul Galiției și achiziționează manuscrisele lui I. Budai-Deleanu, inclusiv *Țiganiada*, aflate la Lvov (Lemberg).

S-a stins din viață la 12 noiembrie 1869, fiind înmormântat la Biserica Patruzeci de Sfinți din Iași. După douăzeci de ani, în 1890, în fața școlii de pe lângă Biserica Trei Ierarhi a fost instalată statuia scriitorului (opera sculptorului Ion Georgescu), prilej cu care în cavoul de la temelie au fost depuse osemintele cărturarului și ale soției sale aduse de la Biserica Patruzeci de Sfinți. Inscripția de pe soclul monumentului, „Școalele românești recunoscătoare”, consemnează meritul lui Gh. Asachi de a fi „întâiul apostol al învățământului din Moldova”, dar și marele merit de a fi deschis drumuri noi culturii țării sale, de a fi străduit pentru luminarea neamului său.

Bibliografie

Opera

CÂNTUL cignului: versuri, teatru, nuvele istorice / Gheorghe Asachi; cop.: Isai Cârmu. – Ch.: Litera, 1997. – 344 p. – (Biblioteca școlarăului).

VALEA Albă / Gheorghe Asachi; cop.: Vladimir Zmeev. – Ch.; București: Litera Internațional, 2003. – 360 p. – (Biblioteca școlarăului, serie nouă; nr. 419).

Referințe critice

Gheorghe ASACHI: (1788-1869): biobibliografie / Bibl. Județ. Iași „Gh. Asachi”; E. Chiriac. – Iași, 1993. – 80 p.

LEVIT, E. Gheorghe Asachi: romanul vieții sale. – Vaslui: Cutia Pandorei, 1999. – 192 p. – Bibl.: P. 179-189.

POHONȚU, E. Începuturile vieții artistice moderne în Moldova: Gh. Asachi și Gh. Panaitescu. – București: Meridiane, 1967. – 120 p. + 8 f. il.

ASACHI Gheorghe // Dicționarul scriitorilor români. – București, 1995. – P. 128-131.

ASACHI Gheorghe // Scriitori români. – București, 1978. – P. 41-44.

CĂLINESCU, G. Asachi Gheorghe // Dicționarul general al literaturii române. Vol. 1: A-B. – București, 2004. – P. 252-257.

EREMIA, Anatol. Asachi Gheorghe // Chișinău: enciclopedie. – Ch., 1997. – P. 48.

IUNCO, Alexandra. Pervyj sredi pervyh // Nezavisimaa Moldova. – 2007. – 24 ian. – P. 3.

BABĂRĂ, Otilia. Gheorghe Asachi, editor de manuale școlare // Limba română. – 2006. – Nr. 11. – P. 136-137.

COJOCARU, Ion. Aportul lui Gheorghe Asachi la dezvoltarea învățământului matematic // Univers pedagogic. – 2006. – Nr. 4. – P. 48-51.

GHITULESCU, Mircea. Teatrul pedagogic al lui Gheorghe Asachi // Convorbiri literare. – 2006. – Nr. 10. – P. 131-132.

BIVOL, Efim. Semănătorul de lumină // „a” Mic”. – 2004. – Nr. 11. – P. 3.

Materiale audiovizuale

ASACHI, Gheorghe. Cântecele cignului: [sursă electronică] / Gheorghe Asachi // Literatura română. 1. – Ch.: Litera; București: Litera Internațional, 2000. – (Biblioteca școlarăului). – 1 CD-ROM.

GHEORGHE Asachi: [înregistrare video] / aut.: V. Mocreac; lect.: E. Ureche, A. Sochircă; reg.: O. Rotari; imag.: V. Radevici; studioul artistic „Olymp”. – Ch.: Teleradio Moldova, 2006. – 1 casetă video (30 min).

GHEORGHE Asachi: [sursă electronică] // 100 de...: enciclopedia copiilor. – București: Ion Creangă, 2001. – 1 CD-ROM.

Titluri pentru expoziții

Un spirit renașcentist: Gheorghe Asachi
Deschizător de drumuri în cultura națională
Gheorghe Asachi – nobil în spirit și făptuire
Promotor al culturii și iluminist de vocație
Truditor întru propășirea neamului său

Referințe

Gheorghe Asachi este bărbatul care în vremi grele s-au străduit pentru luminarea neamului său. D-lui este acel carele pentru literatura Moldovei au făcut singur mai mult decât toți moldovenii împreună.

* * *

Decanul jurnaliștilor și al literaților noștri, acela care a fondat în Moldova cea dintâi tipografie sistematică și cea dintâi foaie periodică, care au povățuit aproape trei decenii școalele noastre naționale, care ne-au dat cele dintâi cărți elementare, care au rechemat la viață, prin poezie, prin pictură și prin descrieri istorice, figurile uitate ale vechilor noștri domni și eroi, al cărui nume îl găsim în toate începuturile intelectuale și industriale din Moldova, campion neobosit al inteligenței în timp de o jumătate de veac.

Mihail Kogălniceanu

Asachi a fost omul epocii lui, adică omul ieșit din mijlocul necesităților timpului. N-a comandat timpului, s-a pus însă în serviciul lui cu o bogăție remarcabilă de aptitudini.

Eugen Lovinescu

Descifrarea individualității scriitorului trebuie realizată din interior, din unghiul structurii sale intime. Privit astfel, Gheorghe Asachi se profilează ca un idealist în cel mai nobil sens al cuvântului, dornic să descopere valorile absolute, eterne. Nutrind asemenea idealuri, el așează la baza viziunii sale asupra vieții un sistem etic unitar, axat pe ideea de virtute...

Maria Protase

Cultura pe care și-o însușise și energia cu care era înzestrat i-au dat posibilitatea să joace un rol însemnat în epoca reprezentării noastre și această cultură a lui se înfățișează sub aspecte foarte variate, trecând de la literatură la știință și artă (...).

Ovid Densușianu

În calitatea sa de multilateral om de cultură și de litere, Gheorghe Asachi a făcut o operă de pionierat. Neobositul cărturar a defrișat terenuri părăginite, a pus numeroase temelii și, dacă n-a reușit întotdeauna să înalțe de asupra lor și ziduri trainice, cauza n-a constatat în incapacitatea sa, ci în puținătatea mijloacelor de care a dispus în raport cu diversitatea acțiunilor inițiate de dânsul.

Efim Levit

**16 martie – 120 ani
de la nașterea poetului
Alexei Mateevici
(1888-1917)**

Alexei Mateevici este considerat unul dintre poeții basarabeni reprezentativi ai secolului XX, autorul celui mai frumos imn dedicat limbii materne. Deși a trăit doar 29 de ani, a lăsat în urma sa o importantă moștenire literară, fapt care l-a motivat pe criticul George Călinescu să afirme că Mateevici „ar fi fost un poet mare dacă trăia”.

S-a născut la 16/29 martie 1888, în satul Căinari, fostul județ al Benderului, azi raionul Căușeni. A fost primul copil al preotului Mihail Mateevici și al Nadejdei, fiica protopopului Ioan Neaga din Căușeni. În 1893 părinții se stabilesc cu traiul în satul Zaim, unde viitorul poet cunoaște tradițiile și poveștile de prin partea locului. Învăță la școala primară din localitate, după care își continuă studiile la Școala Duhovnicească din Chișinău (1897-1902) și Seminarul Teologic din Chișinău (1902-1910), unde îl are ca coleg pe viitorul sculptor Alexandru Plămădeală cu care va lega o strânsă prietenie. După mărturiile contemporanilor, era un elev silitor, cu predilecție deosebită pentru disciplinele cu profil umanist și limbile clasice. Se clasează întâiul la examenele de absolvire a seminarului, obținând o bursă de studii la Academia Teologică din Kiev (1910-1914). Este perioada când, după spusele unui coleg, „trăia ca într-o beție a cititului”. Citește multă literatură română și rusă, ține și publică predici religioase, scrie poezii originale, articole, face traduceri și prelucrări, participă la viața culturală a țării. La absolvirea academiei susține teza de licență în teologie cu tema „Concepția religioasă-filozofică a lui Fechner”.

În același an se preoțește, se căsătorește cu profesoara Teodosia Novițkaia de origine ucraineană. Revenit la Chișinău, este numit profesor de limba greacă și teologie la Seminarul Teologic din Chișinău. Între 1915-1917 este preot militar pe Frontul galițian, apoi pe Frontul român în Primul Război Mondial. A fost membru al Societății Bisericești de istorie și arheologie din Basarabia.

A desfășurat o amplă activitate literară și științifică. A debutat în 1906, în ziarul *Basarabia* cu partea întâi a corespondenței din satul Zaim, intitulată *Chestia preoțească* și semnată cu pseudonimul A. Mihailescu (pentru prima dată va semna cu numele adevărat abia în 1913, când publică în revista *Cuvânt moldovenesc* o traducere din Tolstoi). Ulterior colaborează la ziarele *Basarabia* și *Viața Basarabiei*, la revistele *Luminătorul*, *Cuvânt moldovenesc* și revista Eparhiei din

Chișinău *Kișinevschie eparhialinâe vedomosti*. Publică articole cu caracter social (*Lupta moldovenilor pentru drepturi*, 1906; *Datoria noastră*, 1906; *Trecutul și viitorul*, 1907, *Alegerile*, 1907 ș.a.), studii ce țin de cultura, istoria și evoluția creștinismului în Basarabia (*Obiceiurile și rânduielile nunții la moldovenii basarabeni*, 1906; *Din cântecele populare ale Basarabiei*, 1907; *Când și cum s-au creștinat moldovenii*, 1912; *Schiță a tradițiilor moldovenești religioase și de trai*, 1912; *Mitropolitul Gavriil Bănulescu-Bodoni*, 1913; *Tipăriturile noastre bisericești*, 1915 ș.a.).

Deși debutează literar cu traduceri (a tălmăcit din A. Cehov, A. Pușkin, M. Lermontov, N. Kolțov, Al. Fet, F. Tiutcev și alți autori ruși), apoi cu o proză (schița *Toamna* publicată în 1906 în ziarul *Basarabia*), se va afirma în literatură prin creația sa poetică. În 1907 semnează în ziarul *Basarabia*, cu pseudonimul Fl. Măgureanu, primele sale poezii, care se impun prin caracterul lor social, de revoltă, determinat în mare parte de condițiile istorice în care au fost scrise (*Cântecul zorilor*, *Țăranii*, *Țara*, *Eu cânt*). După o pauză de doi ani, revine în presă, publicând până în 1913 circa 25 de poezii de factură religioasă. În perioada aflării pe front scrie un nou ciclu de poezii: *Văd prăbușirea*, *De-asupra târgului Bârlad*, *Cântec de leagăn*, *Basarabenilor*, *Frunza nucului*, *Pietre vechi*, *Atâtea chipuri*, *Unora* ș.a.

În vara anului 1917, la deschiderea cursurilor pentru învățătorii moldoveni, Alexei Mateevici citește poezia *Limba noastră*, publicată mai apoi în numărul din 21 iunie al revistei *Cuvânt moldovenesc*. Este considerată a fi capodopera creației poetului, cu referire la care G. Călinescu afirma că, după George Sion, Mateevici a dat „o nouă serie de definiții ale limbii române, cu imagini superioare de mare poezie”. Pusă pe muzică de Al. Cristea, *Limba noastră* devine un fel de „manifest”, cântecul de izbândă închinat limbii și țării.

Peste o lună poetul se îmbolnăvește de tifos. Este adus la Chișinău pentru a fi supus tratamentului, dar nu supraviețuește. Se stinge din viață la 13/26 august și este înmormântat la Cimitirul Ortodox Central din strada Armenească. În 1931 sculptorul Al. Plămădeală a realizat bustul în bronz al poetului care a fost instalat la mormântul acestuia.

Din inițiativa poetului și profesorului Ion Găină, în martie 1988, la 100 ani de la nașterea lui Mateevici, la Zaim a fost deschisă Casa-muzeu „Alexei Mateevici” în care se păstrează documente, poze, obiecte personale, precum și biblioteca ce a aparținut familiei. În fiecare primăvară la baștina poetului se desfășoară Zilele Mateevici, se organizează concursul tinerelor talente „Comoara”.

Bibliografie

Opera

ÎN zarea anilor: poezii, proză, publicistică / Alexe Mateevici; cop.: Isai Cârmu. – Ch.: Litera, 1998. – 344 p. – (Biblioteca școlarului, 159).

LIMBA noastră / Alexe Mateevici; resp. de ed. Ion Găină; prez. graf.: Ion Găină, Rodica Borzin. – Ch.: Luminătorul, 1997. – 30 p.: il. – (Comoara).

OPERE. În 2 vol. / Alexei Mateevici; ed. îngrijită de I. Nuță, E. Levit, S. Pânzaru. – Ch.: Știința, 1993. – (Moștenire).

PAGINI alese / Alexei Mateevici; prez. graf.: G. Guzun. – Ch.: Lit. artistică, 1985. – 146 p. – (Serie pentru bibliotecă).

PENTRU feciorii gliei: Poezie. Proză. Traduceri / Alexei Mateevici. – Ch.: Lumina, 1988. – 103 p. – (Biblioteca școlarului).

POEZII; Carmina / Alexei Mateevici; trad.: Valentin Harega; prez. graf.: M. Bacinski. – Ch.: Știința, 1996. – 80 p.

SCRIERI / Alexei Mateevici. – Iași: Junimea, 1989. – 158 p.

SCRIERI alese / Alexei Mateevici. – Ed. a II-a. – Ch.: Lumina, 1972. – 120 p. – (Biblioteca școlarului).

Referințe critice

ALEXE Mateevici: genealogii, iconografie, evocări / ed. întocm. și îngrijită, st. introd., bibliogr. de V. Chiriac; prez. graf. și cop. de Romeo Șveț. – Ch.: Știința, 2003. – 198 p.

CÂNTĂREȚUL limbii noastre: omagiu lui Alexei Mateevici / selecț.: Valeriu Nazar; prez. graf.: Isai Cârmu. – Ch.: Lit. artistică, 1988. – 198 p.

COLESNIC, Iurie. Doina dorurilor noastre: itinerar memorial liric. – Ch.: Lit. artistică, 1990. – 185 p.

BOȚU, Pavel. Cântăreț al graiului și-al gliei: [Alexei Mateevici] // Boțu, Pavel. Corăbier în furtună. – Ch., 2006. – P. 163-164.

CIMPOI, Mihai. Alexie Mateevici, homo christianus // Cimpoi, Mihai. O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia. - Ed. a III-a rev. și adăug. – București, 2002. – P. 81-85.

CIOCANU, Ion. Pentru un Mateevici integral // Ciocanu, Ion. Dreptul la critică. - Ch., 1990. – P. 146-153.

COLESNIC, Iurie. Alexei Mateevici // Colesnic, Iurie. Basarabia necunoscută. – Ch., 1993. – P. 238-253.

COSMESCU, Valentina. Mateevici Alexie // Chișinău: enciclopedie. – Ch., 1997. – P. 304-305.

ALEXEI Mateevici // Scriitorii Moldovei în lectura copiilor și adolescenților: dicționar biobibliografic / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”; alcăt.: Maria Harea, Elena Cugut; resp. de ed. Claudia Balaban. – Ed. a II-a rev. și adăug. – Ch., 2004. – P. 269-276.

PÂNZARU, Sava. Tabel cronologic: [Alexei Mateevici] // Mateevici, Alexei. Opere. – Ch., 1993. – P. 106-112.

VOLONTIR, Valerie. Locașul apostolului limbii noastre // Noi. – 2007. – Nr. 1. – P. 22-23.

BĂLAN, Iurie. Doar privindu-i cum se duc? // Capitala. – 2006. – 5 iul. – P. 5.

BUZDUGAN, Ion. Moartea poetului Alexei Mateevici // Magazin istoric. – 2006. – Nr. 6. - P. 10-11.

NOVIŢKI-Mateevici, Teodosia. Din jurnalul unei profesoare de origine ucraineană despre evenimentele de la 1918 // Caiete de istorie. – 2006. – Nr. 2. – P. 30-32.

MARGINE, Rada; Sălcuțeanu, Lina. „Zilele Mateevici” la Zaim // Lit. și arta. – 2005. - 12 mai. – P. 4.

TOMAC, Eugen. În Zaimul lui Alexei Mateevici // Magazin istoric. – 2005. – Nr. 11. – P. 55.

Poezii

CĂRARE, Petru. Eu nu mă las de limba noastră, de limba noastră cea română: poetului Alexei Mateevici, părinte sfânt al poemului „Limba noastră” – închinare / Petru Cărare; fotogr.: Nicolae Răileanu. – Ch.: Prut Internațional, [1997]. – 12 p.: il.

GĂINĂ, Ion. Cântare: Părintelui nostru Alexei Mateevici // Găină, Ion. Teiul desculț. – Ch., 2004. – P. 64-65.

GĂINĂ, Ion. Colind: lui Alexei Mateevici și luminii lăsate de el la Zaim, în casa copilăriei // Găină, Ion. Teiul desculț. – Ch., 2004. – P. 66-67.

GĂINĂ, Ion. Vecernia luminii // Găină, Ion. Teiul desculț. – Ch., 2004. – P. 68.

MATCOVSCHI, Dumitru. Părinte al Limbii noastre: închinare către Mateevici / în versuri de Dumitru Matcovschi; cu o seamă de cuvinte de Vasile Țepordei, A. Plămădeală, P. Buburuz, F. Costinescu, I. Nuță, I. Buzași; cop. și graf. de Isai Cârmu. – Ch.: U.S., Red. rev. „Basarabia”, 1992. – 144 p.

MATCOVSCHI, Dumitru. Poetul și slabii: poetului și preotului Alexei Mateevici: [poezie] // Lit. și arta. – 2005. – 14 apr. – P. 4.

Materiale audiovizuale

MATEEVICI, Alexei. În zarea anilor: [sursă electronică] // Alexei Mateevici // Literatura română. 1. – Ch.: Litera; București: Litera Internațional, 2000. – (Biblioteca școlarului). – 1 CD-ROM.

MATEEVICI, Alexei. Limba noastră: [înregistrare audio] / Alexei Mateevici: recită E. Loteanu // Din opera clasicilor moldoveni. – M.: Melodiâ, [s.a.]. – 1 disc. – 33 D- 024526.

MATEEVICI, Al. Limba noastră: [înregistrare audio] / Alexei Mateevici; coord.: prof. Nicolae I. Nicolae // Literatura română: subiecte obligatorii pentru admitere în liceu: cl. V-VI. – [București]: Ion Creangă S. A., [s.a.]. – 1 casetă audio. – (Audio Mediator).

Titluri pentru expoziții

Și glasul vieții ascultând, venirea zorilor eu cânt...

Părintele limbii noastre și geniul acestui meleag...

Poetul – flacăra de dor de Țară, Limbă și Credință

Cântărețul limbii noastre

Alexei Mateevici - poetul și profetul

Rapsodul de la Zaim

Referințe

Alexei Mateevici ar fi fost un poet mare dacă trăia. Numai Eminescu a mai știut să scoată atâta mireasmă din rândurile populare (...). După G. Sion, Mateevici dădu o nouă serie de definiții ale limbii române, cu imagini superioare de mare poezie.

George Călinescu

Alexei Mateevici se prezintă ca cel mai de văză reprezentant al culturii spirituale basarabene din epoca sa, poet, cărturar și profet al poporului căruia i-a aparținut cu trup și suflet.

Efim Levit

„Limba noastră”, cântecul de lebadă al talentatului poet, scrisă de el cu câteva săptămâni înainte de moarte, va rămâne pentru totdeauna în literatura română ca o podoabă neprețuită și totodată ca un indiciu pentru poezii noștri că izvorul frumuseții adevărate a poeziei se poate găsi în limba poporană, naivă, dar plină de bogății neînchipuite.

Ștefan Ciobanu

Alexei Mateevici a devenit în fond cel de al doilea poet național, după Eminescu. (...) Așa cum „Luceafărul” ca o operă de vârf a lui Eminescu, este o sinteză superioară a concepției populare despre viață, moarte și nemurire, tot astfel „Limba noastră”, punctul culminant al creației poetice a lui Alexei Mateevici, adună sintetic în sine modul, în care poporul român și-a gândit prin limbă Ființa. Poetul-preot s-a pătruns profund de adevărul că limba, este aceea care ne dă certitudinea identității noastre ca neam.

Mihai Cimpoi

Alexei Mateevici s-a impus în literatura română printr-o creație de excepție, poezia *Limba noastră*, versuri care ani în șir s-au rostit și se mai rostesc încă pretutindeni, s-au cântat de generații întregi în vremuri de tristeți și bucurii. Este poezia care, umbrind aproape total celelalte creații ale poetului, a reușit să-l plaseze pe creatorul ei printre personalitățile cu legitime drepturi la nemurire.

Ion Nuță

Lumina-ți fu și haină, și hrană, și credință,
Înveșmântat în ea tu ai rămas ființă,
Ca să vestești pe-ai tăi că sufletul nu piere,
Când viața mai cunoaște mirifica durere.

Ion Găină

De la noi au răzbătut prin hume
Ale limbii sfinte adevăruri,
Mateevici, el le-a scos în lume
Neamului să poarte „slavă-n ceruri”.

Ion Găină

**31 martie – 75 ani
de la nașterea poetului
Nichita Stănescu
(1933-1983)**

Nichita Stănescu, poetul și eseistul a cărui operă a marcat, ca niciuna alta, conștiința lirică a contemporanilor, s-a născut la Ploiești, în familia comerciantului Nicolae Stănescu și a Tatianei Cereaciukin, fiica unui nobil rus, care a emigrat în România după revoluția din 1917. Face studii primare la Ploiești și la Vălenii de Munte, unde au fost evacuați în timpul războiului (1940-1944). Între 1944 și 1952 urmează clasele gimnaziale și liceale la Liceul „Sf. Petru și Pavel” din Ploiești. În 1952 se înscrie la Facultatea de Filologie a Universității din București pe care o absolveste în 1957.

Activitatea de muncă și-o începe ca corector, apoi redactor la secția *poezie* a *Gazetei Literare* (1957-1968). Ulterior va fi redactor-șef adjunct la *Luceafărul* (1969-1970) și *România Literară* (1970-1973), publicist comentator la *România literară* (1975-1977).

Prin creația sa literară Nichita Stănescu s-a situat printre numele mari ale liricii românești moderne. Din fragedă copilărie a simțit magia cuvântului și vocația pentru poezie. „Nu-mi aduc foarte bine aminte când am început să trăiesc poezia, dar mi-aduc foarte bine aminte când am început să o scriu: aproape de îndată ce am învățat să scriu și să citesc”, va mărturisi el mai târziu. În anii de liceu compune versuri pentru cercul său de prieteni (le va continua și le va numi mai apoi *Argotice*). În anii de facultate îl cunoaște pe Nicolae Labiș, a cărui poezie îi va deveni punct de reper. În acești ani și anii care urmează face lecturi intense, leagă prietenii cu tineri scriitori din generația sa (Mircea Ivănescu, Nicolae Breban, Cezar Baltag, Fănuș Neagu ș.a.).

În 1957 debutează cu versuri simultan în revistele *Tribuna* din Cluj și *Gazeta literară* din București. Debutul editorial se produce în 1960 cu volumul de poezie *Sensul iubirii*, receptat de critici ca expresie a unei voci surprinzător de noi în contextul literar al timpului. Cărțile se succed apoi într-un ritm impresionant,

autorul lor devenind în scurtă vreme lider al generației '60, unul dintre numele de referință ale liricii moderne.

Volumele *O viziune a sentimentelor* (1961) și *Dreptul la timp* (1965) introduc o temă „care va fi dominantă în volumele următoare și va da caracterul inconfundabil al liricii lui Stănescu – deschiderea către cosmic” (M. Papahagi). Culegerea *11 Elegii* (1966) reprezintă un moment de referință al poeziei românești în ansamblu și inaugurează o nouă etapă a creației sale, în care publică *Oul și sfera* (1967), *Alfa*, volum antologic (1967), *Laus Ptolemaei* (1968) ș.a. *Necuvintele* (1969) reprezintă un alt vârf al creației poetului și dezvoltă problematica expresiei poetice ispitite de „cuvântul care nu există”. Volumele următoare (*În dulcele stil clasic*, 1970; *Măreția frigului*, 1971; *Clar de inimă*, 1973; *Ion Neculce: O samă de cuvinte așezate în chip de vers*, 1973 ș.a.) vădesc „împăcarea autorului cu cuvintele”, reluarea unor motive anterioare. O cotitură în opera poetului o constituie ultimele sale volume, *Epica Magna* (1978), *Opere imperfecte* (1979), *Noduri și semne* (1982), în care tensiunea existențială a poeziei se agravează, căpătând accente dramatice și tragice. În 1980 îi apare volumul de versuri pentru copii *Carte de citire, carte de iubire*.

Eseurile din *Cartea de citire* (1972) și *Respirări* (1982) „comentează cu finețe și într-un registru bogat metaforic probleme ale limbajului poetic, perfect complementare meditației lirice propriu-zise din cărțile de versuri” (Ion Pop).

Opera poetică a lui Nichita Stănescu a fost tradusă în germană, franceză, engleză, maghiară, cehă, sârbo-croată, suedeză, rusă, polonă, macedoniană, bulgară etc.

Recunoașterea valorii creației sale artistice este vădită de numeroasele premii ce i-au fost decernate în țară și peste hotare: Premiul Uniunii Scriitorilor din România (1964, pentru volumul *O viziune a sentimentelor*; 1969, pentru *Necuvintele*; 1972, pentru *Cartea de citire*; 1975, pentru *Starea poeziei*), Premiul Internațional, „Gottfried von Herder” al Universității din Viena (1975), Premiul „Mihai Eminescu” al Academiei Române (1978), Meritul Cultural clasa a II-a (1981), Marele Premiu „Cununa de aur” al Festivalului Internațional de Poezie de la Struga, Iugoslavia (1982) ș.a. În 1980 a candidat, alături de O.Elitis, H.Frîsh, L.S. Senghor și J.L. Borges, la Premiul Nobel pentru literatură. În 1990, poetului i s-a conferit titlul "membru post-mortem" al Academiei Române.

Nichita Stănescu s-a stins din viață la 13 decembrie 1983, anul când în țară și peste hotare fusese omagiat pe larg jubileul de cincizeci de ani ai poetului. A fost înmormântat la cimitirul Bellu din București, în preajma mormântului lui Mihai Eminescu.

Bibliografie

Opera

AM visat numai minuni / Nichita Stănescu; il.: O. Gorceag. – Ch.: Prut Internațional, 2003. – 16 p.: il. – (Poezii de seama voastră).

ARGOTICE: (cântece la drumul mare) / Nichita Stănescu; alcăt., îngrijire și pref. de D. Ciurea. – București: Românul, 1992. – 160 p. – (Inedite).

CURCANUL și fluturața / Nichita Stănescu; cop.: I. Zavadschi; il.: S. Puică. – Ch.: Museum, 1996. – 12 p.: il. – (Micile Americi).

NECUVINTELE: poezii / Nichita Stănescu; cop.: Isai Cârmu; selecț.: Grigore Vieru. – Ch.: Litera, 1997. – 399 p. – (Biblioteca școlarului, nr. 65).

OPERA poetică: versuri / Nichita Stănescu. – Ed. a II-a. – Ch.: Cartier, 2007. – 368 p. – (Cartier Popular Poesis).

VORBIRE de singur zeu: versuri / Nichita Stănescu; selecț.: Leo Butnaru; pict.: A. Sârbu. – Ch.: EUS, 1992. – 32 p. – (Poezii de duminică).

Referințe critice

NICHITA Stănescu / Al. Ștefănescu; coord. col.: Mihai Cimpoi; cop.: S. Stanciu. – Ch.: Prut Internațional, 2006. – 130 p. – (Recitiri).

SPIRIDON, Vasile. Viziunile „învingătorului de profesie” Nichita: (cosmicitate în lirica stănesciană) / Vasile Spiridon. – Iași: Timpul, 2003. – 224 p. – (Critică și eseu).

STĂNESCU, Nichita // Scriitori români. – București, 1978. – P. 433-436.

DUGNEANU, Paul. 73 ani de la naștere și 23 ani de la moarte // Glasul națiunii. – 2006. – 21 dec. – P. 12.

RACHIERU, Adrian Dinu. Despre „gloria inerțială” (1): (Nichita, între Gicu și Alex) // Covorbiri literare. – 2006. – Nr. 6. – P. 63-65.

CARTEA de iubire a lui Nichita Stănescu // Florile dalbe. – 2005. – 15 dec. – P. 16.

DABIJA, Nicolae. Dor de Nichita // Lit. și arta. – 2005. – 21 apr. – P. 1.

RACHIERU, Adrian Dinu. Despre „Nichitizare” // Convorbiri literare. – 2005. – Nr. 5. – P. 60-62.

MARCOVIČ, Ratomir. Corectarea unei poezii imperfecte a lui Nichita Stănescu // Lumina. – 2004. – Nr. 1-2-3. – P. 57-58.

Poezii

BELICOV, Serafim. Basarabia: pentru Nichita Stănescu // Lit. și arta. – 2005. – 1 dec. – P. 1.

Materiale audiovizuale

STĂNESCU, Nichita. Adaptarea la aer: [înregistrare audio] / Nichita Stănescu; interpr. aut. // Voci din fonoteca de aur: anivesar-55: 2 noiembrie 1941 – 2 noiembrie 1996: Caseta 2. – Iași: Național Art, 1996. – 1 casetă audio.

STĂNESCU, Nichita. Câmp; Cântec de dragoste; Evocare: [înregistrare audio] / Nichita Stănescu, recită Ovidiu Iuliu Moldovan // Lirica românească și universală. – București: Electrecord, [s.a.]. – 1 disc. – SP- EXE 03187.

STĂNESCU, Nichita. Enciclopedie virtuală: [sursă electronică]: opere; video; fotogr; critice; înregistr. audio / Nichita Stănescu; Societatea culturală Noesis; Muzeul Literaturii Române; ed. îngrijită: Al. Condeescu. – Ed. a II-a. – București: [s.n.], [2005]. – 2 CD-Rom.

STĂNESCU, Nichita. Elegia X: [înregistrare audio] / Nichita Stănescu: recită Ion Caramitru // Caramitru, Ion. Recital. – București: Electrecord, [s.a.]. – 1 disc. – EXE 01773.

STĂNESCU, Nichita. Poezia: [înregistrare audio] / Nichita Stănescu; recită Leopoldina Bălănuță // Bălănuță, Leopoldina. Recital de versuri. – București: Electrecord, [s.a.]. – 1 disc. – EXE 03810.

Titluri pentru expoziții

Îmi culc inima peste cuvinte...

Zăpezi eterne, dorurile mele...

Eu sunt un cântec pe care singur îl cânt

Cuvântul e tot ce rămâne din mine

Nichita Stănescu, un artist al poeziei

Înger blond cu aripi răsfățate

Nichita Stănescu – spiritul poeziei secolului douăzeci

Referințe

Mi-adaug firul ierbii la dunga arcuită
a timpului ce mișcă pământul pe orbită...

* * *

Încerc să mă salvez
și nu pot decât
cuvintele înstelate să le ridic de-asupra.

* * *

Nimic nu este altceva.
Piatra îmi este verișoara
rudă de tată îmi este pomul
râul se trage din ochiul maică-mii.
Nimic nu este altceva.

Nichita Stănescu

Ferice de bucata de lut din care-ai fost făcut...

Ion Gheorghe

Te-am simțit vertical și frumos,
zeule tânăr care ai rupt orizontul înghețat...

Adrian Păunescu

Poetul nu are biografie. Biografia lui este, de fapt, propria lui operă, mai bună sau mai rea, mai măreață sau mai puțin măreață.

Nichita Stănescu

Nichita Stănescu e, alături de Marin Sorescu, unul dintre cei mai controversați poeți români contemporani. (...) Întâmpinat cu aplauze la debut, (...) cunoaște aproape simultan și reacția celor ce-i pun sub semnul îndoielii harul, calitatea originală a demersului liric.

(...) Nichita Stănescu face parte din generația lui Nicolae Labiș. Generație a marilor ambiții și interogații, a „primelor iubiri” și a „luptei ci inerția”, a descătușărilor tematice, a cultului pentru etic, a interesului purtat ontologiei și gnoseologiei, folclorului și istoriei, memoriei afective și ideii de puritate, a nevoii de viziune personală, de esențializare, de lirism, de înmulțire a numărului de simboluri referențiale și de sincronizare a soluțiilor poetice cu modalități omologate sau experimentate în alte literaturi moderne.

Aurel Martin

În acest bâlci al deșertăciunilor care este poezia, peisajul nostru liric ar fi lipsit de unitate fără prezența lui Nichita Stănescu. (...) Poezia lui Nichita Stănescu rezistă vremii. Sunt în cărțile sale lucruri demne de mari maeștri. (...) Poezia lui este cu adevărat o poezie modernă, care ostenește pe cititorul leneș sau obișnuit și dă încântări celui bine pregătit...

Eugen Barbu

Nichita Stănescu îl reactualizează pe Ion Barbu și pe Eminescu, în latura lui serafică, vizionaristă. (...) Toate aventurile spirituale ale lui sfârșesc în aproximarea, eterna aproximare a sinelui, „cogito” - ul poeziei sale, centrul gânditor al acestei Utopii, opera unui mare poet.

* * *

Există un amestec ciudat de forțe în ființa lui Nichita Stănescu: un respect aproape religios pentru poezie și o supunere aproape cinică față de real. (...) Nichita Stănescu reprezintă un mod specific de a fi poet în lumea noastră. E greu să-i afli un model în literatura anterioară.

Eugen Simion

Era evidentă, încă din prima carte a lui Nichita Stănescu, tendința sa de a așeza discursul liric sub semnul *jocului*. În peisajul literar al sfârșitului celui de-al șaselea deceniu, dominat de gravitatea reală sau mimată a „scrisului” existențial, autorul *Sensului iubirii* schița proiectul unui spațiu ce promitea o nouă situație a

subiectului liric față de univers. Nichita Stănescu se înscrie firesc în evoluția literaturii, preluând și asimilând sugestii ale înaintașilor, dar mai ales, dezvoltându-le într-o viziune particulară, inconfundabilă.

Ion Pop

Există în poezia lui Nichita Stănescu o plenitudine, o bucurie de a trăi exprimată în explozii lirice, ce urcă până la culmile beatitudinii.

Maria Banuș

Este o mare fericire pentru mine, o nemărginit de mare fericire, că în zilele vieții mele l-am putut citi și iubi de necrezut pe extraordinarul poet Nichita Stănescu.

Geo Bogza

**11 aprilie – 150 ani
de la nașterea scriitorului
Barbu Delavrancea
(1858-1918)**

Barbu Delavrancea a jucat un rol important în viața literară, publicistică și politică de la răscrucea secolelor XIX-XX. Viitorul politician, avocat, ziarist, prozator și dramaturg, pre numele adevărat Barbu Ștefănescu (va semna cu pseudonimul Delavrancea începând cu 1884, în semn de omagiu adus înaintașilor săi vrânceni), își trage obârșia dintr-o familie de țărani originari din Vrancea. Era al nouălea copil al căruțașului Ștefan Tudorică Albu, care își părăsise ținutul natal „în căutarea unei munci mai rodnice” și se stabilise în satul Delia Nouă, din apropierea capitalei, devenit cu timpul o mahala a Bucureștiului.

După ce ia primele lecții de scris și citit de la dascălul Ion Pestreanu de la Biserica Sf. Gheorghe Nou, Barbu Ștefănescu urmează cursurile primare la Școala sucursală de băieți nr. 4 (astăzi Școala „Barbu Ștefănescu Delavrancea”) și la Școala domnească din București (1866-1869). Își începe studiile liceale în 1869 la Liceul „Gh. Lazăr”, continuând ca bursier la Liceul „Sf. Sava” (1870-1877). În 1878 se înscrie la Facultatea de Drept din București, pe care o absolveste în 1882, susținând teza de licență cu tema „Pedeapsa, natura și însușirile ei”. În același an pleacă la Paris pentru a-și pregăti doctoratul în drept. Aici trăiește din plin viața pariziană, este acaparat tot mai mult de artă, literatură, filozofie.

Revenit la București peste doi ani, fără să fi susținut doctoratul dar cu o solidă cultură literară și artistică, se angajează ca avocat la Baroul Ilfov. În aceeași perioadă se lansează în activitatea gazetărească în calitate de redactor al ziarului *România liberă* (ulterior va fi prim-redactor la *Epoca* și *Lupta*, colaborator la *Revista literară*, *Familia*, *Drepturile omului*, *Românul*, *Literatură și știință*, *Vieața*, redactor la *Revista nouă*). În 1893 este numit suplinitor la Facultatea de Litere din București, predând cursuri despre trăsăturile specifice ale artei populare. Mare orator („cel mai strălucit al României contemporane”, după spusele lui Titu

Maiorescu) va deveni avocat ilustru și mare om politic, fiind deputat în mai multe rânduri și senator, primar general al Capitalei (1899-1910), ministru al Lucrărilor Publice, ad-interim la Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice, ministru al Industriei și Comerțului.

S-a afirmat și în literatură, în pofida faptului că, așa cum avea să recunoască mai târziu, tribunalul, întrunirile publice, parlamentul i-au „absorbit anii cei mai producători” din viața sa. Începe să scrie încă în anii de studenție. Tot atunci debutează în *România liberă* cu poezia *Stanțe dedicate Măriei Sale Carol I*, semnată Barbu (1877). Debutul editorial se produce cu volumul de versuri pastorale *Poiana Lungă – Amintiri* (1878).

Partea cea mai considerabilă a creației sale literare o constituie proza, în care „intuiește și stilizează poetic realitatea, fantasticul, cultivă plasticitatea și muzicalitatea limbajului” (G. Drăgoi). „Prozator de respirație scurtă”, a cultivat schița (*Bunelul, Bunica*), nuvela (volumele *Sultănica*, 1885; *Trubadurul*, 1887; *Paraziții*, 1892; *Între vis și viață*, 1893; *Hagi-Tudose*, 1903 ș.a), basmul nuvelistic (*Neghiniță, Norocul dracului, Departe, departe, Palatul de cleștar* etc.). Tematica acestor scrieri cuprinde universul patriarhal, copilăria marcată de umilință și renunțare la iluzii, școala epocii, lumea marginală etc.

Ca dramaturg s-a impus prin *Trilogia Moldovei*, în care reînvie istoria Moldovei din prima jumătate a secolului al XVI-lea, aducând în prim plan figurile domnitorilor Ștefan cel Mare (*Apus de soare*, 1909), Ștefăniță (*Viforul*, 1910) și Petru Rareș (*Luceafărul*, 1910). Se pare că a avut intenția de a scrie și *Trilogia Munteniei*, consacrată lui Mircea cel Bătrân, Vlad Țepeș și Mihai Viteazul, nerealizată însă. La piesele menționate se mai adaugă dramatizările după nuvelele proprii *Irinel* (1911) și *Hagi-Tudose* (1912), drama psihologică *A doua conștiință* (1914), piesa *Războiul* scrisă cu puțin înaintea morții și rămasă neterminată.

În 1893 este premiat de Academia Română pentru volumul *Paraziții*. În 1912, ca o apreciere a întregii sale activități de prozator și dramaturg, a fost ales membru al Academiei Române.

La izbucnirea Primului Război Mondial Barbu Delavrancea susține intrarea României în război, sperând la o reîntregire a țării prin eliberarea Transilvaniei. Semnarea păcii separate cu Germania i se pare umilitoare și îl determină să-și dea demisia din Guvern. Se refugiază la Iași, unde încetează din viață la 29 aprilie 1918. Este înmormântat la Cimitirul Eternitatea din Iași, pe Aleea Eroilor.

Bibliografie

Opera

APUS de soare / Barbu Delavrancea. – Ed. a III-a. – București: Litera Internațional; Ch.: Litera, 2004. – 328 p. – (Biblioteca școlară, serie nouă; nr. 409).

BUNICUL; Bunica / Barbu Delavrancea. – București: Ion Creangă, 1983. – 111 p. – (Biblioteca școlară: cl. I-IV; nr. 122).

DOMNUL Vucea / Barbu Delavrancea; il.: Alexei Colâbneac. – Ch.: Prut Internațional, 2004. – 208 p. – (Biblioteca pentru toți copiii).

HAGI-Tudose: (antologie de proză) / Barbu Delavrancea. – Craiova: Scrisul Românesc, 1994. – 112 p. – (Cartea școlară).

ÎNTRE vis și viață: proză literară / Barbu Delavrancea; cop.: Isai Cârmu. – Ch.: Litera, 1997. – 392 p. – (Biblioteca școlară nr. 121).

NEGHINIȚĂ / Barbu Delavrancea; il.: A. Ratiș. - București: Erc Press, [2005]. – 32 p.: il. – (Carte de povestit și colorat; nr. 63).

NUVELE / Barbu Delavrancea. – București: Cartex 2000, 2004. – 173 p.

NUVELE și povestiri. Teatru / Barbu Delavrancea. – București: Herra, 2002. – 160 p.

OPERE alese. În 2 vol. / Barbu Delavrancea; ed. îngrijită de Emilia Șt. Milicescu. – Ch.: Știința, 1994. – (Moștenire).

PALATUL de cleștar: nuvele, povești și piese / Barbu Delavrancea. – Ch.: Hyperion, 1993. – 296 p.

SULTÂNICA: nuvele, povestiri, basme / Barbu Delavrancea: cop.: Valeriu Oprea. – Ch.: Lumina, 1993. – 288 p. – (Biblioteca școlară nr. 121).

TEATRU: Apus de soare; Viforul; Luceafărul / Barbu Delavrancea. – București: 100 + 1 Gramar, 1997. – 256 p. - (Pagini alese: Literatura română).

Referințe critice

DELAVRANCEA și copiii / ed. îngrijită de B. Crăciun și D. Vacariu. – Iași: Casa școlilor; Porțile Orientului, 1997. - 160 p. – (Carte școlare ilustrate).

PREDESCU, Lucian. Barbu Delavrancea: viața și opera / Lucian Predescu. – București: Cugetarea, [s.a.]. – 133 p.

CĂLINESCU, George. Micul romantism: Barbu Delavrancea // Călinescu, George. Istoria literaturii române: compendiu. – București; Ch., 2003. – P. 204-207. – (Biblioteca școlară, serie nouă; nr. 203).

CRĂCIUN, Gheorghe. Barbu Ștefănescu Delavrancea. Prozatorul și dramaturgul // Crăciun, Gheorghe. Istoria didactică a literaturii române. – București, 1997. – P. 270-274.

CRĂCIUN, Gheorghe. Barbu Ștefănescu Delavrancea. Prozatorul și dramaturgul // Crăciun, Gheorghe. Istoria literaturii române: pentru elevi și profesori. – Ch., 2004. – P. 369-374.

BARBU Delavrancea // 100 cei mai mari scriitori români. – Ed a II-a, rev. – București, 2005. – P. 88-90.

BARBU Delavrancea // Dicționarul general al literaturii române / Academia Română. Vol II: C-D. – București, 2004. – P. 609-613.

BARBU Delavrancea // Literatura română: dicționar-antologie de istorie și teorie literară / alcăt.: Lora Bucătaru. – Ed. a IV-a, rev. și compl. – Ch., 2005. – P. 175-179.

BARBU Ștefănescu Delavrancea // Scriitori români notorii: viața, activitatea, opera / alcăt.: A. Lungu, C. Bujor. – Ch., 2006. – P. 40-42.

MICU, Dumitru. Scriitori de seamă. Barbu Delavrancea // Micu, Dumitru. Istoria literaturii române de la creația populară la postmodernism. – București, 2000. – P. 166-167.

MILICESCU, Emilia St. Studiu introductiv: [Barbu Delavrancea] // Delavrancea, Barbu. Opere alese. În 2 vol.: vol. I. – Ch., 1994. – P. 5-84. – (Moștenire).

PIRU, Al. Între clasicism și naturalism. Delavrancea // Piru, Al. Istoria literaturii române. – București, 1994. – P. 116-118.

POPESCU, Marieta. Barbu Delavrancea // Dicționar antologic de prozatori: pentru gimnaziu, liceu, capacitate, bacalaureat, olimpiade, concursuri de admitere. – București, 1998. – P. 109-113.

RAȚIU, Iuliu. Barbu Ștefănescu Delavrancea // Rațiu, Iuliu. O istorie a literaturii pentru copii și adolescenți. – Ch., 2006. – P. 257.

ROTARU, Ion. Dramaturgie: Barbu Delavrancea. „Apus de soare” // Rotaru, Ion. Comentarii și analize literare. – București; Ch., 2001. – P. 419-426. – (Biblioteca școlarului, serie nouă; nr. 205).

VIANU, Tudor. Realismul artistic și liric: Barbu Delavrancea // Vianu, Tudor. Arta prozatorilor români. – București; Ch., 2004. – P. 171-181.

NASTASIU, Vasile. O sorcovă ca la Delavrancea // Florile dalbe. – 2005. – 1 ian. – P. 7.

BARBU Delavrancea // Florile dalbe. – 2004. – 2 dec. – P. 15.

CONSTANTINIU, Florin. „Apus de soare” – istorie și actualitate // Dosarele istoriei. – 2004. – Nr. 6. – P. 2-3.

VĂCARU, Mariana. Chipul domnitorului în „Apus de soare” // Limba română. – 2004. – Nr. 4-6. – P. 122-126.

Poezii

DIACONESCU, Vasile. Delavrancea // Nemuritorii. Vol. II. – Vaslui, 2004. – P. 158.

Materiale audiovizuale

DELAVRANCEA, Barbu Ștefănescu. Basmе de Ștefănescu Delavrancea: [înregistrare audio] / Barbu Ștefănescu Delavrancea – [s. 1.]: Casa de discuri stânga: Eurostar; Radio România, [s.a.]. – 1 disc. – CDS 216. – (Cele mai frumoase basme și povești: discul 16).

DELAVRANCEA, Barbu. Între vis și viață; Apus de soare: [sursă electronică] / Barbu Delavrancea // Literatura română. 1. – Ch.: Litera; București: Litera Internațional, 2000. – (Biblioteca școlarului). – 1 CD – ROM.

DELAVRANCEA, Barbu Ștefănescu. Neghinița: [înregistrare audio] / Barbu Ștefănescu Delavrancea. – [s. 1.]: Roton, 2004. – 1 casetă audio. – RoMC 3194-4.

DELAVRANCEA, Barbu Ștefănescu. Palatul de cleștar: [înregistrare audio]
/ Barbu Ștefănescu Delavrancea; dramatizare: Mihai Jermăneanu. – București:
Electrecord, [s. a.]. – 1 disc. – EXE 02980

Titluri pentru expoziții

Barbu Delavrancea: omul și opera

Pe urmele lui Delavrancea

Barbu Delavrancea – om politic, literat, avocat

Artist în tot ce a scris (Barbu Delavrancea – 150 ani)

Referințe

Adevărata artă nu poate fi smulsă decât din inima poporului, căci ea, pătrunzând prin toate păturile sociale, își adâncește firele subțiri și dătătoare de viață în marea mulțime pe care noi, cărturarii, fără cultură și fără gust, o disprețuim. În artă poporul n-are nimic de învățat de la noi, ci pe toate trebuie să le învățăm de la el.

Barbu Delavrancea

Delavrancea a adus în literatura românească viața celor mulți, interesul cald pentru această viață și, în scrisul românesc, limba vie a celor care trăiesc în contact cu pământul, și un stil colorat în locul stilului curent și amorf de până atunci.

Delavrancea este unul din creatorii literaturii artistice române și unul din promotorii literaturii celei mai nouă...

Garabet Ibrăileanu

[Barbu Delavrancea] are un cult, o adevărată evlavie pentru popor și nimeni n-a înțeles mai bine ca el sufletul și adâncimea cântecelor și legendelor bătrânești. În toate articolele lui politice se recunoaște de la primele rânduri ștampila artistului, tăietura de frază a literatului cult, stăpân pe gândul și cuvântul lui. De la cea mai fină ironie la cea mai volubilă francheță de expresie, Delavrancea își plimbă degetele pe claviatura limbii cu o agilitate de adevărat maestru.

* * *

... Ce suflet interesant! Ce flacăra zbuciumată e sufletul acestui puternic artist!... În gesturile lui, în gândire și în vorbă, ca și în viață, e o distincție de o fermecătoare noblețe. Artist în tot ce face.

Alexandru Vlahuță

Temperament liric, asemănător celor mai mulți prozatori de origine munteană, cu o înclinație spre reverie, facultatea dominantă a lui Barbu Delavrancea e, atât în teatru cât și în proza narativă, imaginația, o imaginație

prodigioasă, activă în direcția pitorescului idilic, dar și a insolitului monstruos, a patologicului.

Dumitru Micu

Nuvelistica lui Delavrancea exprimă permanenta oscilație a scriitorului, cum singur a numit-o, *între vis și viață*, între tărâmul fermecat al basmului și înfățișările uneori crude ale existenței, între natura sălbatică și civilizație.

Alexandru Săndulescu

**12 aprilie – 200 ani
de la nașterea scriitorului
Costache Negruzzi
(1808-1868)**

Prozator talentat, publicist, traducător, dramaturg, creator al nuvelei istorice românești, Costache Negruzzi este un deschizător de drumuri în literatura română modernă, „un clasic al romantismului” (Al. Piru).

S-a născut la Trifeștii-Vechi, județul Iași, fiind unicul fiu al paharnicului Dinu Negruț și al Sofiei Hermeziu. După obiceiul familiilor boierești, primele studii le face în casa părintească, luând lecții de greacă cu dascălul Chiriac și de franceză cu emigrantul polon Brankovitz. Să citească și să scrie românește învață cu un dascăl de la Seminarul de la Socola (episod povestit cu mult haz în *Cum am învățat românește*) și, mai ales, de sine stătător după cartea lui Petru Maior *Despre începutul românilor*.

În 1821, odată cu izbucnirea mișcării eteriste, familia se refugiază la moșia Șărăuți, ținutul Hotin din Basarabia, apoi la Chișinău (aici îl cunoaște pe poetul rus Aleksandr Pușkin aflat în exil, care-l încurajează să scrie și din care va traduce mai târziu). Revenit la Iași, ocupă mai multe funcții administrative și obștești. În 1825 își începe cariera de funcționar în calitate de diac la Vistierie (Ministerul de Finanțe). După 1843 va fi numit, în câteva rânduri, în fruntea acestui minister. În 1837 și 1842 este ales deputat de Iași, iar în 1838 secretar al Adunării Obștești. În 1840 devine primar al orașului Iași și este numit codirector al Teatrului Național, alături de M.Kogălniceanu și V.Alecsandri. Costache Negruzzi nu participă la mișcarea din 1848, retrăgându-se pentru un timp din treburile statului. Va reveni în viața publică mai târziu, în calitate de judecător, membru al Divanului Domnesc (1857), director al Statisticii centrale (1859), membru al Comisiei pentru întreținerea și îmbunătățirea activității teatrale (1859), ministru de finanțe (1861). În ierarhia socială a avansat de la căminar până la agă și vornic. În 1867, ca urmare a importantelor sale contribuții culturale, a fost ales membru al Societății Academice Române.

Opera literară a lui Costache Negruzzi respectă principiile literaturii pașoptiste, având ca sursă de inspirație folclorul și istoria națională. Primele încercări literare sunt din perioada șederii în Basarabia (*Zăbăvelile mele din Basarabia în anii 1821, 1822, 1823...*). Și-a început activitatea literară prin

traduceri, devenind unul din cei mai buni traducători din prima jumătate a secolului al XIX-lea. A tălmăcit din creația lui Voltaire (*Memnon*), Jean-François Marmontel (*Pirostia Elenei*), Victor Hugo (*Balade, Maria Tudor* ș.a.), George Gordon Byron (*Oscar D'Alva*), Thomas Moore (*Melodii irlandeze*), Molière (*Femeile savante*), Aleksandr Pușkin (*Șalul negru, Cârjaliul*), Antioh Cantemir (*Satire și alte poetice compuneri*) ș.a.

A scris și poezii originale, cea mai însemnată lucrare în versuri a sa fiind poemul *Aprodul Purice* (1837), gândit ca un fragment din proiectata epopee *Ștefaniada*. Este autor al unor scrieri dramatice, printre care: vodevilul *Cârlanii* (1849) și comedia *Muza de la Burdujeni* (1851).

Adevăratul talent artistic al lui Costache Negruzzi se regăsește în proza sa adunată pentru prima dată în volum la vârsta de 46 de ani (*Păcatele tinerețelor*, 1857). Volumul este alcătuit din câteva părți, fiecare parte ilustrând o anumită dimensiune a creației sale.

Primul ciclu îl formează *Amintirile din junețe*, câteva povestiri, din care unele cu caracter autobiografic: *Zoe* (1829), *Cum am învățat românește* (1836), *O alergare de cai* (1840), *Au mai pățit-o și alții* (1839), *Toderică, jucătorul de cărți* (1844).

Dintre scrierile care alcătuiesc partea a doua *Fragmente istorice*, cea mai însemnată este nuvela *Alexandru Lăpușneanu* (1840). Publicată în chiar numărul 1 al *Daciei literare*, lucrarea i-a adus autorului celebritatea și meritul de a fi creat prima capodoperă a literaturii moderne. Criticul George Călinescu avea să afirme cu referire la această nuvelă că „ar fi devenit o scriere celebră ca și *Hamlet* dacă literatura română ar fi avut în ajutor prestigiul unei limbi universale”. Acest ciclu mai include: *Aprodul Purice* (1837), *Regele Poloniei și domnul Moldaviei* (1839), *Cântec vechi* (1843) și *Sobieski și românii* (1845).

Poeziile și traducerile scriitorului sunt reunite în ciclul *Neghină și pălămidă*, iar ultimul ciclu, *Negru pe alb (Scrisori la un prieten)*, include 32 scrieri de factură publicistică și eseistică, în care se găsesc observații critice și satirice asupra obiceiurilor societății, notițe despre scriitori, povestiri din istoria țării, cugetări despre limbă și alfabet etc.: *Vandalism*, *Un poet necunoscut*, *Calipso*, *Fiziologia provincialului*, *Păcală și Tândală*, *Slavonisme*, *Ochire retrospectivă*, *Istoria unei plăcinte*, *Alexandru Donici*, *Despre limba românească* etc. Prin *Negru și alb* Costache Negruzzi devine „întâiul nostru foiletonist” (Eugen Lovinescu), un precursor în domeniul eseului, tabletei și a prozei epistolare.

Merită apreciată și activitatea publicistică a scriitorului (a scos revista *Săptămâna*, a publicat în *Albina Românească*, *Curierul de ambe sexe*, *România literară* și alte publicații ale timpului), precum și preocuparea sa pentru folclor, pentru teme lingvistice de mare actualitate (*Corespondența dintre doi români, unul din Țara Românească și altul din Moldova* – I.H. Rădulescu și C.Negruzzi, 1836; *Cântece populare ale Moldovei*, 1840; *Studii asupra limbii române*, 1862 ș.a.).

În ultimul deceniu al vieții Negruzzi nu scrie aproape nimic. La 24 august 1868, după o boală îndelungată, se stinge din viață la Iași, fiind înmormântat în cimitirul bisericii din Trifești.

Bibliografie

Opera

ALEXANDRU Lăpușneanul // Constantin Negruzzi. – București: 100 + 1 Gramar, 1997. – 168 p. – (Pagini alese: Literatura română).

NEGRU pe alb / Constantin Negruzzi; cop.: Isai Cârmu. – Ch.: Litera, 1996. – 320 p. – (Biblioteca școlarului).

PĂCATELE tinerețelor // Constantin Negruzzi; prez. graf.: I. Severin. – Ch.: Hyperion, 1991. – 208 p. – (Aleea clasicilor).

PROZĂ / Constantin Negruzzi; prez. graf.: I. Olîinîk. – Ch.: Cartea Moldovei, 2002. – 140 p.

SCRIERI alese. În 2 vol. / Constantin Negruzzi. – Ch.: Știința, 1992.

SOBIESKI și românii // Constantin Negruzzi; antologie: G. Zarafu. – București: Ion Greangă, 2001. – 126 p. – (Cărțile coplăriei).

Referințe critice

CIOBĂNUC, Marcela. În căutarea epicului / Marcela Ciobănuș. – Galați: Pax Aura Mundi, 2005. – 116 p.

ALEXANDRESCU, Emil. Costache Negruzzi – „Alexandru Lăpușneanul”, „Sobieski și românii”, „Fiziologia provincialului” // Alexandrescu, Emil; Gavrilă, Dana. Literatura română în analize și sinteze. – Ed. a III-a, rev. și compl. – P. 116-120.

BOTEZATU, Eliza. Iar Negruzzi șterge colbul de pe cronică bătrâne // Negruzzi, Constantin. Proză. – Ch., 2002. – P. 3-24.

CĂLINESCU, George. Întemeierea prozei. Întâii umoriști: Constantin Negruzzi // Călinescu, George. Istoria literaturii române: compendiu. – București; Ch., 2003. – P. 90-92. – (Biblioteca școlarului, serie nouă; nr. 203).

CIMPOI, Mihai. Costache Negruzzi, „basarabeanul” universal // Cimpoi, Mihai. Istoria literaturii române din Basarabia: (compendiu). – București; Ch., 2003. – P. 70-83. – (Biblioteca școlarului; serie nouă; nr. 450).

CIOCANU, Ion. Închinare la Negruzzi // Ciocanu, Ion. Dreptul la critică: articole, eseuri. – Ch., 1990. – P. 36-44.

CRĂCIUN, Gheorghe. Costache Negruzzi // Crăciun, Gheorghe. Istoria literaturii române: pentru elevi și profesori. – Ch., 2004. – P. 151-155.

CRĂCIUN, Gheorghe. Costache Negruzzi – activitatea literară; „Alexandru Lăpușneanul” // Crăciun, Gheorghe. Istoria didactică a literaturii române. – București, 1997. – P. 113-115.

MICU, Dumitru. Dacia literară. Constantin Negruzzi // Micu, Dumitru. Istoria literaturii române de la creația populară la postmodernism. – București, 2000. – P. 89-91.

COSTACHE Negruzzi // Scriitori români notorii: viața, activitatea, opera / alcăt.: A. Lungu, C. Bujor. – Ch., 2006. – P. 72-75.

COSTACHE Negruzzi // 100 cei mai mari scriitori români. – Ed. a II-a, rev. – București, 2005. – P. 38-40.

PIRU, Al. Între clasicism și romantism (1830-1862). Constantin Negruzzi // Piru, Al. Istoria literaturii române. – București, 1994. – P. 51-53.

POPESCU, Marieta. Costache Negruzzi // Dicționar antologic de prozatori: pentru gimnaziu, liceu, capacitate, bacalaureat, olimpiade, concursuri de admitere. – București, 1998. – P. 200-207.

ROTARU, Ion. Proză: Costache Negruzzi. „Alexandru Lăpușneanul” // Rotaru, Ion. Comentarii și analize literare. – București; Ch., 2001. – P. 250-255. – (Biblioteca școlarului, serie nouă; nr. 205).

VIANU, Tudor. Începuturile realismului: Constantin Negruzzi // Vianu, Tudor. Arta prozatorilor români. – București; Ch., 2004. – P. 53-63. – (Biblioteca școlarului, serie nouă; nr. 475).

LĂSCONI, Elisabeta. ”Picturalizarea” narațiunii // Adevărul literar și artistic. – 2004. – 16 noiembr. – P. 9, 11.

RĂCEANU, Angela. „Revizitarea” operei canonice: „Alexandru Lăpușneanul” de Constantin Negruzzi // Adevărul literar și artistic. – 2004. – 16 noiembr. – P. 9, 11.

VORNICUL Moțoc: ficțiune literară și adevăr istoric // Nistru. – 2004. – 29 apr. – P. 15.

RUSU, Olga. Din nou despre familia Negruzzi // Dacia literară. – 2003. – Nr. 48 – P. 12-13.

Materiale audiovizuale

NEGRUZZI, Constantin. Alexandru Lăpușneanul: [înregistrare audio] / Constantin Negruzzi; recită V. Cupcea // Din opera clasicilor moldoveni. – M.: Melodiâ, [s. a.]. – 1 disc. – 33D – 024526.

NEGRUZZI, Constantin. Negru pe alb: [sursă electronică] / Constantin Negruzzi // Literatura română. 1. – Ch.: Litera; București: Litera Internațional, 2000. – (Biblioteca școlarului). – 1CD-ROM.

NEGRUZZI, Costache. Sobieski și românii: [înregistrare audio] / Constantin Negruzzi; coord.: prof. Nicolae I. Nicolae // Literatura română: subiecte obligatorii pentru admiterea în liceu: cl. V-VI. – [București]: Ion Greangă S.A., [s. a.] - 1 casetă audio. – (Audio Mediator).

Titluri pentru expoziții

Iar Negruzzi șterge colbul de pe cronică bătrâne...

Costache Negruzzi, părintele nuvelei românești

Întemeietorul prozei artistice - Costache Negruzzi

Primul prozator de seamă al literaturii noastre

Referințe

Însemnătatea lui Negruzzi e covârșitoare ca prozator. Pentru noi, ca și pentru viitorime, el va rămânea creatorul nuvelei românești. (...) Negruzzi nu e numai autorul celor dintâi nuvele romantice, el nu e numai autorul povestirilor istorice, dintre care *Alexandru Lăpușneanu* poate fi privită ca punct de plecare al întregii proze literare românești, el mai e autorul scrisorilor, sprintenelor lui scrisori turnate într-o limbă ușoară, fină ca o horbotă, spirituală.

Horia Lovinescu

Printr-o mare suprafață a opiniei sale, mai ales în proză, Negruzzi e nu numai un creator veritabil, dar și un inovator, un mare scriitor român modern, un clasic al romantismului, comparabil în literatura franceză cu Prosper Merimee.

Alexandru Piru

Dar, întâi de toate, Negruzzi e un mare prozator, fără invenție, mărginit la anecdotă și memorii.

* * *

Numele lui Negruzzi este legat de obicei de nuvela istorică *Alexandru Lăpușneanu*, care ar fi devenit o scriere celebră ca și *Hamlet*, dacă literatura română ar fi avut în ajutor prestigiul unei limbi universale. Nu se poate închipui o mai perfectă sinteză de gesturi patetice adânci, de cuvinte memorabile, de observație psihologică și sociologică acută, de atitudini romantice și intuiție realistă. (...) Echilibrul între convenția romantică și realitatea individului, aceasta e minunea creației lui Negruzzi.

George Călinescu

Citită din perspectiva sfârșitului de secol XX, cunoscător de aventuri narative dintre cele mai insolite, proza lui Constantin Negruzzi prin capodopera ei „*Alexandru Lăpușneanu*” și nu numai – se dovedește a avea mai mult decât o valoare de tranziție (de la romantismul de speță lacrimogenă, melodramatică la realism) sau una de anticipare. Brazda trasă de marele prozator e cu mult mai adâncă: în el se întâlnesc, încrucișate, căile magistrale ale prozei moderne.

Mihai Cimpoi

E un scriitor artist, remarcabil în ce privește concizia, densitatea și armonia expresiei. (...) Negruzzi este primul nostru mare prozator modern.

Florin Faifer

**28 aprilie – 55 ani
de la nașterea scriitorului
Ioan Mânăscuță
1953**

Prozatorul, publicistul, traducătorul Ioan Mânăscuță s-a născut în satul Popeștii de Sus, raionul Drochia. Face studiile medii la școala din satul natal, cele superioare la Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de Filologie, Secția Ziaristică (1970–1975). Își începe activitatea profesională în calitate de redactor la ziarul *Tinerimea Moldovei*, apoi la revista *Femeia Moldovei*, unde publică o serie de interviuri cu personalități ale culturii din Moldova, eseuri despre clasicii literaturii române. Ulterior este redactor-șef la Colegiul de traduceri al Uniunii Scriitorilor, în 1992 devenind director al Editurii Uniunii Scriitorilor din Moldova. Susține rubrici la revistele *Moldova*, *Chipăruș*, *Patria tânără*. Actualmente este președinte al Asociației Culturale Editoriale „Princeps”.

Începe să scrie în anii de studenție. Este observat și apreciat de M.I. Ciubotaru și Al. Gromov care îl invită să scrie pentru revista *Moldova*. Debutează literar în presa periodică a timpului și în almanahul *Dintre sute de catarge* (1977). Debut editorial în anul 1979 cu volumul *Noi și gândurile noastre* – culegere de tablete și interviuri-portrete ale unor personalități ale culturii și literaturii (Maria Cebotari, Alexandru Robot, Vasile Coroban ș.a.). Peste doi ani, în 1981, este primit membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova.

A tins să-și formeze și să-și afirme propriul său stil în contextul literaturii de la noi. Scrie în special literatură de anticipație adresată tinerilor și adolescenților, care vedește o fantezie subtilă, înrudită sau chiar contopită cu însuși visul (Leo Butnaru). Publică volumele: *Bărbații Universului* (1980), *Lecția de suflet* (1985), *Artefact* (1988, roman pentru adolescenți), *Mâine când ne vom întâlni pe pământ* (1989), *Tăierea capului* (1996) ș.a. În 2003 publică, în colaborare cu Sergiu Puică, dicționarele ilustrate bilingve *Primul meu dicționar* (român-francez, român-rus, român-ucrainean, român-englez, român-găgăuz, român-bulgar). Unele dintre prozele sale științifico-fantastice au fost traduse și publicate în alte limbi.

În 1997 primește Premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova pentru volumul *Tăierea capului*, iar în 2004 – Premiul „Carte pentru promovarea spiritului de toleranță” acordat de către Comisia Națională a Republicii Moldova pentru UNESCO în cadrul ediției a VIII-a a Salonului Internațional de Carte pentru Copii de la Chișinău pentru *Primul meu dicționar*.

Bibliografie

Opera

ARTEFACT: roman fantastic / Ioan Mânăscuță; graf.: Sergiu Puică. – Ch.: Princeps, 2004. – 192 p.

ARTEFAKT: fantastičeskij roman dlâ detej / Ioan Mânăscuță; per. s mold. V. Baltag; hudož.: Ū. Zavadskij. – Ch.: Hyperion, 1991. – 187 p.

BĂRBAȚII universului: nuvele și balade fantastice / Ioan Mânăscuță; il.: A. Guțu. – Ch.: Lit. artistică, 1980. – 123 p.

ÎNNODAREA lui ceva cu altceva / Ioan Mânăscuță. – Ch.: Princeps, 2006. – 184 p.

MAREA Vânătoare / Ioan Mânăscuță. – Ch.: Princeps, 2005. – 592 p.

MĂINE când ne vom întâlni pe pământ: proză, eseistică / Ioan Mânăscuță; prez. graf.: G. Vrabie. – Ch.: Lit. artistică, 1989. – 304 p.

NOI și gândurile noastre / Ioan Mânăscuță. – Ch.: Cartea moldovenească, 1979. – 148 p.

TĂIEREA capului: [eseuri] / Ioan Mânăscuță. – Ch.: EUS, 1996. – 184 p.

Referințe critice

BUTNARU, Leo. Cuvânt ales în clipa cea de har: [Ioan Mânăscuță] // Butnaru, Leo. Umbra ca martor. – Ch., 1991. – P. 186-193.

CIMPOI, Mihai. Generația „ochiului al treilea” (Reabilitarea esteticului): [Ioan Mânăscuță] // Cimpoi, Mihai. Istoria literaturii române din Basarabia: (compendiu). – București; Ch., 2003. – P. 351. – (Biblioteca școlară, serie nouă; nr. 450).

IOAN Mânăscuță // Calendar Național – 2003 / Bibl. Naț. a RM. – Ch., 2003. – P. 93-94.

IOAN Mânăscuță // Scriitorii Moldovei în lectura copiilor și adolescenților: dicționar biobibliografic / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”; alcăt.: Maria Harea, Elena Cugut. – Ch., 2004. – P. 276-278.

ULICI, Laurențiu. Ioan Mânăscuță // Ulici, Laurențiu. Scriitori români din afara granițelor țării. – București, 1996. – P. 227.

CHIPER, Grigore. Leul lui Hemingway // Contrafort. – 2006. – Nr. 11-12. – P. 5.

CIOCANU, Anatol. Un prozator cu garoafă la butonieră: [Ioan Mânăscuță] // Lit. și arta. – 2006. – 9 febr. – P. 5.

POTĂNGĂ, Tatiana. Învăluit de tristețe, fantasticul // Semn. – 2006. – Nr. 1. – P. 30.

BĂRBUȚĂ, Diana. O carte care vrea „să sporească în lume înțelegerea”: [Ioan Mânăscuță. „Primul meu dicționar”] // Capitala. – 2005. – 2 apr. – P. 8.

IOAN Mânăscuță // „a” MIC”. – 2005. – Nr. 4. – Supl.

EU nu sânt cel care scrie – sânt cel care se lasă citit: de vorbă cu scriitorul Ioan Mânăscuță // consemn. de Gheorghe Budeanu // Noi. – 2004. – Nr. 11. – P. 6-7.

NASTASIU, Vasile. Etern e Creangă, dar și fantasticul...: [Ioan Mânăscuță. „Artefact”] // Florile dalbe. – 2004. – 21 oct. – P. 7.

POIATĂ, Petru. Și dicționarele pot instaura pacea civică // Glasul națiunii. – 2004. – 29 apr. – P. 6.

Titluri pentru expoziții

Ales de clipa cea cu har: Ioan Mânăscurtă la 55 de ani

O lecție de suflet cu Ioan Mânăscurtă

Ioan Mânăscurtă, un nostalgic al cerului și al pământului

Ioan Mânăscurtă – fantastul care trăiește cuvântul

Singur în fața scrisului

Referințe

Scrisul, după mine, este cea mai grea meserie, dacă este meserie, și nu o secretă necesitate de autoflagelare sau un blestem pe care oricum trebuie să-l ispășești. Scrisul înseamnă singurătate și eu am fost prea mult singur. Mi-e frică de singurătate și-mi doresc mereu singurătatea.

Ioan Mânăscurtă

Tabletist, creionist ușor-fantezist, cultivă un gen de „respirări” nichitastănesciene, de fulgurații reflexive surprinse în fraze grațioase.

* * *

Proza lui Ioan Mânăscurtă este de două ori romantică: prin nostalgia pentru Cer și alta pentru Pământ...

Mihai Cimpoi

(...) Surprinzător de rafinat în scrisul său, ingenios producător de literatură ficțivă, apreciat ziarist și captivant bunic al copiilor din epoci electronice.

Serafim Saca

... Scrisul lui Mânăscurtă poartă pecetea harului. Dându-și importanță că trăiește viața, scriitorul nu face decât să trăiască până la sacrificiu cuvintele.

Ilie Lupan

(...) Ioan Mânăscurtă tinde, vădit, spre literatura documentului, a faptului concret, când te afli în permanență alături de eroul tău, la bine și la rău, în clipele de cumpănă și de inspirație.

(...) Îl văd asediat de preocupări multiple, setos de a pătrunde și de a investiga personalități și fenomene.

Alexandru Gromov

Mesajul metaforizat și jocul de cuvinte sunt două lucruri care ajung să fie la Ioan Mânăscurtă procedee semantice de bază (...). Imaginea lui nu rămâne

încorsetată în frază, ea se rostogolește dincolo de frontierele ei și înghite întreg textul.

Leo Butnaru

**14 iulie – 75 ani
de la nașterea scriitorului
Pavel Boțu
(1933-1987)**

La 14 iulie 1933, în familia Anei și a lui Petre Boțu din satul Ceamașir, Ismail, s-a născut fiul Pavel (ultimul din cei cinci copii), viitorul poet, prozator și publicist. Copilăria i-a fost grea, adumbrită de război, de pierderea fratelui mai mare și a tatălui. La 14 ani rămâne unicul bărbat în familie, fiind nevoit să ducă pe umerii săi povara secetei și a foametei.

În 1952 absolvește cu eminentă Școala pedagogică din Ismail, după care urmează Facultatea de Istorie și Filologie a Institutului Pedagogic „Ion Creangă” din Chișinău (1952-1956). Un timp a fost profesor de limbă și literatură, ulterior șef de studii la școala medie din Cojușna, Strășeni. A activat la diverse publicații periodice. Între anii 1959-1965 a fost lucrător literar, șef de secție, apoi redactor-șef adjunct la cotidianul *Moldova Socialistă*. De asemenea a colaborat la ziarul *Tânărul leninist* (azi *Florile dalbe*), redactor responsabil la revista pentru copii *Scânteia leninistă* (actualmente *Noi*). În perioada 1965-1987 a activat în calitate de președinte și prim-secretar al Comitetului de conducere al Uniunii Scriitorilor din Moldova. A fost ales în repetate rânduri deputat în Sovietul Suprem al RSSM și URSS, iar în 1984 președinte al Sovietului Suprem al RSSM.

Și-a publicat primele versuri în ziarele republicane și în revista *Octombrie* (1950). Volumul de debut *Baștina*, apărut în 1959, a fost urmat de alte culegeri de versuri, printre care: *Credința* (1963), *Continente* (1966), *Zodiac* (1971), *Casă în Bugeac* (1973, tradusă în mai multe limbi), *Verb la netrecut* (1985) și alte volume, în care autorul „a evocat și a cântat frumusețile și zbuciumul plaiului natal pe o tonalitate și într-un limbaj propriu, distinct, timbrul vocii sale fiind unul de acalmie exterioară, de ușoară, dar accentuată epicizare arhaizantă, în spatele cărora se fac mereu auzite melodiile unui zbucium interior de o superioară factură emotiv-psihologică” (Haralambie Corbu).

Ca prozator s-a afirmat cu volumele de schițe și povestiri *Ciugur-Mugur* (1961, reeditat în 1971 cu traduceri în limbile spaniolă, franceză, engleză), *Răboj* (1965), *Ornic* (1978), *Rubiconul* (1984). A semnat articole și medalioane într-o serie de culegeri colective, înmănunchate mai apoi în volumul de publicistică *Cercurile trunchiului* (1979). În 1983 a publicat volumul selectiv *Scrieri alese*. După stingerea subită din viață, la 17 februarie 1987, au apărut postum volumele *Izbrannoe* (Moscova, 1987), *Lemn ceresc* (2002), *Cădere și zbor* (București, 2002), *Ornic* (2003). A tălmăcit din literatura rusă, scrierile sale fiind traduse în rusă, ucraineană, estonă, bulgară, maghiară, mongolă, letonă, lituaniană ș.a.

S-a învrednicit de Premiul de Stat al RSSM pentru volumul *Casă în Bugeac* (1974) și titlul onorific Maestru Emerit al Artei din Moldova (1983).

Bibliografie

Opera

BALADA mâinilor ciungi: poem / Pavel Boțu; il.: S. Solonari. – Ch.: Lit. artistică, 1979. – 31 p.: il.

CASĂ în Bugeac: versuri / Pavel Boțu. – Ch.: Cartea moldovenească, 1973. – 118 p.

CĂDERE și zbor / Pavel Boțu. – București: Fundația Culturală Română, 2002. – 49 p.

CHUGUR – Mugur / Pavel Boțu; del moldavo al espanol par Mihail Chirilă; il. par Boris Jancov. – Ch.: Lit. artistică, 1987. – 84 p.: il.

CIUGUR – Mugur: povestiri / Pavel Boțu. – Ch.: Lumina, 1971. – 108 p.

CORĂBIER în furtună / Pavel Boțu; il.: Eudochia Zavtur. – Ch.: Cartea Moldovei, 2006. – 216 p. – (Colecția pentru elevi și studenți).

ČASY: stihii i poemy / Pavel Boțu. – M.: Sov. pisatel', 1983. – 159 p.: il.

DEN' sem'i: stihii i poemy / Pavel Boțu. – Ch.: Lit. artistică, 1984. – 122 p.

HICKER – bocker: stories / Pavel Boțu; transl. from the moldavian by V. Guzun. – Ch.: Lit. artistică, 1987. – 84 p.

IZBRANNOE: stihotvorenîa i poemy / Pavel Boțu. – M.: Hudož. lit., 1987. – 349 p.

LEGĂMÂNT: [versuri] / Pavel Boțu. – Ch.: Lit. artistică, 1981. – 163 p.

LEMN ceresc: versuri / Pavel Boțu; selecț. și pref. de Ion Ciocanu. – Ch.: Cartea Moldovei, 2002. – 144 p.

ORNIC / Pavel Boțu. – București: Litera Internațional; Ch.: Litera, 2003. – 296 p. – (Biblioteca școlarului, serie nouă; nr. 472).

OTEČESTVO: stihii i poema / Pavel Boțu. – M.: Mol. gvardiâ, 1987. – 111 p.

POEME / Pavel Boțu; prez. graf.: G. Vrabie. – Ch.: Lit. artistică, 1986. – 190 p.: il.

RUBICONUL: povestiri și nuvele / Pavel Boțu; prez. graf.: V. Smirnov. – Ch.: Lit. artistică, 1984. – 178 p.

SCRIERI alese: versuri, proză / Pavel Boțu; prez. graf.: V. Smirnov. – Ch.: Lit. artistică, 1983. – 543 p.

VERB la netrecut: [versuri] / Pavel Boțu; prez. graf.: S. Maiorov. – Ch.: Lit. artistică, 1985. – 96 p.

Referințe critice

BOTEZATU, Eliza. Lumina darnică a poeziei: creația lui Pavel Boțu / Eliza Botezatu. – Ch.: Lit. artistică, 1987. – 395 p.

PAVEL Boțu: referințe critice // Boțu, Pavel. Corăbier în furtună. – Ch., 2006. – P. 185-211.

PAVEL Boțu: „Eu port risipită în mine o lume” // Corbu, Haralambie. Dincolo de mituri și legende: studii, eseuri, atitudini. – Ch., 2004. – P. 284-292.

PAVEL Boțu // Dicționarul general al literaturii române / Academia Română. Vol. I: A – B. – București, 2004. – P. 628-629.

PAVEL Boțu // Mică enciclopedie ilustrată a scriitorilor din Republica Moldova. – București; Ch., 2005. – P. 25-32. – (Biblioteca școlară, serie nouă; nr. 480).

PAVEL Boțu // Scriitorii Moldovei în lectura copiilor și adolescenților: dicționar biobibliografic / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”; alcăt.: M. Harea, E. Cugut. – Ch., 2004. – P. 34-39.

CIMPOI, Mihai. Căutarea de sine a literaturii basarabene. „Copiii anilor treizeci”: [Pavel Boțu] // Cimpoi, Mihai. Istoria literaturii române din Basarabia: (compendiu). – București; Ch., 2003. – P. 287-288. – (Biblioteca școlară, serie nouă; nr. 450).

CIMPOI, Mihai. Căutarea de sine a literaturii basarabene. „Copiii anilor treizeci”: [Pavel Boțu] // Cimpoi, Mihai. O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia. – Ed. a II-a, rev. și adăug. – Ch., 1997. – P. 196.

CIMPOI, Mihai. Magia realului: [Pavel Boțu] // Cimpoi, Mihai. Critice. Vol. 3. – Craiova, 2003. – P. 185-187; Boțu, Pavel. Cădere și zbor. – București, 2002. – P. 5-7.

CIOCANU, Ion. Biografii de creație. Pavel Boțu // Ciocanu, Ion. Scriitori de ieri și de azi. – București; Ch., 2004. – P. 159-172. – (Biblioteca școlară, serie nouă; nr. 478).

CIOCANU, Ion. La timpul netrecut // Boțu, Pavel. Lemn ceresc: versuri. – Ch., 2002. – P. 3-8.

CORBU, Haralambie. Poetul Pavel Boțu sau Dimensiunile „eu”-lui dramatic // Corbu, Haralambie. Dincolo de mituri și legende: studii, eseuri, atitudini. – Ch., 2004. – P. 293-299.

DOLGAN, Mihail. Realism și tehnici lirice în poezia lui Pavel Boțu // Literatura română postbelică: integrări, valorificări, reconsiderări. – Ch., 1998. – P. 427-437.

SAVOSTIN, Nikolai. O Pavle Boțu // Savostin, Nikolai. Čest’ poètov: kniga o pisatel’stve i pisatelâh. – Ch., 2006. – P. 301-315.

PROCA, Ion. Amintiri de pe când erau cu noi: [Pavel Boțu] // Glasul națiunii. – 2006. – 7 mai. – P. 1,9.

DOLGAN, Mihail. Controverse critice în jurul „Ornicului”: [Pavel Boțu] // Lit. și arta. – 2005. – 8 sept. – P. 5.

PAVEL Boțu // Viața Basarabiei. – 2004. – Nr. 4. – P. 51-60.

JOSU, Nina. „Mai mult decât să mori e să rezisti...” // Lit. și arta. – 2003. – 25 iun. – P. 4.

NEAGA, Larisa. Pavel Boțu a căutat esența existenței ființei umane // Capitala. – 2003. – 21 iun. – P. 16.

ZBÂRCIOG, Vlad. Verb la netrecut: [Pavel Boțu] // Lit. și arta. – 2003. – 10 iul. – P. 4.

Dedicații în poezii

CIBOTARU, Arhip. Fetele: lui Pavel Boțu // Cibotaru, Arhip. Inscricții pe Turnul Babel. – Ch., 2000. – P. 281.

CIBOTARU, Arhip. Fetele: lui Pavel Boțu // Cibotaru, Arhip. // La porțile închise: versuri. – Ch., 2007. – P. 178.

ROȘCA, Valentin. Florar: lui Pavel Boțu // Roșca, Valentin. Elementul meu. – Ch., 2005. – P. 63.

VATAMANU, Ion. Condei // Vatamanu, Ion. Iubire de tine. – Ch., 1976. – P. 163.

VIERU, Grigore. Cinema: lui Pavel Boțu // Vieru, Grigore. Scrieri alese. – Ch., 1984. – P. 25-27.

Titluri pentru expoziții

Sunt ram, sunt frunză...

Eu port risipită în mine o lume...

În cuvânt eu aș voi sufletul a-mi potoli...

Poet al liricului autentic

Pavel Boțu, un romantic elegiac

Referințe

Zilele toate le-adun la un loc,
Care din ele mi-aduse noroc?
Una cernită m-aduse pe lume,
Alta îmi dete în grabă un nume...
Toate apoi ce-au gonit fără număr,
Grele poveri că mi-au pus peste umeri...
Zilele toate le-adun la un loc,
Nu e niciuna ce-mi dase noroc.

* * *

Mă vreau gorun pe pisc, în zare,
Cu anii mei în crengi vuind,
Venind pe drumuri seculare,
În mine vârstele-adunând.

Pavel Boțu

Poezia lui Pavel Boțu e o lirică meditativă. Răsuflarea vieții contemporane dă versurilor sale o culoare și o melodie specifică (...). Poetul și-a adunat belșugul de imagini încă din Bugeac. Acolo s-a născut ca om, acolo l-au renăscut munca și talentul...

George Meniuc

(...) Cântăreț al Bugeacului multpătimit, de unde este originar, Pavel Boțu este un poet de vocație epică, creator de situații poetice cu un simț al categorialului și al construcției, în care se infiltrează și un schematism sociologizant sau un raționalism glacial.

* * *

Creator de atmosferă baladescă, Boțu a recurs la vocabula rară, arhaizantă, plină de materialitate și de arome vechi, ceea ce a contribuit la obținerea unui timbru metalingvistic unic în context basarabean...

Mihai Cimpoi

Pavel Boțu este un liric de toată autenticitatea, un iscusit creator de atmosferă poetică și de tensiuni dramatice, bazate pe contrarii, un meditativ grav, cutreierat de îndoieli și întrebări grele, care cultivă o frază fluidă de o culoare și un parfum aparte.

Mihail Dolgan

Pavel Boțu are un stil al său: limbajul de o reală densitate figurativă, nuanța ușor arhaică, fraza în care neologismul conviețuiește în mod firesc cu elementul dialectal, vigoarea adânc populară și aerul baladesc sunt câteva din semnele generale ale poeziei lui.

Eliza Botezatu

Pavel Boțu e un poet al confesiunii. Paginile lui palpită de mărturisiri, dezvăluind cele mai tainice ungherașe ale sufletului. Profesiunile de credință, fascinațiile copilăriei descultă pe drumurile aride ale Bugeacului, impresiile culese din repetate călătorii, pe diferite meridiane, toate devin un apanaj al celor mai largi cercuri de cititori.

Vasile Badiu

**15 iulie – 60 ani
de la nașterea scriitorului
Nicolae Dabija
1948**

Lider al „generației ochiului al treilea”, poetul și publicistul Nicolae Dabija s-a născut în satul Codreni, fostul raion Căinari. Tatăl său, Trofim Ciobanu, era țăran „cu bibliotecă”, iar mama, Cristina Dabija, se trăgea dintr-o familie cu rude

preoți (fratele ei, Serafim Dabija, starețul mănăstirii Zloți, și verișorul ei, părintele Nicodim Onu, au fost condamnați în timpul regimului stalinist la ani grei de temniță pentru „activitate antisovietică”).

Face studiile primare în satul natal, după care urmează școala medie în comuna Sagaidac și în orașelul Cimișlia (1959-1966). După absolvirea Facultății de Litere a Universității de Stat din Moldova (1972) este angajat redactor la redacția tineret a Televiziunii din Chișinău. Ulterior lucrează șef al secției poezie și critică la revista *Nistru* (1975-1984), redactor-șef al revistei *Orizontul* (1984-1986) și al săptămânalului *Literatura și arta* (din 1986 până în prezent). A fost deputat în ultimul for legislativ ex-unional (1989-1991), deputat în Parlamentul Republicii Moldova (1990-2000), președinte al Societății „Limba noastră cea română” (1990, 1998). Din 1991 este președinte al Asociației Oamenilor de Știință, Cultură și Artă din Republica Moldova.

Debutează în 1965 cu un ciclu de poezii publicate în ziarul *Tinerimea Moldovei*. Primul său volum de versuri apare în 1975, având un titlu sugestiv, *Ochiul al treilea*, titlu care se va extinde asupra întregii generații de scriitori ai anilor '70, care promovează în scrierile lor esteticul, maximalismul etic și afirmarea identității naționale. În același an devine membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova. Ulterior publică culegerile de versuri *Apă neîncepută* (1980), *Zugravul anonim* (1985), *Aripă sub cămașă* (1989), *Dreptul la eroare* (1993), *Lacrima care vede* (1994), *Oul de piatră* (1995), *Fotograful de fulgere* (1998), *Cerul lăuntric* (1998), *Tăceri asurzitoare* (1999), *Doruri interzise* (2004) ș.a. „Versurile sale vădesc trecerea de la un lirism pur, ferit de frământările cotidianului, de la efuziunea incantorie, bogată în definiții metaforice, din primele volume, la evocarea și meditația elegiacă, proiecții de legendă și de mit național (etapa *Zugravului anonim*), apoi la o poezie angajată până la patetism în frământările social-politice ale timpului trăit” (Mihail Dolgan).

Publicistica și eseistica sa este înmănunchată în volumele *Pe urmele lui Orfeu* (1983), *Libertatea are chipul lui Dumnezeu* (1997), *Icoană spartă, Basarabia* (1998), *La est de vest* (2001) ș.a.

Celor mai mici cititori le sunt adresate cărțile pentru copii *Povești de când Păsărel era mic* (1984), *Pasărea Măiastră* (1986), culegerea de povestiri *Nasc și la Moldova oameni* (1992), ciclul de manuale de istorie pentru clasele primare *Daciada* (1991, în colaborare cu Aurelian Silvestru), volumul *În căutarea identității* (2002) – o istorie a neamului românesc din Basarabia repovestită pentru elevi ș.a.

O contribuție importantă la valorificarea creației înaintașilor este *Antologia poeziei vechi moldovenești* (1988) alcătuită de Nicolae Dabija. Prin această lucrare scoate din anonimat autori din sec. XV-XVIII, descoperiți în arhivele din Rusia, Ucraina, Polonia.

A tradus din G. Guleam, A. Atageanov, T. Tangrâkuliev, F. Garcia Lorca, V. Jukovski, M. Canoat, J. W. Goethe și alți autori. Cicluri de versuri din creația lui Nicolae Dabija au fost traduse în engleză, franceză, spaniolă, ebraică, ungară, persană, suedeză, letonă, armeană, uzbekă, georgiană etc.

A fost distins cu numeroase premii, între care: Premiul Tineretului din Moldova pentru volumul de versuri *Ochiul al treilea* (1977), Premiul de Stat al Republicii Moldova pentru cărțile *Antologia poeziei vechi moldovenești*, *Pe urmele lui Orfeu* și *Alte povești de când Păsărel era mic* (1988); Premiul „Ion Creangă” acordat de Academia Română pentru culegerea de povestiri *Nasc și la Moldova oamenii*, apreciată ca cea mai bună carte pentru copii a anului (1992), Premiul „Mihai Eminescu” al Academiei Române pentru volumul *Dreptul la eroare* (1995), Premiul pentru proză „Gib. I. Mihăiescu” pentru culegerea de publicistică *Libertatea are chipul lui Dumnezeu* (1997), Premiul pentru publicistică al Uniunii Scriitorilor din Moldova (1999, pentru *Harta noastră care sângerează*), Premiul „Titu Maiorescu” al Asociației Jurnaliștilor din România (2000), Medalia guvernamentală a României „Mihai Eminescu. 150 de ani de la naștere” (2000), Premiul Primăriei Chișinău acordat în cadrul ediției a VII-a a Salonului Internațional de Carte pentru Copii de la Chișinău pentru volumul *În căutarea identității* (2003), Premiul *Opera Omnia* al Uniunii Scriitorilor din Moldova pentru anul 2006. În 1995 i s-a decernat Ordinul Republicii (returnat mai târziu, în semn de protest împotriva acțiunilor de subminare a valorilor democratice). Este laureat al Ordinului Steaua României cu gradul de Comandor „pentru remarcabila sa operă poetică și implicarea sa în redeșteptarea spiritualității românești” (2000). Membru de Onoare al Academiei Române (2003).

Bibliografie

Opera

ALTE povești de când Păsărel era mic: [poveste] / Nicolae Dabija; pict.: A. Țurcanu. – Ch.: Lit. artistică, 1984. – 80 p.: il.

APĂ neîncepută: [versuri] / Nicolae Dabija. – Ch.: Lit. artistică, 1990. – 115 p.

ARIPĂ sub cămașă / Nicolae Dabija; selecț.: A. Andrieș.– Iași: Junimea, 1991. - 146 p.

AȘCHII de stele / Nicolae Dabija. – Ch.: Prut Internațional, 2002. - 128 p. - (Carte de vizită).

BONDARI cu motor: (poezii despre, cu și pentru copii) / Nicolae Dabija; il.: Violeta Dabija. – Ch.: Prut Internațional, 2004. – 16 p.: il. – (Poezii de seama voastră).

CERUL lăuntric / Nicolae Dabija; des. de aut. – Ch.: Litera, 1998. – 320 p. – (Biblioteca școlarului; nr. 192).

DOMNIA lui Ștefan cel Mare / Nicolae Dabija; prez. graf.: Simion Zamșa. – Ch.: Universitas, 1991. – 128 p.: il.

DORURI interzise / Nicolae Dabija; des. de aut. – Ed. a II-a. – București: Litera Internațional; Ch.: Litera, 2004. – 436 p.: il. – (Biblioteca școlarului, serie nouă; nr. 498).

DREPTUL la eroare: (poeme): volum selectiv 1975-1992 / Nicolae Dabija; des. de aut. – Ch.: Hyperion, 1993. – 238 p.

FOTOGRAFUL de fulgere: poezii / Nicolae Dabija; pref. de Eugen Simion. – București: Minerva, 1998. – 286 p. – (Biblioteca pentru toți; nr. 1475).

I SKAZALA mne Žar-ptica... ili Neobyčajnye pohoždeniâ Păsărela v skazočnyh stranah: povest' – skazka / Nicolae Dabija; hudož.: V. Malearenco. – Ch.: Lit. artistică, 1986. – 63 p.: il.

ÎN CĂUTAREA identității / Nicolae Dabija. – Ed. a III-a. – București: Litera Internațional; Ch.: Litera, 2004. – 519 p. – (Biblioteca școlarului, serie nouă; nr. 499).

LACRIMA care vede / Nicolae Dabija. – Iași: Junimea, 1994. – 64 p. – (Magul călător).

MIERLA domesticită / Nicolae Dabija. – Ch.: EUS, 1992. – 32 p. – (Poezii de duminică).

NASC și la Moldova oameni: povestiri / Nicolae Dabija. – Ch.: Hyperion, 1992. – 74 p.: il.

OUL de piatră / Nicolae Dabija. – București: Ed. Eminescu, 1995. – 240 p. – (Poeti români contemporani).

PE URMELE lui Orfeu: eseuri / Nicolae Dabija; prez. graf.: Isai Cârmu. – Ch.: Hyperion, 1990. – 380 p.: il.

POEZIA, bucuroasă tristețe / Nicolae Dabija; cuv. înainte: Eugen Simion. – Timișoara: Helicon, 1998. – 128 p. – (Liliput; nr. 253).

POVEȘTI de când Păsărel era mic / Nicolae Dabija; il.: Alexei Colâbneac. – Ch.: Lit. artistică, 1980. – 24 p.: il.

Referințe critice

NICOLAE Dabija: biobibliografie / Bibl. Mun. "B. P. Hasdeu"; alcăt.: M. Cioclea. – Ch., 1999. – 144 p.

AGACHE, Catinca. Basarabia. Profil critic: Nicolae Dabija – creator de poeme oraculare // Agache, Catinca. Literatură română în țările vecine 1945-2000.- Iași, 2005. – P. 272-277.

BANTOȘ, Ana. Real și mistic în poezia lui Nicolae Dabija // Literatura română postbelică: integrări, valorificări, reconsiderări. – Ch., 1998. – P. 533-543.

CIMPOI, Mihai. Generația „ochiului al treilea”. (Reabilitarea esteticului): [Nicolae Dabija] // Cimpoi, Mihai. Istoria literaturii române din Basarabia: (compendiu). – București; Ch., 2003. – P. 336-337. – (Biblioteca școlarului, serie nouă; nr. 450).

CIMPOI, Mihai. Nicolae Dabija. Istoria poetică // Cimpoi, Mihai. Critice. Vol. 3. – Craiova, 2003. – P. 209-211.

CIOCANU, Ion. Nicolae Dabija // Ciocanu, Ion. Literatura română contemporană din Republica Moldova. – Ch., 1998. – P. 231-238. – (Biblioteca școlarului; nr. 213).

CIOCANU, Ion. Nicolae Dabija între imaginea sugestivă și verva publicistică // Ciocanu, Ion. Dincolo de literă: incursiuni critice în procesul literar contemporan. – Timișoara, 2002. – P. 134-139.

CIOCANU, Ion. Un scriitor „născocit de poeme”: Nicolae Dabija // Ciocanu, Ion. Dincolo de literă: incursiuni critice în procesul literar contemporan. – Timișoara, 2002. - P. 123-133.

CUZUIOC, Ion. Creația bunătății omului: [Nicolae Dabija] // Cuzuioc, Ion. Lume, lume... – Ch., 2006. – P. 138-141.

NICOLAE Dabija // Dicționarul general al literaturii române / Academia Română. Vol. II: C- D. – București, 2004. – P. 249-550.

NICOLAE Dabija // Literatura română: dicționar-antologie de istorie și teorie literară / alcăt.: Lora Bucătaru. – Ed. a IV-a, rev. și compl. – Ch., 2005. –P. 169-171.

NICOLAE Dabija // Mică enciclopedie ilustrată a scriitorilor din Republica Moldova. – București; Ch., 2005. – P. 243-260. – (Biblioteca școlarului, serie nouă; nr. 480).

NICOLAE Dabija (Ciobanu) // Scriitorii Moldovei în lectura copiilor și adolescenților: dicționar biobibliografic / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”, alcăt.: M. Harea, E. Cugut. – Ch., 2004. – P. 117-125.

DOLGAN, Mihail. Nicolae Dabija: dreptul la poezia „pură” // Literatura română postbelică: integrări, valorificări, reconsiderări. – Ch., 1998. – P. 544-548.

MICU, Dumitru. Poezia românească basarabească. Nicolae Dabija // Micu, Dumitru. Istoria literaturii române de la creația populară la postmodernism. – București, 2000. – P. 427-428.

ROTARU, Ion. Scurtă privire asupra poeziei basarabene și bucovinene din anii '70 până azi: Nicolae Dabija // Rotaru, Ion. O istorie a literaturii române. Vol. 5. Poezia românească de la al doilea război mondial până în anul 2000. – București, 2001. – P. 612- 619.

DINESCU, Viorel. Piatră în zidul cetății // Lit. și arta. – 2007. - 17 mai. - P. 5.

ADAM, Victor. Cuvinte despre poezii Basarabiei: [Anatol Codru, Nicolae Dabija, Iulian Filip] // Lit. și arta. – 2006. - 2 febr. – P. 4.

CORCINSCHI, Nina. Mitul în poezia lui Nicolae Dabija // Revistă de lingvistică și știință literară. – 2006. – Nr. 4-6. – P. 27-31.

DIPLOME de excelență ale Ambasadei României: [Nicolae Dabija] // Lit. și arta. – 2006. – 12 ian. – P. 8.

DOLGAN, Mihail. Sunt titluri de carte... (sau Poetul cu mâna pe fulgere): [Nicolae Dabija] // Lit. și arta. – 2006. – 16 mart. – P. 5.

JOSU, Nina. „Un Dabija nou, proaspăt, neoromantic și mistic”... // Lit. și arta. – 2006. - 19 ian. – P. 4.

LEU, Ion. O contribuție la educația generației tinere: [Nicolae Dabija] // Florile dalbe. – 2006. – 2 mart. – P. 7 .

MARINICĂ, Gheorghe. Pe aripile poeziei: [Nicolae Dabija] // Lit. și arta. – 2006. – 19 ian. – P. 4.; Glasul națiunii. – 2006. – 23 febr. – P. 9.

NICULESCU, Daniel. O cronică a luptei: [Nicolae Dabija] // Clipa siderală. – 2006. – Nr. 4. – P. 36-37.

TAMAZLĂCARU, Elena. „Dragostea noastră cea de toate zilele...”: [Nicolae Dabija] // Lit. și arta. – 2006. – 2 mart. – P. 6.

NICOLAE Dabija // Noi. – 2005. – Nr. 11. – P. 8.

DRUȚĂ, Boris. Nicolae Dabija – Ochiul al treilea al Basarabiei // Glasul națiunii. – 2005. – 7 apr. – P. 15.

LEAHU, Nicolae. Poetica „firescului”: [Nicolae Dabija] // Semn. – 2005. – Nr. 3-4. – P. 17-25.

LEU, Ion. „Așchii de stele”: [Nicolae Dabija] // Capitala. – 2005. – 6 apr. – P. 8.

RUSNAC, Ion. „Ochiul al treilea” de Nicolae Dabija – carte pentru nemurirea noastră // Lit. și arta. – 2005. – 21 iul. – P. 4.

Dedicații în poezii

HOSTIUC, Ștefan. Geneză: lui Nicolae Dabija, cel din „Ochiul al treilea” // Pagini de literatură română: Bucovina, regiunea Cernăuți, 1775-2000: (compendiu și antologie) / alcăt.: G. Bostan, L. Bostan. – Cernăuți, 2000. – P. 545-546.

LARI, Leonida. Nicolae Dabija // Lit. și arta. – 2004. – 3 iun. – P. 1.

NEGRESCU, Oxana. Poetul: lui Nicolae Dabija // Lit. și arta. – 2005. – 18 aug. – P. 5.

VIERU, Grigore. Glasul: lui Nicolae Dabija // Vieru, Grigore. Acum și în veac: poeme, cântece, confesiuni. – Ch., 2004. – P. 268-269. – (Biblioteca școlară, serie nouă; nr. 505).

VIERU, Gr. Sunt fiul: lui Nicolae Dabija // Vieru, Gr. Cântec de leagăn pentru mama: poezii și aforizme. – Timișoara, 2003. – P. 100.

VRABIE, Gheorghe. Îndemn: poetului Nicolae Dabija // Lit. și arta. – 2005. – 10 noiembr. – P. 5.

Titluri pentru expoziții

Sufletul meu e o carte, pe care-o traduc în cuvinte

Devin cu încetul cuvânt...

Scriind – să sporești ale foi lumini...

Nicolae Dabija, peisagist al sufletului

Universul liricii lui Nicolae Dabija

Nicolae Dabija, poet al luminii

Referințe

Precum un cerc cu centrul în afara sa,
precum o secundă în care încapse Vecia,
precum un cer născocindu-și propria stea –
p o e z i a.

* * *

Toate aceste poezii nu-s decât
peisaje ale sufletului,
(...) un peisaj al sufletului:
patria, alt peisaj: dragostea,
disperarea, primăvara, copilăria – aceste peisaje
ale sufletului,
prin care noi trecem, mirându-ne...

* * *

Poeții nu au dreptul la eroare,
Cum ei depozitează adevărul,
În jurul lor se-adaugă lin veacul:
Precum în jurul sâmburelui – mărul.

Nicolae Dabija

Poet al unui univers al candorilor, în care dispar materialitatea și obiectivitatea, fiindcă totul se înfrăgezește, înflorește și înmugurește, el îmbrățișează mai apoi registrul inspirației naționale și sociale care implică, firește hieratism, oracularitate, înverșunare polemică.

... Ca și Mallarme, Dabija visează la o carte în care ar găsi toate versurile pe care a vrut să le scrie. Această carte poate fi scrisă prin transcrierea poeziei vieții înseși sau a cântecului fundamental al neamului.

Mihai Cimpoi

Nicolae Dabija reușește să dea scrierilor sale valențe literare remarcabile, situându-le adesea în linia celor mai izbutite împliniri ale genului ilustrat la noi, spre exemplu, de Eminescu, Goga, Arghezi și Blaga. Prin talent și meșteșug, printr-o impecabilă limbă literară, prin abile ruperi de ritm și antrenante digresii, scriitorul reușește să ne trezească interesul, cu atât mai mult cu cât înaintăm în lectură.

Ilarie Hinoveanu

Nicolae Dabija este un poet unic, indiferent în ce clasificare am încerca să-l încadrăm: națională sau universală. El a adus în literatura noastră o nouă dimensiune, dimensiunea „ochiului al treilea”.

El a revoluționat metafora și de aici a pornit o nouă generație.

El trebuia să se nască, fiindcă într-o literatură sufocată de cenzură trebuia să apară un poet care ar fi rostit toate teme interzise pe înțelesul tuturor, dar făcându-le intangibile pentru foarfecele cenzorului.

Cineva trebuia să povestească istoria milenară a poporului nostru nu din spusele altora, ci cu efortul și harul unui martor ocular. Nicolae Dabija a apărut ca un poet al vechii Dacii, în tot ce scrie rămâne creatorul fidel al acelei țări istorice, care ne luminează nu numai trecutul, ci și viitorul.

Iurie Colesnic

Nicolae Dabija [este] poate cea mai complexă personalitate culturală din Basarabia. Unul dintre cei mai de seamă poeți contemporani, cercetător profund și original al literaturii vechi românești.

Grigore Vieru

Nicolae Dabija este o voce, o prezență, o personalitate reprezentativă nu numai a literaturii basarabene, ci pentru întreaga cultură română și, în condiții egale de difuzare și comentare, se poate impune și pe plan european.

Viorel Dinescu

Între viață și moarte, între pământesc și astral – neconținut în căutarea unui echilibru – poetul e un centru de balast, o voce caldă care-și reprimă accentele înalte.

Constantin Ciopraga

**15 august – 70 ani
de la nașterea regizorului de teatru
Veniamin Apostol
(1938-2000)**

Regizorul, actorul, pedagogul Veniamin Apostol a lăsat o urmă marcantă în cultura și arta scenică din Republica Moldova. S-a născut la 15 august 1938 în comuna Dubna, Soroca, în familia țăranilor gospodari Gavriil și Eufrosinia.

Între 1945-1952 a învățat la școala de șapte clase din satul natal, după care a absolvit Tehnicumul de Bibliotecari din Soroca, specialitatea lucrător de club (1955). În perioada 1959-1964 și-a făcut studiile la Facultatea de Teatru a Institutului de Arte „Gavriil Muzicescu” din Chișinău, iar între 1964-1969 a studiat la Institutul de Stat de Artă Teatrală „A.V. Lunacearski” din Moscova, în clasa de regie a maestrului Anatolii Efros. În 1977 a susținut teza de doctor în studiul artelor despre calea de creație a Teatrului pentru Tineret „Luceafărul”.

Activitatea profesională și-a început-o în 1956 în calitate de inspector-metodist la Secția raională de cultură din Ocnița. A fost regizor (1968-1977, 1981-1985) și prim regizor (1977-1981) la Teatrul Academic Moldovenesc Muzical-Dramatic „A.S. Pușkin” (actualmente Teatrul Național „Mihai Eminescu”), prim-regizor la Teatrul dramatic rus „A.P. Cehov” din Chișinău (1985-1989), rector (1991-1999) apoi șef Catedră regie (1999-2000) la Institutul de Arte „G.Muzicescu” din Chișinău (azi Academia de Muzică, Teatru și Arte plastice). În 1989 a fost ales deputat în Sovietul Suprem al fostei URSS de legislatura a 11-a. În 1987 a fost ales, iar în 1996 reales pentru al doilea termen, în funcția de președinte al Uniunii Oamenilor de Teatru din Moldova.

Veniamin Apostol a adus în regia basarabeană un suflu nou, promovând o factură poetico-psihiologică a artei teatrale, descătușarea totală a actorului, jocul firesc, bogat, expresiv, interiorizat (Gh. Cincilei). Ca regizor a debutat în 1969, cu

spectacolul *Noaptea cu privighetori* după piesa lui O. Ejev. Pe parcursul anilor a realizat numeroase montări pe diverse scene teatrale din Republica Moldova, România, Rusia. Nu a fost legat de o anumită manieră creativă, încercând de fiecare dată să găsească noi soluții expresive, să pună în valoare noi fațete ale artei dramatice și actoricești.

În anii 1970-1980 a pledat pentru teatrul realist, spectacolele puse în scenă în această perioadă impunându-se „prin deschiderea lor interioară, prin polisemia metaforei scenice, prin îmbinarea armonioasă a realului cu liricul sau comicul” (Maria Mătu, critic teatral): *Al patrulea* de K.Simonov (1970), *Alexandra* de I.Ștok (1971), *Toate trei anotimpurile* de A.Busuioc (1972), *Dincolo de ușa verde* de R.Ibraghimbekov (1972), *Mai ia o tabletă* de A.Makaionok (1973), *Slugă la doi stăpâni* de C.Goldoni (1975), *Președintele* de D.Matcovschi (1975), *O vânătoare de rațe* de A.Vampilov (1976), *Cât o fi să mai trăim* de O.Ioseliani (1976), *Casa mare* de I.Druță (1977), *Tata* de D.Matcovschi (1978), *Pe-o gură de rai* de I.Podoleanu (1980), *Pomul vieții* de D.Matcovschi (1980), *Curajul bărbaților* de A.Marinat (1981), *Abecedarul* de D.Matcovschi (1983), *Biederman și incendiarii* de M.Frisch (1984) ș.a.

După 1985 regizorul se orientează spre teatrul brechtian, nonaristotelic, care prezintă o îmbinare a teatrului realist cu cel idealist, abordând un repertoriu variat: *Teroarea și mizeriile celui de-al III-lea Raih* de B.Brecht (1985), *Șase iulie* de M.Șatrov (1985), *AFEB* de B.Nušić (1985), *Filomena Marturano* de E. de Filippo (1986), *Dictatura conștiinței* de M.Șatrov (1987), *Mărtoaga cu clopoței* de I.Druță (1987), *Șapte femei în sala vânătorilor* de V.Merejko (1988), *Sperietoarea* de D.Matcovschi (1989) etc.

Etapa de după 1990 este marcată de căutări novatoare, regizorul punând accentul tot mai mult pe teatralitate. Dintre piesele montate în această perioadă vom menționa: *Inimă de câine* de M.Bulgakov (1990), *Jocuri de noapte* de Fran D. Gilroy (1991), *Destinul* de D.Matcovschi (1994), *Trei surori* de A.Cehov (1998) ș.a.

Ca actor a trăit intens prin universul uman al personajelor jucate în scenă, în filme, în spectacole televizate și radiofonice: roluri episodice în filmele *Lăutarii*, regia E.Loteanu (1971), *Bărbații încărunțesc devreme*, regia V.Pascaru (1974), arhitectorul în filmul televizat *Casă pentru Dionis*, regia D.Mija (1980), Botică în spectacolul *Curajul bărbaților* de A.Marinat (1981), Hmarov în *Clopotele* de G.Mamlin (1984), Hyperion în filmul *Luceafărul*, regia E.Loteanu (1986), Voinițki în filmul-spectacol *Unchiul Vanea*, regia V.Țapeș (1991), Zilov în filmul-spectacol *O vânătoare de rațe*, regia V.Țapeș (1993), baronul în filmul televizat *Infernul*, regia V.Țapeș (1995), Mihail Averianovici în filmul-spectacol *Salonul nr. 6*, regia V.Țapeș (1998), Imanuil în spectacolul *Tata* (versiune nouă) de D.Matcovschi (1999), Adam în spectacolul radiofonic *În fața prăvăliei bijutierului* de Karol Vojtița (2000) ș.a.

Concomitent cu activitatea artistică din teatru, a realizat o frumoasă carieră pedagogică. A început în 1973 ca simplu lector al Institutului de Arte din Chișinău, devenind ulterior conferențiar (1993) și profesor universitar (1994). Pe parcursul a

aproape 30 de ani de muncă pedagogică a reușit să pregătească peste 150 de absolvenți, mulți dintre care constituie mândria scenei naționale.

A fost prezent în emisiuni TV și radiofonice, a scris zeci de articole, cronici teatrale, schițe de portret. A pregătit pentru editare o monografie dedicată profesorului său A.V. Efros (*Prelegeri de regie la maestrul A.V. Efros*).

Spectacolele montate de Veniamin Apostol și rolurile pe care le-a interpretat s-au bucurat de aprecierea publicului, aducându-i și multiple premii și distincții. În 1977 i s-a conferit titlul de Maestru în Arte, în 1982 a devenit Artist Emerit în Arte, iar în 1988 – Artist al Poporului din Republica Moldova. În 1996 i s-a decernat Premiul Național pentru interpretarea rolurilor: Voinițki în filmul-spectacol *Unchiul Vanea*, Baronul în filmul televizat *Infernul* și Zilov în spectacolul televizat *O vânătoare de rațe*. În același an devine cavaler al Ordinului Republicii, prilej cu care președintele de atunci al țării, P.Lucinschi, avea să remarce că, prodigioasa sa activitate scenică și pedagogică constituie un bun exemplu de slujire cu abnegație artei, iar lucrările pe care le-a semnat ca regizor dăinuie în memoria spectatorilor, emanând iubire de Om și de Patrie, profundă și nestrămutată încredere în puterile, în inteligența, în bunătatea, în prezentul și viitorul poporului din mijlocul căruia s-a ridicat cu nume biblic Veniamin și cu griji apostolice pentru prosperitatea culturii noastre.

S-a stins din viață la 14 decembrie 2000, în urma unui accident cerebral vascular, fiind înmormântat la Cimitirul Armenesc din capitală. Mulțime de oameni l-au petrecut în ultimul drum pe artistul care avuse o viață atât de scurtă ca durată în timp și atât de mare ca destin artistic.

Bibliografie

Referințe critice

ÎN vârtoarea creației: Veniamin Apostol – regizor, actor, pedagog / ed. de Maria Mătu. – Ch.: Cartea Moldovei, 2004. – 316 p.

RUSU, Grigore. Din coturnii timpului: [Veniamin Apostol] / Grigore Rusu. – Ch.: Tipografia Centrală, 2000. – 144 p.

PELIN, Pavel. Când muzele tac: [Veniamin Apostol] // Pelin, Pavel. Ce dragoste veche – actorii. – Ch., 1998. – P. 65-67.

VENIAMIN Apostol // Calendarul bibliotecarului 1998 / Bibl. Naț. a RM. – Ch., 1997. – P. 125-127.

DELEU, Ecaterina. Veniamin Apostol: in memoriam // Flux. Ed. de vineri. – 2007. – 5 ian. – P. 8.

50 cei mai populari actori basarabeni în viziunea revistei "VIP magazin": [Veniamin Apostol] /text de L. Popușoi // VIP magazin. – 2005. – Nr. 6. – P. 56.

HOMENCO, Raisa. Lumini pe chipul maestrului: [Veniamin Apostol] // Capitala. – 2004. – 10 noiembr. – P. 8.

HOMENCO, Raisa. Otkroveniâ ušedšego mastera: [Veniamin Apostol] // Stolica. – 2004. – 10 noiembr. – P. 5.

NOSTAL'GIĂ po Apostolu: 66 let nazad, 15 avgusta rodilsâ znamenityj režissër i aktër // Novoe vremâ. – 2004. – 13 aug. - P. 7.

ȚAPEȘ, Vitalie. Lumina stelei ce-a murit ne urmărește încă...: [Veniamin Apostol] // Viața Basarabiei. – 2003. – Nr. 4. – P. 229-238.

Titluri pentru expoziții

Am fost și am rămas artist...

Am pus tot pe altarul culturii...

Regizorul – un zeu al scenei

Într-o singură icoană – artist și pedagog

Apostolul scenei basarabene

Referințe

Prețuiesc talentul, dar și mai mare preț pun pe talent și inteligență, și experiență.

* * *

Am fost și rămân artist! Mereu mă arunc în aventură, simt necesitatea noului, mă tentează un risc artistic (...).

* * *

O, Doamne, ce minune mare e teatrul! Chiar și actorul, care are de rostīt o singură replică, consumă aceeași energie de creație, aceeași dăruire de sine și este absolut sigur că fără el teatrul va înceta să mai existe. Și toată lumea asta n-ar avea nici un sens (...).

Actorul descifrează o frază, o replică, frământă un gând, pe care îl împarte cu coautorul său – Spectatorul.

Veniamin Apostol

Năvalnic, clocotitor, vulcanic, exigent, generos și sensibil, s-a dăruit fără milă profesiei și oamenilor, actorilor, studenților, spectatorilor (...). Deceniile lucrate pe scenă pentru el nu însemnau un stagiul, o cifră, un răboj, o funcție – însemnau o viață, o cauză, veșnica teamă de a nu scăpa ceva din tot ceea ce se cerea văzut, gândit, analizat, însumat și transmis altora. Veniamin Apostol a însemnat pentru noi timpul teatral național, atâta cât a avut de trăit întru teatru.

Pavel Proca

Regizorul Veniamin Apostol este unul dintre cei mai valoroși din Republica Moldova. M-a impresionat inteligența artistică, forța intelectuală de care dădea dovadă în timpul discuțiilor. Obiecțiile lui vis-a-vis de un spectacol erau dintre cele mai fine și pertinente.

Ileana Berlogea

Veniamin Apostol avea o deosebită vocație de pedagog. Captivant era mai ales felul cum analiza personajul, cum încerca să dezvăluie studenților fațetele cele mai ascunse ale lui, pornind de la o imagine reală din viața cunoscută. Era un povestitor excepțional, deoarece în el coexistă și actorul și profesorul.

Rolf Arnold Laudén

(...) Era regizorul care știa ce vrea de la actor. (...) Avea harul să-i descătușeze sufletul, să-l dezlănțuie, să-l răvășească. Când se supăra, te uimeai de unde atâta supărare într-un singur om. Când era bine dispus, te gândeai de unde atâta bucurie în același om, când era concentrat te copleșea cu toată gravitatea lui. A avut o fire contradictorie, un optimism incurabil. (...) A fost omul sufletului, omul durerii, al bucuriei și al luminii.

Ninela Caranfil

Veniamin Apostol avea un remarcabil potențial de creativitate, multiplicând noi formule de spectacole, jucând rolurile principale cu o măiestrie actoricească deosebită, cultivând dragostea de teatru nu numai discipolilor săi ci și publicului.

Maria Mătu

(Lui Veniamin Apostol) multe i s-au dat de sus: har, talent, un destin înstelat (...). A mers prin timp ca un rar norocos, căruia viața i-a hărăzit să nu depună armele demnității, ale voinței și echității, ale curajului civic...

Lora Rucan

**3 septembrie – 80 ani
de la nașterea scriitorului
Ion Druță
1928**

Prozator, dramaturg, eseist, opera căruia este, în linii mari, „o expresie a rezistenței spirituale și morale în fața a tot ce subminează naționalul, umanul, sacrul” (Mihai Cimpoi).

Născut în satul Horodiște, Soroca (azi Dondușeni), în familia Anei și a lui Pantelei Druță. Tatăl său, de meserie zugrav bisericesc, „era plin de demnitate, arțăgos și încăpățânat”. „Mulți dintre eroii cărților mele au împrumutat anumite trăsături de la tata” va mărturisi mai târziu scriitorul. În 1939 familia Druță trece cu traiul în satul Ghica-Vodă din preajma Bălților. Aici viitorul scriitor termină școala

primară, după care urmează cursurile de tractoriști (1945) și școala de silvicultură (1946). În 1957 absolvește Cursurile literare superioare de pe lângă Institutul de Literatură „M. Gorki” din Moscova. A fost secretar al Sovietului sătesc Ghica-Vodă (1947), colaborator la ziarul *Țăranul sovietic*, la *Moldova Socialistă* și revista *Femeia Moldovei*, președinte de onoare al Uniunii Scriitorilor din Moldova (1988-1990), deputat în Sovietul Suprem al fostei URSS (1989). Începând cu anii '60 locuiește la Moscova.

Scrie primele poezii și nuvele în perioada serviciului militar (1947-1950). Debutază în 1951 în revista *Octombrie* cu câteva schițe, una din ele intitulată *Problema vieții*. Volumul de debut *La noi în sat* (1953) este remarcat de critica vremii și anunță intrarea în literatură a unui prozator încadrat în categoria creatorilor rurali care idealizează viața satului patriarhal, refractar la valorile civilizației moderne.

Este autorul nuvelor și romanelor *Poveste de dragoste* (1954), *Frunze de dor* (1957), *Dor de oameni* (1959), *Piept la piept* (1964), *Povara bunătații noastre* (1969), *Ultima lună de toamnă* (1975), *Biserica Albă* (1982), *Clopotnița* (1984), *Toiagul păstoriei* (1984) ș.a. În 1998 editează volumul de eseuri *Ora jertfirii*, care include valoroase pagini despre scriitori clasici și contemporani, despre actori de valoare, precum și note de călătorie.

Piesele *Casa mare* (1960, debut în dramaturgie), *Doina* (1968), *Păsările tinereții noastre* (1972), *Horia* (1973), *Cervus divinus* (1977-1981), *Frumos și sfânt* (1979), *Căderea Romei* (1995), *Apostolul Pavel* (1999) ș.a. l-au afirmat ca dramaturg de o certă valoare artistică și au găsit un viu ecou în inimile spectatorilor din Moldova, Letonia, Lituania, Rusia, Ucraina, Polonia, Franța și alte țări.

Micilor cititori le-a adus în dar cărțile *Cenușica* (1962), *Povestea furnicii* (1963), *Trofimaș* (1966), *Daruri* (1969), *Bobocel cu ale lui* (1972), *Balada celor cinci motănași* (1972) ș.a.

Operele scriitorului au stârnit reacții diverse în lumea literară și în sferile administrative, de la aprecieri elogioase până la excluderea din programele școlare și interzicerea de a fi recomandate pentru lectură în bibliotecile publice. Reeditate în repetate rânduri, lucrările sale au fost adunate în cele patru volume de *Scrieri*, editate în 1987-1989 (reluat apoi în grafie latină în 1989-1990), în care sunt reproduse variantele definitive și necenzurate ale operelor sale.

A desfășurat o amplă activitate publicistică, ținând să fie „un director de conștiință” în domeniul vieții sociale. Contribuția lui Ion Druță, de rând cu a altor scriitori și intelectuali, a fost decisivă în vederea democratizării societății, trecerii la grafia latină, proclamării suveranității și independenței statale. A fondat revista *Glasul*, a colaborat de-a lungul anilor la publicațiile *Moldova Socialistă*, *Nistru*, *Literatura și arta*, *Neamul românesc*, *Caiete critice*, *Excelsior*, *Literaturnaia gazeta*, *Drujba narodov*, *Novâi mir* și alte ediții periodice, la „Europa liberă”, la posturi de radio și televiziune din Chișinău, Moscova, București.

Scrierile lui Ion Druță au fost traduse în limbile rusă, ucraineană, letonă, estonă, lituaniană, gruzină, magheară, engleză, germană, franceză, bulgară, poloneză, japoneză ș.a.

S-a învrednicit de multiple premii și distincții, printre care: Premiul de Stat al RSSM (1967, pentru drama psihologică *Casa mare* și nuvela *Ultima lună de toamnă*), Premiul „Mihai Eminescu” al Societății Bibliofililor din Republica Moldova pentru volumele *Scrieri*, Premiul „Vasile Alecsandri” al Uniunii Oamenilor de Teatru din Moldova (1988), Ordinul „Drapelul Roșu de Muncă” (1960) și Ordinul Lenin (1988), titlul onorific de Scriitor al Poporului din RSSM (1988). Este membru de onoare al Academiei Române (1990) și membru titular al Academiei de Științe din Republica Moldova (1992).

Bibliografie

Opera

- APOSTOLUL** Pavel / Ion Druță. – Ch.: Asociația ”Cartea”, 2002. - 118 p.
- BADEA** Mior / Ion Druță; prez. graf.: Radu Modirca. – Ch.: [s. n.], 2004. – 18 p.: il.
- BALADA** celor cinci motănași / Ion Druță; pict.: Eudochia Zavtur. – Ch.: Cartea Moldovei, 2006. – 23 p.: il.
- BISERICA** albă: roman / Ion Druță; cop.: Ilie Grecu. – Ed. rev. și compl. – Ch.: Universul, 2006. – 416 p.
- BOBOCEL** cu ale lui / Ion Druță; il.: L. Beleaev. – Ch.: Lumina, 1972. – 40 p.: il.
- CLOPOTNIȚA**: povestiri / Ion Druță; prez. graf.: Gh. Vrabie. – Ch.: Lit. artistică, 1984. – 407 p.: il.
- DARURI**: povestiri / Ion Druță; il.: Emil Childescu. – Ch.: Lit. artistică, 1983. – 48 p.: il.
- DE LA** verde pân-la verde: [povestiri și nuvele] / Ion Druță; prez. graf.: Isai Cârmu. – Ch.: Lit. artistică, 1982. – 359 p.: il.
- FRUNZE** de dor; Clopotnița / Ion Druță; prez. graf.: Maria Modârcă. – Ch.: Universul, 2004. – 432 p.
- HARUL** Domnului: epopee teatrală. În 2 vol. / Ion Druță. – Ch.: Baștina-Radog, 2001.
- LA** poarta vorbelor frumoase / Ion Druță; il.: Eudochia Zavtur. – Ch.: Cartea Moldovei, 2005. – 48 p.: il.
- ORA** jertfirii: proză, publicistică, scrisori / Ion Druță; prez. graf.: P. Grigoriev. – Ch.: Cartea Moldovei, 1998. – 392 p.
- PĂȘĂRILE** tinereții noastre: piese / Ion Druță. – Ch.: Cartea moldovenească, 1974. – 87 p.
- POMUL** de la răscruce: schițe, nuvele, povestiri / Ion Druță; prez. graf.: Maria Modârcă. – Ed. rev. și compl. - Ch.: Universul, 2003. – 374 p.
- POVARA** bunătații noastre: roman / Ion Druță; il.: Nicolae Ogurțov. – Ed. rev. și compl. – Ch.: Universul, 2005. – 520 p.: il.
- POVESTEA** furnicii / Ion Druță; prez. graf.: Alexei Cobâbneac. – Ch.: Știința, 1996. – 143 p.: il.

SCRIERI. În 4 vol. / Ion Druță; prez. graf.: S. Maiorov. – Ch.: Lit. artistică, 1989-1990.

ULTIMA lună de toamnă / Ion Druță. – Ch.: Cartea moldovenească, 1975. – 371 p.: il.

UȚIN u tovarișa Stalina: dramatičeskij èpos / Ion Druță. - Ch.: Universul, 2005. – 48 p.

Referințe critice

ION Druță: biobibliografie / alcăt.: L. Gorin. – Dondușeni: [s. n.], 1998. – 142 p.

ASPECTE ale creației lui Ion Druță: (culegere de articole) / alcăt.: M. Dolgan, H. Corbu. – Ch.: Știința, 1990. – 176 p.

MAZILU, Gheorghe. Autoritatea noastră spirituală: creația lui Ion Druță: eseuri / Gheorghe Mazilu. – Ch.: Cartea Moldovei, 2003. – 179 p.

AGACHE, Catinca. Profil critic: Ion Druță și matricea stilistică românească // Agache, Catinca. Literatura română în țările vecine 1945-2000. – Iași, 2005. – P. 80-86.

BILEȚCHI, Nicolae. Opera lui Ion Druță în contextul curentelor artistice ale timpului // Literatura română postbelică: integrări, valorificări, reconsiderări. – Ch., 1998. - P. 281-302.

BOTEZATU, Eliza. O piesă despre spiritualitatea autohtonă: „Păsările tinereții noastre” de Ion Druță // Literatura română postbelică: integrări, valorificări, reconsiderări. – Ch., 1998. – P. 303-318.

CIMPOI, Mihai. Scriitorii perioadei 1955-1965 față cu ”teroarea istoriei”. (Reabilitarea eticului și a sacrului): [Ion Druță] // Cimpoi, Mihai. Istoria literaturii române din Basarabia: (compendiu). – București; Ch., 2003. – P. 256-262. – (Biblioteca școlarului, serie nouă; nr. 450).

CIMPOI, Mihai. Spațiul sacru // Druță Ion. Povara bunătății noastre: roman. În 2 vol.: vol. 1. – București, 1992. – P. V – XX. – (Biblioteca pentru toți).

CIOBANU, Ion C. Cuvânt despre Ion Druță // Druță, Ion. Scrieri. În 4 vol.: vol I. – Ch., 1989. – P. 5-10.

CIOCANU, Ion. Eseistica lui Ion Druță // Ciocanu, Ion. Nevoia de vase comunicante sau Cartea între scriitor și cititor. – Ch., 2006. – P. 175-202.

CIOCANU, Ion. Harul autenticității: [Ion Druță] // Ciocanu, Ion. Dreptul la critică: articole, eseuri. – Ch., 1990. – P. 254-259.

CIOCANU, Ion. Ion Druță // Ciocanu, Ion. Literatura română contemporană din Republica Moldova. – Ch., 1998. – P. 273-298. – (Biblioteca școlarului; nr. 213).

CIOCANU, Ion. Ion Druță – dramaturgul // Ciocanu, Ion. Literatura română contemporană din Republica Moldova. – Ch., 1998. – P. 379-390. – (Biblioteca școlarului; nr. 213).

CIOCANU, Ion. Ion Druță în viziunea unui cercetător de la Freiburg // Ciocanu, Ion. Dreptul la critică: articole, eseuri. – Ch., 1990. – P. 260-267.

CIOCANU, Ion. Încă o dată despre acele amare „Frunze de dor” // Ciocanu, Ion. Nevoia de vase comunicante sau Cartea între scriitor și cititor. – Ch., 2006. – P. 166-174.

CORBU, Haralambie. Focul din vatra părintească. Scriitorul academician Ion Druță la 75 de ani // Corbu, Haralambie. Dincolo de mituri și legende: studii, eseuri, atitudini. – Ch., 2004. – P. 203-206.

CORBU, Haralambie. Ion Druță – supremația demnității și istoria // Corbu, Haralambie. Dincolo de mituri și legende: studii, eseuri, atitudini. – Ch., 2004. – P. 216-233.

CORBU, Haralambie. Paradigma vieții în creația lui Ion Druță // Corbu, Haralambie. Dincolo de mituri și legende: studii, eseuri, atitudini. – Ch., 2004. – P. 249-269.

ION Druță // Dicționarul general al literaturii române / Academia Română: Vol. II: C- D. – București, 2004. – P. 764-766.

ION Druță // Literatura română: dicționar-antologie de istorie și teorie literară / alcăt.: Lora Bucătaru. – Ed. a IV-a, rev. și compl. – Ch., 2005. – P. 189-198.

ION Druță // Mică enciclopedie ilustrată a scriitorilor din Republica Moldova. – București; Ch., 2005. – P. 291-312. – (Biblioteca școlarului, serie nouă; nr. 480).

ION Druță // Scriitorii Moldovei în lectura copiilor și adolescenților: dicționar biobibliografic / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”; alcăt.: M. Harea, E. Cugut. – Ed. a II-a, rev. și compl. – Ch., 2004. – P. 149-159.

MICU, Dumitru. Realism clasic și deschideri transrealiste. Ion Druță // Micu, Dumitru. Istoria literaturii române de la creația populară la postmodernism. – București, 2000. – P. 465-469.

PERSONAJ de nuvelă psihologică: Horia – „Clopotnița” de Ion Druță; Păstorul - „Toiagul păstoriei” de Ion Druță // Revenco, F.; Țurcanu, E. Dicționar de personaje literare. – Ch., 2007. – P. 36-41.

PERSONAJ de povestire: Tatăl și fiii - „Ultima lună de toamnă” de Ion Druță; Gheorghe Doinaru – „Frunze de dor” de Ion Druță; Rusanda – „Frunze de dor” de Ion Druță // Revenco, F.; Țurcanu, E. Dicționar de personaje literare. – Ch., 2007. – P. 19-23.

BRADU, Ion. Blestemul visării: lui Ion Druță // Noi. – 2006. – Nr. 8. – P. 12, 22-23.

DEMEAN, Natalia. Paradigma „moromețianismului” în romanul „Povara bunătății noastre” de Ion Druță // Revistă de lingvistică și știință literară. – 2006. – Nr. 4-6. – P. 20-26.

DOLGAN, Mihail. Ion Druță din perspectiva poeziei „Operei Deschise” // Phoenix. – 2006. – Nr. 2-5. – P. 15.

ION Druță sau Povara talentului // Florile dalbe. – 2006. – 26 ian. – P. 8.

GRIGORESCU, Grigore. În numele veșnicei ființe a neamului: [Ion Druță] // Phoenix. – 2006. – Nr. 3. – P. 18.

IONAȘ, Silvia. Arhetipuri druțiene // Convorbiri didactice. – 2006. – Nr. 4. – P. 29-30.

CĂRĂUȘ, Tamara. Portretul intelectualului diversionist: [Ion Druță] // Sud-Est cultural. – 2005. – Nr. 4. – P. 22-27.

PALLADI, Tudor. Darul ceresc al bunătății sau Druță după Druță // Phoenix. – 2005-2006. – 29 dec.-15 mart. – P. 11.

STICI, Ion. Onache Cărbuș revine în Câmpia Sorociei: [Ion Druță. „Povara bunătății noastre”] // Moldova suverană. – 2005. – 17 iun. – P. 4.

DELACEAGA, Anton. Despre Ion Druță în limbile lumii: [„Opera lui Ion Druță – univers artistic, spiritual, filosofic”] // Moldova. – 2004. – Nr. 9-10. – P. 66.

DOLGAN, Mihail. Opera lui Ion Druță în viziunea hermeneutică a filologilor contemporani // Revistă de lingvistică și știință literară. – 2004. – Nr. 4-6. – P. 15-20.

OPERA lui Ion Druță: univers artistic, spiritual, filosofic // Moldova suverană. – 2004. – 27 oct. – P. 4.

PALLADI, Tudor. De la „Frunze de dor” la „Badea Mior” // Săptămâna. – 2004. – 3 sept. – P. 11.

PALLADI, Tudor. În două ipostaze: [Ion Druță] // Glasul națiunii. – 2004. – 7 oct. – P. 9; 14 oct. – P. 12.

TĂZLĂUANU, Valentina. Dramaturgia: texte și contexte: [Ion Druță] // Sud-Est cultural. – 2004. – Nr. 2. – P. 21-35.

Poezii

BELICOV, Serafim. Mai sus... // Belicov, Serafim. Vameș. – Ch., 1991. – P. 34-35.

FILIP, Iulian. Limbile smulse: lui Ion Druță // Filip, Iulian. Fir de nisip: versuri. – Ch., 1991. – P. 132-133.

GÂNU, Ștefan. Frunză de dor: lui Ion Druță // Lumină de veghe. – Ch., 1992. – P. 69.

HADÂRCĂ, Ion. Balada marelui acuzat: lui Ion Druță // Hadârcă, Ion. Albe cetățile negre. – Ch., 1999. – P. 30-31.

LARI, Leonida. Păstor // Lari, Leonida. Anul 1989. – Ch., 1990. – P. 40; Lari, Leonida. Dulcele foc. – București, 1991. – P. 268.

LOTEANU, Emil. Scrisoare lui badea Anisim livădarul, care nu i-a fost niciodată trimisă: lui Ion Druță // Loteanu, Emil. Chemarea stelelor. – Ch., 2003. – P. 136-137. – (Biblioteca școlarului, serie nouă; nr. 473).

PARTOLE, Claudia. Ultima lună de toamnă // Partole, Claudia. Păsări suntem când ne naștem. – Ch., 1990. – P. 47-48.

ROMANCIUC, Vasile. Conștiința națională // Romanciuc, Vasile. Note de provincial. – Ch., 1991. – P. 40-41.

VATAMANU, Ion. Casa lui Ion Druță // Vatamanu, Ion. Atât de mult al pământului. – Ch., 1990. – P. 97.

VATAMANU, Ion. Ideal // Vatamanu, Ion. Ora păsării. – Ch., 1974. – P. 73-74; Vatamanu, Ion. Nimic nu-i zero. – Ch., 2000. – P. 49-50.

VIERU, Grigore. Cântare scrisului latin: lui Ion Druță // Mult e dulce și frumoasă: antologie de poezie. – Ch., 1999. – P. 33-34.

VIERU, Grigore. Cântare scrisului nostru: lui Ion Druță // Vieru, Grigore. Cântece de leagăn pentru mama: poezii și aforisme. – Timișoara, 2003. – P. 77-79.

VIERU, Grigore. Meșterul: lui Ion Druță // Vieru, Grigore. Scrieri alese. – Ch., 1984. – P. 169.

VIERU, Grigore. Ultima lună de toamnă: lui Ion Druță // Vieru, Grigore. Scrieri alese. – Ch., 1984. – P. 78-79.

Materiale audiovizuale

DRUȚĂ, Ion. Frunze de dor: [nregistrare audio] / lect.: V. Mârza. Sania / lect.: V. Cupcea. Șoapte de nuc; Samariteanca (fragm.) / lect.: I. Ungureanu. – [s. l.]: [s. n.]; [s. a.]. – 1 casetă audio.

Titluri pentru expoziții

Cu dor de oameni (Ion Druță la 80 de ani)

Ion Druță: univers artistic, filozofic, spiritual

Metafora prozei druțiene

Ion Druță la cumpăna anilor

Slujitor al sufletului mioritic

Ion Druță între mit și realitate

Referințe

Tot ce avem mai bun și mai frumos în viață trebuie consfințit prin dăruirea noastră.

* * *

Orice popor, fie el din câmpie sau de la munte, păstrează pentru zile mari, pentru zile negre, câte un cântec care face să tresalte inima întregului neam. Sufletul neamului nostru răspunde de fiecare dată când îl cheamă Doina...

Ion Druță

Tipologic Druță aparține categoriei creatorilor rurali în literatură, a acelor care cred că „veșnicia s-a născut la sat” (...). Trăind într-o lume în care temeierile etice s-au clătinat, eroii săi caută în mod fervent salvarea prin sacru. Nu există, de fapt eroi, ci un singur erou aflat mereu în căutarea absolutului.

* * *

În felul de a pune problemele existențiale fundamentale Druță urmează modelul Cehov și modelul Tolstoi: de la cel dintâi însușește laconismul, arta

dedesubtului și detaliului, relatarea neutră îmbinată cu umor și semnificații simbolice, iar de la al doilea intensitatea vieții lăuntrice (...).

Mihai Cimpoi

Druță știe istorie, știe să lucreze pe cronici, pe izvoare așa cum o știe Sadoveanu, dar pe lângă istorie se știe cunoscător îndeaproape al valorilor spirituale ale trecutului ca și ale prezentului. Cărțile sale, ca și ale marilor scriitori de la care se revendică, își iau mereu un cuvânt înainte din izvoarele scripturale nepieritoare, devenite viață în sufletul oamenilor a căror ființă interioară o aduce la vedere prin frazele sale.

Ioan Alexandru

În cele mai grele împrejurări Druță a izbutit să găsească punctele noastre de reper și să ne arate calea revenirii noastre. În asta și constă marele său merit.

L. Cemortan

Caracterizând lirismul pătrunzător al lui Ion Druță, va fi cu dreptate să recunoaștem că și în proză, și în dramaturgie scriitorul se impune ca poet și pictor – atât de însuflețit și de elevat este verbul, atât de plastice și expresive sunt culorile sale.

Valentin Oskoțki

Întrețesută din dureri și bucurii, proza lui Ion Druță exprimă profunde năzuințe ale sufletului popular. Scriitor de o sensibilitate și o bunătate autentică, Druță râde și plânge împreună cu eroii săi...

Vasile Coroban

Prin pledoaria pentru valorile umane supreme, realizată cu mijloace originale și memorabile, în primul rând prin personaje interesante, prin replici pline de sensuri profunde, prin simboluri sugestive, printr-un zbor de nestăvilire al fanteziei, dramele lui Ion Druță sunt o contribuție certă la dezvoltarea literaturii românești din Republica Moldova.

Ion Ciocanu

**5 septembrie – 150 ani
de la nașterea scriitorului
Alexandru Vlahuță
(1858-1919)**

Viitorul poet, prozator și publicist a văzut lumina zilei în comuna Pleșești din preajma Bârladului, fostul județ Tutova (azi localitatea Alexandru Vlahuță, județul Vaslui). A fost ultimul din cei opt copii născuți în familia Ecaterinei, fiică de țărani și a lui Nicolae Vlahuță, mic proprietar de pământ care muncea din greu pentru a-și întreține numeroasa familie.

Nu a avut parte de o copilărie prea fericită. Până la vârsta de nouă ani a avut de înfruntat boala care l-a ținut mai mult la pat, privându-l de bucuria jocului și de prieteni. Mai târziu avea să descrie astfel această perioadă tristă din viața sa: „Plăpând, bolnăvicios de mic, suferind într-una de friguri și dureri de cap, stam zile-ntregi la fereastră, înfășurat într-un șal, și mă uitam cu dor la ceilalți copii cum alergau și se zbânțuiau pe afară, spulberând colbul de pe drum, sănătoși, vioi, îmbătați de libertate.”

În 1867, după ce starea sănătății sale se mai ameliorează, este înscris la școala primară din Bârlad, pe care o termină ca eminent. Viața grea trăită în gazdă la o mătușă a sa, relațiile dificile cu colegii de școală, metodele nepedagogice practicate de unii profesori i-au rămas în memorie, unele întâmplări din acești ani fiind evocate mai târziu în una din cele mai cunoscute povestiri ale sale, *Mogâldea*. În 1878 absolveste Liceul „Gheorghe Roșca Codreanu” din Bârlad, în anul următor susține bacalaureatul la București. Tot atunci se înscrie la Facultatea de Drept de la București, pe care însă n-o va absolvi din cauza problemelor de ordin material. Se stabilește la Târgoviște, ocupând un post de învățător la școala primară nr. 1, apoi de profesor la Gimnaziul „Ienăchiță Văcărescu” din localitate. Ulterior activează ca profesor la diverse instituții de învățământ bucureștene: Școala Normală a Societății pentru învățătura poporului român (1883), Azilul „Elena Doamna” (1884), Liceul „Sfântul Gheorghe” (1888). În 1888 este revizor școlar pentru județele Prahova, Buzău, Ploiești, iar în 1901 este numit referendar la Casa școalelor, funcție pe care o va deține până la sfârșitul vieții, cu o foarte scurtă întrerupere.

Paralel cu munca didactică, consacră o mare parte de timp activității literare. Începe să scrie de timpuriu. O influență hotărâtoare asupra formării culturale și literare a tânărului poet o are creația lui Mihai Eminescu, pe care îl va cunoaște personal în 1882 și cu care va lega o strânsă prietenie. Primele creații le trimite la revista *Convorbiri literare*. Deși nu sunt publicate, versificația și limba frumoasă folosită de autorul lor sunt apreciate de criticul Titu Maiorescu. Acesta îl va încuraja îndemnându-l să scrie în continuare. Primele poezii publicate îi apar în ziarul târgoviștean *Lira română* și la *Convorbiri literare* în aprilie 1880. Continuă să publice versuri și proză, bucurându-se de susținerea și aprecierea celor de la „Junimea”. Debutază editorial cu volumul *Nuvele* (1886), urmat în 1887 de volumul *Poezii*. Ambele cărți vor fi propuse de către B.P. Hasdeu pentru premiere, dar vor fi respinse de Academia Română (acest fapt va fi unul din motivele care îl vor determina să refuze în 1893 titlul de membru corespondent al Academiei).

Ulterior versurile sale vor fi adunate în volumele *Poezii vechi și nouă* (1894), *Iubire* (1895), *Poezii* (1909) care includ versurile scrise între 1880-1808, *Poezii* (1915). Schițele și nuvelele sale vor forma mai multe volume editate succesiv: *Din goana vieții* (1892), *Icoane șterse* (1895), *În vârtoare* (1896), *Clipe de liniște* (1899), *Din trecutul nostru* (1908), *File rupte* (1909), *Pictorul N.I. Grigorescu* (1910), *La gura sobei* (1911), *Dreptate* (1914) ș.a. Un loc aparte în creația sa îl ocupă volumul *România pitorească* (1901). Scrisă la îndemnul ministrului Spiru Haret, această descriere poetică a țării este considerată a fi opera

de vârf a creației sale și, totodată, o capodoperă a genului jurnalului de călătorie în literatura română.

Este importantă și activitatea sa publicistică. A colaborat la un număr impresionant de ziare și reviste: *Armonia*, *Adevărul literar și artistic*, *Convorbiri literare*, *Cuvântul liber*, *Facla*, *Moftul român*, *România liberă*, *Familia*, *Gazeta literară*, *Însemnări ieșene*, *Tribuna*, *Universul literar*, *Viața literară* și altele. În anii 1893-1896 a scos revista *Vieța*, între 1901 și 1910 a fost, alături de G.Coșbuc, codirector al săptămânalului *Semănătorul*, iar în 1918 director al revistei *Lamura*. A ținut la Ateneu mai multe conferințe, dovedindu-se a fi un bun orator cu priză la public (*Onestitatea în artă*, *Curentul Eminescu*, *Mișcarea literară*, *Literatura și arta*, *Poeți și critici* etc.).

Deși la începutul carierei sale scriitoricești este respins de Academia Română, ulterior aceasta îl va premia în repetate rânduri: în 1897 pentru volumul de proză *În vârtoare*, în 1900 pentru *Clipe de liniște*, în 1902 pentru *România pitorească*, iar în 1919 îi va acorda Marele Premiu pentru volumul *Poezii* editat în 1915.

După 1905 se stabilește cu traiul în comuna Dragosloveni, Râmnicul Sărat. Verile și le petrece aici sau la Mănăstirea Agapia unde are o soră călugăriță și unde se retrag la bătrânețe și părinții săi. În 1916, împreună cu familia, părăsește Dragoslovenii, plecând în refugiu la Focșani, Tecuci, Bârlad, apoi la Iași. Îmbătrânit de timpuriu și chinat de boală, se stinge din viață în dimineața zilei de 19 noiembrie 1919, la doar 61 de ani împliniți. Cel pe care Al. Brătescu-Voinești l-a numit „un suflet mare, senin și modest” a fost înmormântat la Cimitirul Bellu din capitală, fiind condus în ultimul său drum de numeroși colegi și admiratori. În 1948 Academia Română l-a declarat membru de onoare post-mortem, situându-l cu dreptate alături de alte nume notorii ale culturii și literaturii naționale.

Bibliografie

Opera

DIN durerile lumii / Alexandru Vlahuță; antologie, pref., tab. cron. și bibliogr.: D. Nedelcuț. – Craiova: Scrisul Românesc, 1994. – 126 p. - (Carte școlară).

DIN trecutul nostru; România pitorească / Alexandru Vlahuță. – București: Litera Internațional; Ch.: Litera, 2001. – 352 p. – (Biblioteca școlară, serie nouă; nr. 199).

IUBIRE / Alexandru Vlahuță; ref. ist.-lit.: George Călinescu, Dumitru Micu, Tudor Vianu... – București: Litera Internațional; Ch.: Litera, 2003. – 240 p. – (Biblioteca școlară, serie nouă; nr. 257).

MOGÂLDEA / Alexandru Vlahuță. – Ed. a II-a. – București: Ion Creangă, 1983. – 92 p. – (Biblioteca școlară).

POEZII / Alexandru Vlahuță; antologie, pref., tab. cron.: Valeriu Râpeanu. – București: Garamond Junior, 1984. – 127 p. – (Scriitori români).

ROMÂNIA pitorească / Alexandru Vlahuță. – București: Vremea, 1996. – 160 p. – (Bibliografie școlară: Mari autori).

SCRIERI alese. În 2 vol. / Alexandru Vlahuță; ed. îngrijită, st. introd., tab. cron., n., coment. de Valeriu Râpeanu. – Ch.: Știința, 1992. – (Moștenire).

VERSURI și proză / Alexandru Vlahuță; antologie, st. introd., tab. cron. de V. Ene. – București: Albatros, 1987. – 307 p.

Referințe critice

ADAMESCU, Gh. Epoca lui Eminescu (1880-1900): Alexandru Vlahuță // Adamescu, Gh. Istoria literaturii române. – București, 1998. – P. 227-229.

MICU, Dumitru. Alexandru Vlahuță // Micu, Dumitru. Scurtă istorie a literaturii române. Vol. 1: De la începuturi până la primul război mondial. – București, 1994. – P. 323-324.

NEDELCEA, Tudor. Un studiu despre Alexandru Vlahuță // Nedelcea, Tudor. Vocația spiritualității: studii și articole. – Craiova, 1995. – P. 330-330.

RĂȚIU, Iuliu. Alexandru Vlahuță // Rățiu, Iuliu. O istorie a literaturii pentru copii și adolescenți. – Ch., 2006. – P. 257.

ALEXANDRU Vlahuță // Literatura română: dicționar-antologie de istorie și teorie literară / alcăt.: Lora Bucătaru. – Ch., 2000. – P. 514-517.

ALEXANDRU Vlahuță: [biografie] // „a” MIC”. – 2004. – Nr. 3. – Supl.

Materiale audiovizuale

VLAHUȚĂ, Alexandru. Iubire: [sursă electronică] / Alexandru Vlahuță // Literatura română. 1. – Ch.: Litera; București: Litera Internațional, 2000. – (Biblioteca școlarului). – 1 CD-ROM.

Titluri pentru expoziții

Din tot ce mi-a fost drag mai înainte...

Lăsați-mă singurătății mele...

Mai mult artist decât poet - Alexandru Vlahuță

Alexandru Vlahuță: realist, pitoresc, liric, eminescian

Alexandru Vlahuță, mare maestru al prozei românești

Referințe

După Alecsandri și Eminescu, care au creat adevărata limbă poetică pentru lirica noastră, Vlahuță e demnul urmaș și emul al lor. Corectitudinea în ritm, în versuri, e tot așa de desăvârșită ca în cele mai bune poezii ale lui Eminescu.

Constantin Dobrogeanu-Gherea

Alexandru Vlahuță a adus în literatura română, mai înainte de toate, limba veche și-nțeleaptă și a dat romantismului vremii o formă clasică prin claritatea și perfecția ei.

(...) În acea admirabilă *Românie pitorească* el ne-a făcut să vedem și să iubim mai mult țara, frumusețile ei, locul unde s-a desfășurat istoria acestui neam...

Garabet Ibrăileanu

Fără o puternică inspirație lirică, pornită dintr-un substrat intelectual, poezia lui e lipsită de avânt, de pasiune, dar are în schimb claritate, precizie, calcularea efectului dramatic, finețea analizei psihologice, finalitatea moralizatoare – calități onorabile și analitice. Mai mult artist decât poet, prin echilibrul personalității sale, Vlahuță a ținut totuși într-o epocă de secetă interimatul poeziei române (...).

Eugen Lovinescu

(...) Prin paginile valoroase cu care a contribuit la făurirea istoriei naționale, Vlahuță a dovedit că a știut să-și cultive calitățile pe care considera că trebuie să le aibă un adevărat scriitor: „Observare adâncă, meditare îndelungată, stăruință, studiu, răbdare și muncă”.

George Sanda

Privită astăzi, în perspectiva vremii, opera lui Alexandru Vlahuță justifică prezența unei distinse existențe artistice de la începutul secolului, un scriitor care și-a dăruit elanul tinereții, experiența maturității și talentul întregii sale vieți ridicării mărețului edificiu cultural național.

Antoaneta Macovei

**9 septembrie – 180 ani
de la nașterea scriitorului
Lev Tolstoi
(1828-1910)**

Personalitate marcantă a secolului al XIX-lea, Lev Tolstoi a influențat esențial evoluția literaturii ruse și universale. Este considerat drept unul dintre cei mai mari romancieri ai lumii, fondator al romanului psihologic, scrierile sale reprezentând un adevărat apogeu al romanului realist.

S-a născut la 28 august/9 septembrie 1828 la moșia familială din Iasnaia Poleana, regiunea Tula din Rusia. Era al patrulea din cei cinci copii ai contelui Nicolai Tolstoi și ai Mariei (născută Volkonskaia), descendenți ai unor familii nobile cu rădăcini în istoria și cultura rusă. La vârsta de doi ani rămâne orfan de mamă, la nici nouă ani împliniți îi moare tatăl. Copiii sunt lăsați în grija bunicăi, iar după moartea acesteia se mută la Kazan, în familia mătușei de pe tată.

Din 1844 studiază limbile orientale apoi dreptul la Universitatea din Kazan. În această perioadă începe să se intereseze de filozofie, este pasionat de operele lui J.J.Rousseau, F.Schiller, A.Pușkin, M.Lermontov, I.Turghenev, începe să ducă un jurnal pe care îl va scrie întreaga viață. Nu-și finalizează, însă, învățătura. Deceționat de calitatea studiilor, relațiile în mediul social și academic, revine la moșia Iasnaia Poleana, pe care o moștenise între timp. Decide să se ocupe de administrarea moșiei și de autoinstruire. O perioadă de timp stă la Moscova și Sankt-Petersburg. Duce o viață mondenă, petrecându-și timpul în cluburile și saloanele de acolo. După ce acumulează mai multe datorii la jocurile de noroc, în 1851 se înrolează în armata rusă. Participă la acțiunile militare din Caucaz și Crimeea, evenimentele războiului regăsindu-se în unele din scrierile sale (povestirea *Набег* (Atacul, 1953), schițele din ciclul *Севастопольские рассказы* (Povestiri din Sevastopol, 1855), poemul epic *Казак* (Cazacii, 1863) ș.a.).

La vârsta de 28 de ani își dă demisia din armată. În perioada 1857-1860 călătorește în Franța, Elveția, Germania, studiază orânduirea statală, sistemul educațional din aceste țări. Revenit la Iasnaia Poleana, desfășoară o largă activitate de iluminare a maselor, considerând că societatea poate fi schimbată în primul rând prin educație. Deschide aici o școală pentru copiii țăranilor, în care aplică metode și principii proprii în domeniul pedagogiei, contribuie la crearea altor 20 de școli de acest tip în satele vecine. În 1862 scoate revista pedagogică *Iasnaia Poleana*, editează *Abecedarul* (1872) și câteva cărți de citire pentru copii. În 1862 se căsătorește cu Sofia Bers, cu care va avea treisprezece copii. Din această perioadă aproape că nu se mai ocupă de administrarea moșiei, dedicându-se exclusiv scrisului.

Interesul său permanent pentru filozofie și morală, pentru destinul omului, aspirația spre desăvârșire lăuntrică și înălțare spirituală, și-au pus amprenta asupra creației, principala temă a scrierilor sale fiind sondarea universului interior și a temeiurilor morale ale omului.

Activitatea sa literară poate fi structurată convențional în câteva etape și cuprinde numeroase scrieri variate ca gen și tematică. Își începe cariera scriitoricească cu trilogia autobiografică *Детство* (Copilăria, 1852), *Отрочество* (Adolescența, 1854), *Юность* (Tinerețea, 1857), care făceau parte dintr-un proiect literar nedefinitivat - ciclul *История четырех эпох* (Patru epoci ale dezvoltării). Continuă cu scrierile inspirate din perioada campaniilor militare și povestirile *Утро помещика* (Dimineața unui moșier, 1856), *Поликушка* (Polikușka, 1863), în care descrie contradicția dintre moșieri și țărani. Nuvela de proporții *Казак* (Cazacii, 1863) încheie această primă etapă de căutare a căilor de creație, de meditare asupra artei cuvântului.

Etapă a doua coincide în plan biografic cu perioada relativ liniștită de după căsătorie, când L.Tolstoi se ocupă de gospodărie, de educația copiilor, de literatură. În acest timp crează marile sale capodopere, care îl fac renumit în țara sa și dincolo de hotarele ei. Peste șapte ani de activitate a dedicat scrierii romanului-epopee *Война и мир* (Război și pace) definitivat în 1869. Este considerat a fi cel mai mare roman scris vreodată, remarcabil prin complexitate și unitate. Autorul descrie viața societății rusești din epoca războaielor napoleoniene, prezintă evenimentele istorice

majore și viața diferitor pătri sociale, reflectate în destinele celor peste 580 personaje istorice sau fictive întâlnite în paginile romanului. Următorul roman, *Анна Каренина* (Anna Karenina, 1877), descrie cu multă profunzime psihologică destinul unei femei care își caută fericirea, dar care sfârșește prin a muri, constrânsă fiind de morala și convențiile mediului în care trăiește. În același timp, romanul reflectă evenimentele sociale și politice, ideile științifice, filozofice, artistice ale epocii și prefigurează într-un fel concepțiile filozofice și morale de mai târziu ale autorului.

Următoarea etapă a creației sale reflectă modificarea concepțiilor sale sociale, religioase, filozofice. La sfârșitul anilor '70 – începutul anilor '80 scriitorul trece printr-o adâncă criză spirituală amplificată ulterior de ideea desăvârșirii morale și a simplității, care a dat naștere doctrinei și mișcării „tolstoismului”. De acum încolo va dezvolta o filozofie bazată pe morala creștină, pe non-violență, dezicerea de valorile materiale, iar Iasnaia Poleana va deveni un adevărat centru spiritual pentru numeroșii săi adepți din întreaga lume. Tolstoi respinge religia oficială, dogmele creștine, acceptând doar învățăturile morale, critică biserica, fapt pentru care în 1901 este excomunicat din cadrul Bisericii Ortodoxe Ruse. Se situează fățiș pe pozițiile țăranimii patriarhale, își eliberează țăranii șerbi, poartă haine țăărănești, renunță la avere și la modul de viață aristocrat. În scrierile sale din această perioadă – *Исповедь* (Spovedanie, 1882), tratatele sociale și religios-filozofice *Так что же нам делать?* (Așadar, ce avem de făcut?, 1886), *В чем моя вера?* (În ce constă credința mea?, 1884), *Что такое искусство?* (Ce este arta?, 1889), romanul *Воскресение* (Învierea, 1900), nuvela *Крейцерова соната* (Sonata Kreutzer, 1889), piesele *Власть тьмы* (Puterea întunericului), *Плоды просвещения* (Roadele instruirii), *Живой труп* (Cadavrul viu) ș.a., L.Tolstoi întreprinde o critică din ce în ce mai vehementă a instituțiilor birocratice, a statului, a bisericii, a civilizației, a modului de viață specific „claselor cultivate”. De asemenea abordează tema morții, păcatului, căinței și renașterii spirituale (*Смерть Ивана Ильича* (Moartea lui Ivan Ilici, 1886), *Отец Сергей* (Părintele Serghii, 1896), *Хаджи-Мурат* (Hadji-Murat, 1904) ș.a.).

După o lungă și inutilă confruntare cu familia sa, care nu-i împărtășea ideile, după decepții și contradicții lăuntrice, în noaptea de 28 octombrie/10 noiembrie 1910 L.Tolstoi părăsește în taină familia și conacul din Iasnaia Poleana, plecând într-o direcție necunoscută. Peste câteva zile se îmbolnăvește de pneumonie, este nevoit să se oprească în gara Astapovo, unde la 7/20 noiembrie 1910 se stinge din viață. Este înmormântat la Iasnaia Poleana.

A lăsat în urma sa o valoroasă operă literară, o vastă corespondență. Scrierile sale au fost adunate și publicate între 1928-1958 în peste 90 volume de *Opere complete*. A fost unul dintre giganții literaturii ruse a secolului al XIX-lea. Fiodor Dostoievski l-a considerat cel mai mare romancier în viață, Gustave Flaubert l-a apreciat ca pe un artist și psiholog de excepție, iar Virginia Woolf l-a proclamat „cel mai mare dintre toți romancierii”, aprecieri împărtășite de mulți alții printre care Anatole France, Thomas Mann, Marcel Proust, Romain Rolland, William Faulkner ș.a.

Bibliografie

Opera

- AKULA:** rasskazy / Lev Tolstoj. – M.: Sov. Rossiâ, 1985. – 16 p.
- ANNA** Karenina: roman / Lev Tolstoj. – M.: Hudož. lit., 1981. – 784 p. – (Klassiki i sovremenniki: Russkaâ klassičeskaâ literatura).
- AZBUKA:** stranicy iz „Azbuki” / Lev Tolstoj. – L.: Leningrad. otd-nie, 1990. – 93 p.
- CAZACII** și alte povestiri / Lev Tolstoj. – București: RAO Internațional, 2000. – 412 p. – (Biblioteca RAO).
- CEI** trei ursuleți / Lev Tolstoj. – București: Ion Creangă, 1980. – 128 p.
- COPILĂRIA.** Tinerețea. Adolescența / Lev Tolstoj; trad.: Alexandru Cosmescu: il. de Alex Usov. – București: Litera Internațional; Ch.: Litera, 2004. – 468 p. – (Biblioteca școlarului, serie nouă; nr. 337).
- DETÂM:** rasskazy, basni, skazki, byliny / Lev Tolstoj. – M.: ASTREL’; AST, 2002. – 186 p. – (Hrestomatiâ škol’nika).
- DETSTVO:** povest’ / Lev Tolstoj. – M.: Sovremennik, 1983. – 78 p. – (Otročestvo: seria knig dlâ podroostkov).
- DETSTVO.** Otročestvo. Ūnost’ / Lev Tolstoj. – M.: Det. lit., 1989. – 334 p. – (Șkol’naâ biblioteka).
- DEVOČKA** i razbojniki: skazki / Lev Tolstoj. – M.: Det. lit., 1975. – (Șkol’naâ biblioteka: Dlâ načal’noj školy) (Čitaem sami).
- HAGI-Murat:** [povesti] / Lev Tolstoj. – M.: Hudož. lit., 1980. – 303 p. – (Klassiki i sovremenniki: Russkaâ klassičeskaâ literatura).
- ÎNTOARCEREA** învățătorului Hristos / Lev Tolstoj. – Iași: Princeps Edit, 2006. – 199 p.
- KAVKAZSKIJ** plennik: [byl’] / Lev Tolstoj. – Ch.: Lit. artistică, 1977. – 51 p. – (Čitaem po-russki).
- LEV** i sobačka: rasskazy / Lev Tolstoj. – M.: Det. lit., 1989. – 15 p. – (Moi pervye knižki).
- POVESTI** i rasskazy / Lev Tolstoj; avt. vstup. st.: A. Lanșikov. – M.: Sovremennik, 1987. – 623 p. – (Klassičeskaâ bibliotzeka „Sovremennika”).
- RASSKAZY** dlâ detej / Lev Tolstoj. – M.: Det. lit., 1973. – 63 p. – (Șkol’naâ biblioteka dlâ nerusskih škol).
- RĂZBOI** și pace / Lev Tolstoj; pref.: S. Bălănescu. – Ch.: Gunivas, 2002. – 1344 p. – (Aethera).
- TRI** medvedâ: skazka / Lev Tolstoj. – M.: Malyš, 1989. – 12 p.
- VOJNA** i mir: roman: [V 4-h č.] / Lev Tolstoj. – M.: Mol. gvardiâ, 1978. – (Șkol’naâ biblioteka).
- VOSKRESENIE:** roman / Lev Tolstoj. – M.: Hudož. lit., 1978. – 397 p. – (Biblioteca Klassiki: Russkaâ literatura).
- SMERT’** Ivana Il’iča; Krejcerova sonata; Otec Sergij: povesti / Lev Tolstoj. – M.: Drofa, 1998. – 188 p. – (Șkol’naâ programma).

Titluri pentru expoziții

Lev Tolstoi: omul și creatorul

Un titan al literaturii universale

Писатель с мировой душой

Великое творчество великого писателя

Referințe

Figura titanică a lui Lev Tolstoi veghează marea răscruce istorică, ce marchează trecerea de la secolul fundamentalelor orientări realiste și romantice, care este secolul al XIX-lea, la mai agitatul sub raportul căutărilor artistice veac XX.

Mihai Cimpoi

Arta sa se caracterizează prin uimitoarea capacitate de observație, (...) prin forța plastică a portretizărilor și descrierilor, prin structura densă și echilibrată a epicii și remarcabila concizie stilistică.

Gabriela Danțiș

Tolstoi este profund național. El întruchipează cu o uimitoare plinătate în sufletul său toate particularitățile structurii psihologice complexe a poporului rus. (...) Tolstoi este o lume întreagă.

Maxim Gorki

În el omul a fost mai puternic decât artistul și, neîndoielnic, mai puternic decât gânditorul.

Thomas Mann

[Operele lui Tolstoi] sunt un fel de poartă în universul nemărginit, măreața dezvăluire a vieții. Niciodată nu a mai răsunat în Europa un asemenea glas.

Romain Rolland

Своей жизнью он провозглашает искренность, прямоту, целеустремленность, твердость, спокойный и постоянный героизм. Он учит что надо быть правдивым и надо быть сильным... Именно потому, что он был полон силы, он всегда был правдив!

Anatole France

Произведения Толстого – правдивое воссоздание той „духовной атмосферы”, в которой развился сам писатель. (...) В русской литературе нет романа более грандиозного по замыслу, обширного по размерам и совершенного по построению, чем „Война и мир”.

Nu știu să mai fi fost un alt titan,
Al marei plămădiri – asemeni ție:
Adânc și necuprins ca un ocean
Și răscolit ca bulgării din glie.

Liviu Deleanu

**9 octombrie – 120 ani
de la nașterea sculptorului
Alexandru Plămădeală
(1888-1949)**

Alexandru Plămădeală este considerat cel mai important sculptor basarabean din secolul XX. S-a născut la 9/22 octombrie 1888 într-o familie de intelectuali din satul Buiucani, județul Chișinău. Mama sa, Ecaterina (născută Stratan), era fiică de preot. Tatăl său, Mihail Plămădeală, a fost paroh al bisericii din localitate, mai apoi preot și duhovnic la Seminarul Teologic din Chișinău.

Între 1899-1904 Alexandru învață la Școala Duhovnicească din Chișinău, în perioada 1904-1911 își continuă studiile la Seminarul Teologic din Chișinău, avându-i ca colegi pe A.Mateevici, I.Inculeț, D.Ciugureanu, Al.Cristea ș.a. Concomitent cu studiile la seminar, frecventează cursurile de artă la Școala de desen, condusă de pictorul Vladimir Ocușco. Asimilând primele noțiuni de artă și luând cunoștință cu evenimentele importante din viața artiștilor, tânărul își propune să se consacre artei, să obțină mari realizări pe acest tărâm. Părinții îl sprijină, oferindu-i din modestele economii suma necesară pentru a pleca la Moscova, unde intenționa să se înscrie la Școala Superioară de Pictură, Sculptură și Arhitectură „Stroganov”. Nereușind la prima încercare, băiatul se vede silit să se angajeze lucrător la atelierele de transpunere în bronz a sculpturilor conduse de Carlo Robecchi. În același timp frecventează o școală privată de desen. În 1912 susține examenul de admitere și devine elev al Școlii „Stroganov”. Studiază în clasa de sculptură a profesorului Serghei Volnuhin și în clasa de pictură a profesorului Konstantin Korovin. În această perioadă continuă să lucreze în atelierele lui C.Robecchi, lucrează în atelierul profesorului S.Volnuhin, executând și lucrări de sculptură la comandă.

În 1916, după absolvirea școlii de la Moscova, Alexandru Plămădeală pleacă la Sankt-Petersburg, unde se angajează în calitate de gravor de medalii la Monetăria statului (1916-1918). După 1918 se întoarce la Chișinău, fiind numit director al Școlii Comunale de Desen, pe care o transformă ulterior în Școala de Arte Plastice (actualmente Colegiul de Arte Plastice „Alexandru Plămădeală”). Astfel la Chișinău este creată a treia, după București și Iași, Școală de Belle Arte din România. Va deține această funcție până în 1940, fiind concomitent și profesor de sculptură, desen și modelaj. Pentru a face cunoștință cu sistemul de învățământ artistic din Europa, cu arta europeană va întreprinde mai multe vizite de

documentare în Austria (Viena), Franța (Paris, Marseille), Italia (Florența, Napoli, Roma), Turcia (Constantinopol).

Alexandru Plămădeală a lucrat în toate genurile artei (portret, nud, compoziție de gen, plastică mică, bust funerar, sculptură monumentală). A contribuit la apariția fenomenului plasticii sculpturale în Moldova, cartea sa de vizită fiind laconismul și expresivitatea maximă a lucrărilor executate (Ana Marian).

Din fragedă copilărie îi plăcea să deseneze, mărturie ar fi fost pereții casei părintești și chiar cei ai casei vecine, care serveau drept spații pentru crearea unor compoziții întregi executate cu creta și cărbunele. În școală, timp de trei ani, a condus și a ilustrat revista-manuscris *Satan*, în care îi satiriza pe pedagogii și elevii cu concepții conservatoare. Dintre lucrările de început ale sculptorului vom menționa bustul în ghips al scriitorului rus N.V. Gogol realizat în 1909. Primele sale lucrări sunt prezentate, în ultimul an de studiu, la expoziția Societății de arte frumoase din Moscova, unde expune două lucrări, *Portretul doamnei N.*, și *Cap de copil* (1916).

Creația lui s-a aflat inițial sub influența școlii ruse, iar mai târziu sub influența școlii românești și a celei europene. În prima fază a activității crează câteva lucrări importante, printre care: *Portret de femeie*, miniatură în marmură (1918), *Disperarea* (1921, ghips), *Muncitorul* (1922, ghips), *Figură de băiat* (1924, ghips), *Torso* (1924, ghips) ș.a. Diversitatea materialelor folosite (lemn, ghips, fildeș, marmură), finețea modelării sunt specifice și pentru lucrările ulterioare: *Portretul soției* (1927, lemn), *Mulsul oilor* (1928, lemn), *Stânca* (1929, ghips), *Tors* (1937) etc., precum și portretele în lemn și fildeș, busturile unor personalități din cultura și literatura națională: *Portretul poetului Ion Minulescu* (1931, fildeș), portretul cântăreței Lidia Lipcovschi și al pictorului I. Teodorescu-Sion (1932), *Nud de femeie* (1932, lemn), bustul publicistului E. Gavriliță, al poetului A. Mateevici, al pictoriței V. Tufescu (toate în 1934), busturile în bronz ale clasicilor literaturii române A. Donici (1935), B. P. Hasdeu (1936), bustul lui Toma Ciorbă (1938) ș.a.

O etapă importantă a creației sale a constituit-o realizarea monumentului lui Ștefan cel Mare. Pentru a executa schițele autorul a făcut studii aprofundate în arhivele și bibliotecile din Iași, București, Cernăuți, a consultat frescele multor biserici și mănăstiri. Lucrările au fost începute în aprilie 1925 și finisate în 1928, monumentul fiind instalat în grădina publică din Chișinău. Această lucrare este apogeul creației sale, care-i încoronează opera, sculptorul fiind considerat pe bună dreptate „autor al unei capodopere și al mai multor lucrări celebre”. A realizat și alte monumente care, însă, nu s-au păstrat (monumentul regelui Ferdinand instalat la Rezina, monumentul mareșalului Al. Averescu de la Ismail și cel al lui I.G. Duca de la Tighina, monumentul fondatorului Școlii Agricole din Saharna Apostolopol și al fondatorului Școlii Agricole din Cucuruzeni Ștefănescu etc.).

A fost preocupat și de desen, lăsând după sine o valoroasă colecție de lucrări grafice, câteva lucrări de șevalet care, alături de celelalte creații ale sale, pun în evidență valențele lui de artist complex, multilateral dotat și apt să se proiecteze în multiplele genuri și tehnici ale artei plastice. (Vasile Malanețchi)

A desfășurat o amplă activitate de educație artistică, de promovare a artei plastice în Moldova. În 1921 a inițiat fondarea Societății de Arte Plastice (Societatea de Belle Arte) din Basarabia, devenind în 1927 președintele ei. În calitate de conducător al societății A. Plămădeală a organizat 11 expoziții de artă ale autorilor basarabeni. A fondat în 1939 Pinacoteca Municipală din Chișinău, alcătuită din operele-donații ale pictorilor autohtoni. În calitate de director al Școlii de Arte Plastice a contribuit la formarea unei întregi pleade de artiști plastici, printre discipolii săi fiind Claudia Cobizeva, Vladimir Dobroșinschi, Leonid Fitov, Lev Averbuh ș.a.

Lucrările lui Alexandru Plămădeală au fost expuse la diverse expoziții regionale și naționale, prilej cu care i s-au acordat mai multe premii. A participat activ la Saloanele de pictură, sculptură, desen, gravură, artă decorativă și fotografică organizate până în 1940 de Societatea de Arte Plastice din Basarabia. În perioada 1924-1938 a participat la majoritatea edițiilor Saloanelor Oficiale de la București, obținând Premiul Ministerului Culturii și Artelor la prima ediție a Salonului (1924, pentru *Torso*) și Premiul Mare al Ministerului Culturii și Artelor la ediția a XV-a (1938, pentru sculptura *Tors*). În 1923 a fost distins cu Ordinul Steaua României în gradul de ofițer, iar în 1927 cu Ordinul Coroana României în gradul de ofițer.

S-a stins din viață la 15 iunie 1940 la vârsta de 51 de ani. Peste doi ani, în 1942, la mormântul său din Cimitirul Ortodox Central de pe strada Armenească a fost instalat monumentul funerar cu un relief în bronz executat de discipola sa Claudia Cobizeva. După evenimentele din 1940 colecția Pinacotecii din Chișinău a dispărut, o parte din lucrările sculptorului au fost distruse sau puternic deteriorate și doar foarte puține lucrări au fost păstrate, grație eforturilor soției sale Olga Plămădeală. Astfel, Alexandru Plămădeală, recunoscut pe bună dreptate drept cel mai important plastician basarabean al secolului trecut, a ajuns să fie considerat și ca sculptorul cu cele mai multe lucrări dispărute. (Vasile Malanețchi)

Bibliografie

Referințe critice

COLESNIC, Iurie. Alexandru Plămădeală // Colesnic, Iurie. Basarabia necunoscută. Vol. 1. - Ch., 1993. – P. 262-272.

PLĂMĂDEALĂ Alexandru // Stăvilă, Tudor. Arta plastică modernă din Basarabia. 1887-1940. – Ch., 2000. – P. 147.

RESTITUIRI unei semnături de lumină // Purice, Lucia; Zbârțciog, Vlad. A patra dimensiune. – Ch., 1991. – P. 178-183.

MAEȘTRI basarabeni din secolul XX: Alexandru Plămădeală // Ziarul de gardă. – 2007. – 26 apr. – P. 8.

PROCA, Ion. Amintiri de pe când erau cu noi...: o călătorie în toamnă // Glasul națiunii. - 2007. – 25 ian. – P. 13.

MALANEȚCHI, Vasile. Cum s-au adunat pietrele // Destin românesc. – 2006. – Nr. 3-4. – P. 237-251.

MALANEȚCHI, Vasile. "Chipul său în moștenirea sa" // Cugetul. – 2005. – Nr. 3. – P. 25-33.

LEU, Ion. Istoria plăsmuirii monumentului din Chișinău // Glasul națiunii. – 2004. – 27 mai. – P. 11.

MOȘNOI, Ion. Încă ceva despre monumentele voievodului // Glasul națiunii. – 2004. - 24 iun. - P. 10.

NECHIT, Irina. Ștefan cel Mare în bronz // Opinia. – 2004. – 13 iul. – P. 6.

SĂRĂNUȚĂ, Silvia. Alexandru Plămădeală – personalitate marcantă a neamului românesc // Lit. și arta. – 2004. – 26 aug. – P. 6.

Titluri pentru expoziții

Artistul și omul Alexandru Plămădeală

Plămăditorul pietrei și ghipsului

Un sculptor care trăiește în lucrările sale

Admirator al frumuseții clasice

Referințe

[Alexandru Plămădeală] – sculptor, pictor, grafician, pedagog, artizanul principal al fondării Școlii de Belle Arte din Chișinău, al Societății de Belle Arte din Basarabia, al Pinacotecii Municipale din Chișinău; publicist preocupat de domeniul artelor vizuale; intelectual român care, în prima jumătate a secolului XX, a adus servicii eminente culturii, a dominat și tutelat nemijlocit dezvoltarea artelor plastice în epocă și continuă să exercite – prin creațiile artistice și discipolii săi – cea mai semnificativă, fascinantă influență asupra cursului artelor plastice de la Chișinău în a doua jumătate a secolului XX.

Tudor Braga

Opera înfăptuită de [Alexandru Plămădeală] e piatra de temelie în renașterea culturii basarabene. Dacă prin rafinament, prin grație, prin frumusețe (...) Occidentul s-a hotărnicit de-a pururi în panteonul universalității, - sinceritatea, ideea manifestată realist, cu elemente de inspirație specifice pământului nostru, nu multă zăbavă, se vor impune ca o valoare nouă și temeinică totodată întregii lumi.

Nicolai Costenco, 1936

Admirator fervent al frumuseții clasice, promotor al tradițiilor sănătoase, Alexandru Plămădeală merită să fie considerat – pentru magnifica sa probitate artistică – drept unul dintre sculptorii cei mai importanți din România.

Clément Morro, 1938

Alexandru Plămădeală – plasticianul talentat și prolific care (...) a pus piatra de temelie la edificiul artei plastice naționale – a fost, ca om, un răsfațat al soartei, iar ca artist – unul care s-a realizat pe deplin.

Vasile Malanețchi

Privită de pe acest mal al timpului, viața creatorului Alexandru Plămădeală poate fi asemuită cu o piesă de teatru, în care sublimul se împletește cu tragicul.

Iurie Colesnic

**26 octombrie – 80 ani
de la nașterea scriitorului
Aureliu Busuioc
1928**

Cunoscutul și apreciatul poet, romancier, dramaturg s-a născut în satul Cobâlca (azi Codreanca), Strășeni, în familia învățătorilor Olga și Alexandru Busuioc.

Urmează cursurile Școlii primare de aplicație de pe lângă Școala Normală Eparhială din Chișinău (1935-1939), clasele 1-4 la Liceul „Alec Russo” din Chișinău (1939-1944), Colegiul național „C. D. Loga” din Timișoara, unde își ia bacalaureatul (1944-1948), apoi Școala militară de ofițeri din Sibiu (1948-1949). După doar un an de învățătură la Sibiu, părăsește Școala militară, fiind silit de autorități să se „repatrieze” împreună cu părinții săi la Chișinău. După o scurtă activitate de depanator-radio la un atelier, în 1950 devine student la Institutul Pedagogic „Ion Creangă” din Chișinău, Facultatea de Litere. Pe parcursul anilor activează în diferite funcții: redactor la Editura de Stat (1952-1954), redactor-șef adjunct la revista *Chipăruș* (1957-1959), redactor-șef la revista *Scânteia leninistă* (1959-1960) și la ziarul *Tinerimea Moldovei* (1960-1962), secretar al Uniunii Scriitorilor din Moldova (1977-1986).

Începând cu 1950 publică grupaje de versuri în presa timpului. În anul 1955 are un dublu debut editorial cu cartea pentru copii *La pădure* și placheta de poezii umoristice *Praful amare*. Publică, rând pe rând, volumele de versuri *Piatra de încercare* (1958), *Firicel de floare rară* (1961), *Dor* (1962), *Poezii* (1964), *În alb și negru* (1977), *Îmblânzirea mașinii de scris* (1988), *Concert* (1993) ș.a., precum și romanele *Singur în fața dragostei* (1966), *Unchiul din Paris* (1973), *Local ploi de scurtă durată* (1986), *Lătrând la lună* (1997), *Pactizând cu diavolul* (2000), *Spune-mi Gioni! Sau învățăturile veteranului KGB Verdicurov către nepotul său* (2003). În poezie scriitorul își valorifică constant virtuțile de umorist, dar și de poet liric, meditativ, abordând motive civice, stări sufletești și de conștiință, spiritul contradictoriu al realității (Ion Ciocanu), iar ceea ce individualizează proza sa, inclusiv proza pentru copii, este „culoarea ironică a observației naratoriale și inventivitatea narativă elevată”. (Maria Șlehtițchi)

În 1969 debutează în dramaturgie cu piesa *Radu Ștefan Întâiul și ultimul*, urmată de alte două piese, *Și sub cerul acela* și *Toate trei anotimpuri*, ambele

editate în 1971. Piesele sale au fost montate pe scenele mai multor teatre din Republica Moldova și România.

A continuat să scrie despre și pentru copii. Cărțile *Aventurile lui Nătăfleată* (1961), *Cizmele cocostârcului* (1967), *Marele Rățoi Max* (1968), *Noile aventuri ale lui Nătăfleată* (1978) ș.a. vădesc interesul permanent al autorului pentru lumea mirifică a copilăriei și se disting printr-o cunoaștere profundă a psihologiei copilului.

Este și autor de scenarii pentru filme. A tradus din A. Griboedov, N. Gogol, A. Cehov, B. Johnson, O'Henry, W. Shakespeare ș.a. Multe din lucrările autorului au apărut în traducere în Germania, Bulgaria, Ungaria, Cehoslovacia, în fostele republici ale URSS.

Pentru romanul *Unchiul din Paris* i s-a decernat Premiul „N. Ostrovski” (Moscova, 1974). În 1996 a obținut Premiul Național pentru culegerea de versuri *Concert* și a fost decorat cu Ordinul „Gloria Muncii”. S-a mai învrednicit de Premiul special al Uniunii Scriitorilor din Moldova pe anul 1999 pentru volumul *Pactizând cu diavolul*, Premiul Comisiei Naționale a Republicii Moldova pentru UNESCO la ediția a VII-a a Salonului Internațional de Carte pentru Copii (2003, pentru cartea *Întâmplări cu Nătăfleată*), Premiul *Opera Omnia* al Uniunii Scriitorilor din Moldova (2005) ș.a. Deține titlul onorific de Maestru Emerit al Artei din Moldova (1984).

Bibliografie

Opera

CONCERT / Aureliu Busuioc; selecț. și pref. de Ion Ciocanu. – Ch.: Hyperion, 1993. – 136 p. – (Orfica).

HRONICUL găinarilor: roman // Aureliu Busuioc. – Ch.: Prut Internațional, 2006. – 197 p. – (Scriitori contemporani).

ÎNTÂMPLĂRI cu Nătăfleată / Aureliu Busuioc. – Ch.: Prut Internațional, 2003. – 32 p.: il.

LĂTRÂND la lună: roman / Aureliu Busuioc. – Ch.: ARC, 1997. – 142 p.

MARELE Rățoi Max / Aureliu Busuioc. – Ch.: Prut Internațional, 2006. – 24 p.: il.

PACTIZÂND cu diavolul: roman / Aureliu Busuioc. – Ch.: Litera, 1999. – 198 p.

PLIMBĂTORUL de purici: versuri / Aureliu Busuioc. – Ch.: EUS, 1992.– 32 p. - (Poezii de duminică).

SAPOŹKI Aista: rassказы, skazki, stihi / Aureliu Busuioc. – Ch.: Hyperion, 1991. – 20 p.

SINGUR în fața dragostei / Aureliu Busuioc. – București: Litera Internațional; Ch.: Litera, 2004. – 342 p. – (Biblioteca școlarului, serie nouă; nr. 508).

SPUNE-mi Gioni sau Învățăturile veteranului KGB Verdikurov către nepotul său: roman în 3 părți / Aureliu Busuioc. – Ch.: Prut Internațional, 2003. – 239 p. - (Scriitori contemporani).

UNCHIUL din Paris; Singur în fața dragostei: romane / Aureliu Busuioc. – Ch.: Litera, 1998. – 304 p. – (Biblioteca școlarului; nr. 162).

Referințe critice

AURELIU Busuioc la 60 de ani // Bobeică, C. Între stele și țărâne. – Ch., 2005. – P. 41-42.

AURELIU Busuioc // Dicționarul general al literaturii române: A-B. – București, 2004. – P. 713-714.

AURELIU Busuioc // Literatura română: dicționar-antologie de istorie și teorie literară / alcăt.: Lora Bucătaru. – Ch., 2000. – P. 95-99.

AURELIU Busuioc // Scriitorii Moldovei în lectura copiilor și adolescenților: dicționar biobibliografic. – Ed. a II-a rev. – Ch., 2004. – P. 49-55.

CIMPOI, Mihai. [Aureliu Busuioc] // Cimpoi, Mihai. O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia. - Ed. a III-a rev. și adăug. – București, 2002. – P. 178-179.

CIOBANU, Vitalie O viză pentru Purgatoriu: (Aureliu Busuioc) // Ciobanu, Vitalie. Valsul pe Eșafod. – Ch., 2001. – P. 155-161.

CIOCAN, Iulian. Resurecția veteranului: [Aureliu Busuioc] // Ciocan, Iulian. Incursiuni în proza basarabeană. – Ch., 2004. – P. 98-102.

CIOCANU, Ion. Aureliu Busuioc – un scriitor despre care se vorbește nu numai la sărbători // Ciocanu, Ion. Dincolo de literă. – Timișoara, 2002. – P. 11-20.

CIOBANU, Mircea V. Omul care aduce ploaia: [Aureliu Busuioc] // Sud – Est cultural. – 2007. – Nr. 1. – P. 27-31.

CIOBANU, Mircea V. Originea operei de artă sau despre inițierile unui fantezist de meserie // Semn. – 2006. – Nr. 1. – P. 11-12.

CURTESCU, Margareta. Mai mult ca romanul // Semn. – 2006. – Nr. 1. – P. 13-14.

LUNGU, Eugen. Reabilitarea unui personaj // Semn. – 2006. – Nr. 1. – P. 6-7.

MORARU, Anatol. Balade cinegetice din țara de dincoace // Semn. – 2006. – Nr. 1. – P. 10-11.

SUCEVEANU, Arcadie. Poezia lui Aureliu Busuioc // Sud – Est cultural. – 2006. – Nr. 2. – P. 12-17.

NASTASIU, Vasile. „Spune-mi Gioni!”: e ultima apariție a scriitorului total? // Lit. și arta. – 2005. – 6 ian. – P. 4.

SIMUȚ, Ion. Un romancier basarabean // România literară. – 2005. – 11-17 mai. – P. 13.

AURELIU Busuioc // „a” MIC”. – 2004. – Nr. 12. – Supl.

AURELIU Busuioc: [n. biogr.] // Viața Basarabiei. – 2004. – Nr. 3. – P. 16.

TĂZLĂVANU, Valentina. Dramaturgia: texte și contexte: [Aureliu Busuioc, Ion Druță...] // Sud – Est cultural. – 2004. – Nr. 2. – P. 21-35.

Materiale audiovizuale

BUSUIOC, Aurel. Firicel de floare rară: [înregistrare audio] / Aureliu Busuioc; muz.: Serghei Lunchevici; cântă: Tamara Cebanu // Suvenir moldovenesc. – M.: Melodiâ, [s.a.]. – 1 disc. – M 30 – 36173 – 6.

BUSUIOC, Aurel. Firicel de floare rară: [înregistrare audio] / Aureliu Busuioc; muz.: Serghei Lunchevici // Fluieraș: orkestr moldavskoj narodnoj muzyki. – M.: Melodiâ, [s.a.] - 1 disc. – S 04581 – 82.

BUSUIOC, Aurel. Ghiocci: [înregistrare audio] / Aureliu Busuioc; muz.: Alexei Stârcea // Stârcea, Alexei: Moldavskie pesni. – M.: Melodiâ, [s. a.]. – 1 disc. – D – 00010797.

BUSUIOC, Aureliu. Mărioară: [înregistrare audio] / Aureliu Busuioc; muz. Mihai Dolgan; interpr. formația „Noroc” // Formația „Noroc”: 1967-2007. – [Ch.]: Moldcell; VIP magazin, 2007. – 1 CD.

BUSUIOC, Aurel. Mărioară: [înregistrare audio] / Aureliu Busuioc; muz. pop. // Contemporanul: mold. vok.-instr. ansambl'. – M.: Melodiâ, [s.a.] – 1 disc. – C 6009707.

Titluri pentru expoziții

Mă simt dator cu tot ce-am scris și scriu...

Mi-aș vrea cuvântul muzicii asemeni...

Scriitorul față în față cu cititorul (Aureliu Busuioc la 80 de ani)

Îmblinzitorul mașinii de scris

Referințe

Mă simt dator cu tot ce-am scris și scriu
Pământului acesta cu ponoare...
Și câmpului de zări îmbietoare,
Și cerului cu ierburi, purpuriu...

* * *

Mi-aș vrea cuvântul muzicii asemeni:
Nu înțeles anume – bănuir,
În propria simplețe tănuit,
Ca spicul greu în bobul care-l semeni.
Și l-aș mai vrea... Cuvântul meu durut!

Aureliu Busuioc

Dotat cu inteligență și spirit de observație și umor, Aureliu Busuioc reprezintă tipul rar de scriitor „urban”, care valorifică cu predilecție un material de viață rural. Proza sa refuză relatarea domoală moldovenească, fiind dinamică, „cinematografică”, eseistică și având nerv ironic.

Mihai Cimpoi

Poezia lui Aureliu Busuioc numai la prima vedere este o suită de zâmbete..., de glume..., de paradoxuri sau parodii... La o lectură adecvată, însă, ea se dovedește a fi o meditație originală asupra vieții, înainte de toate asupra sufletului omenesc plin de taine și de mistere...

Ion Ciocanu

Numele lui Aureliu Busuioc se asociază, ireductibil, cu imaginea scriitorului adevărat (...) dublată de cea a ironistului inteligent și seducător...

Arcadie Suceveanu

Atracția permanentă a lui Aureliu Busuioc pentru universul mirific al copilăriei... îl determină să plămuiască în mod special și câteva lucrări pentru copii, care denotă inteligență, istețime, umor..., se disting printr-o cunoaștere adâncă a psihologiei „spirituale” a ștrengarului...

Mihail Dolgan

Aureliu Busuioc este unul dintre rarii autori care mai mult s-au descris decât au descris...

Tot scrisul dumnealui are un singur personaj care este Măria sa Ironia.

Tudor Palladi

**26 octombrie – 335 ani
de la nașterea scriitorului,
filozofului, domnitorului
Dimitrie Cantemir
(1673-1723)**

Domn al Moldovei, istoric, geograf, orientalist cu renume mondial, etnograf, scriitor și filozof, figură eminentă a spiritualității românești. S-a născut la Iași (în unele surse se indică localitatea Silișteni, din apropierea Hușilor), în familia serdarului Constantin Cantemir, devenit în 1685 domn al Moldovei, și a Anei Bantâș, descendentă din familia Duca-Vodă.

Inițial se instruieste la Curtea Domnească din Iași. Face studii de limbă și literatură greacă, retorică, logică, filozofie naturală și teologie ortodoxă cu un erudit călugăr grec Ieremia Cacavelas. Trimis în 1688 ca garant al domniei tatălui său pe lângă Poarta Otomană, urmează cursurile Academiei grecești a Patriarhiei Ortodoxe din Constantinopol, studiind limbi străine, îndeosebi greacă și latină,

istorie, literatură clasică și teologie ortodoxă. În capitala Imperiului Otoman se va afla, cu mici întreruperi, până în 1710, stabilind strânse legături cu cercurile diplomatice de acolo, dar și cu cele culturale. Observator avizat al obiceiurilor culturale, politice și militare ale Imperiului, ajunge să cunoască la perfecție starea generală a acestuia, cultura, politica, conflictele lui interne, criza prin care trecea.

Între timp își dorește să ajungă în tronul Moldovei, cu gândul declanșării luptei de eliberare de sub opresiunea turcească. În noiembrie 1710 este numit domn al țării. În încercarea de a se rupe de Poarta Otomană și de a crea un stat centralizat domnesc, Dimitrie Cantemir se aliază politic și militar (prin tratatul de la Luțk, 1711) cu țarul Rusiei, Petru cel Mare. După înfrângerea de la Stănilești, din vara lui 1711, este nevoit să părăsească țara și să se stabilească în Rusia. Aici va rămâne până la sfârșitul vieții, trăind la început la Harkov (1711-1713), apoi la Moscova (1713-1719) și Petersburg (1719-1723). La sosirea în Rusia, i se conferă de către țar rangul de „prea luminat principe al Rusiei”, iar în februarie 1721 devine sfetnic intim al lui Petru I și membru al senatului.

Opera sa, extrem de diversă, scrisă în special în latină și mai puțin în greacă și română, l-a consacrat ca pe unul dintre marii umaniști ai lumii. Scrierile sale acoperă domenii foarte diverse, printre care istoria, filozofia, geografia, literatura, filologia, logica, etnologia etc., în unele sfere fiind considerat „deschizător de drumuri”, precursor al creației unor iluminiști și pașoptiști.

Cartea de început este *Divanul sau Gâlceava înțeleptului cu lumea sau Giudețul sufletului cu trupul* (1698), considerată ca primă lucrare filozofică scrisă de un român. În aceeași perioadă anterioară exilului a mai scris: *Imagine de nedescris a științei sacre* (1700), lucrare dedicată dascălului său Ieremia Cacavelas, scrisă în latină și tradusă în română abia în 1928 cu titlul *Metafizică, Compendiu al sistemului logicii universale*, romanul alegoric *Istoria ieroglică* (1705) considerat „prima operă literară românească în deplinul înțeles al cuvântului” (Nicolae Manolescu).

Departate de patrie, își va continua opera pe care o începuse în tinerețe la Constantinopol, rămânând credincios ideii că scrisul său trebuie să slujească adevărului despre viața istorică, în general, despre cea a poporului său, în special, și să contribuie astfel la dăinuirea și ridicarea neamului. Între 1716-1717 elaborează, la comanda Academiei din Berlin, al cărui membru devenise în 1714, *Descrierea Moldovei*, cea dintâi monografie enciclopedică despre Moldova. În 1716 termină lucrarea *Istoria creșterii și descreșterii Imperiului Otoman*, scrisă în latină și tradusă mai târziu în limbile engleză, germană, franceză, rusă, turcă. Această scriere îi aduce recunoașterea de orientalist și va servi timp de un secol ca unică sursă valabilă de documentare pentru cercetătorii occidentali. Anume această lucrare a determinat includerea numelui autorului între marii învățați ai lumii pe frontispiciul bisericii Saint-Genevieve din Paris.

În perioada următoare elaborează mai multe lucrări, printre care: *Viața lui Constantin Cantemir* (1717), *Hronicul vechimii a romano-moldo-valahilor* (1717), în care prezintă toată istoria românilor de la origini până în epoca contemporană, *Evenimentele Cantacuzinilor și Brâncovenilor* (1718), *Sistema religiei mahomedane* (1722) ș.a.

Umanist cu multiple interese, s-a ocupat și de muzică, fiind un bun cunoscător și teoretician al muzicii orientale și un abil interpret la instrumentele turcești. Este considerat primul compozitor profesionist în istoria muzicii turcești, creatorul unui sistem de notație pentru muzica turcă. Este autorul unui studiu despre muzică, *Explicația științei muzicii într-un chip mai amănunțit*, al unor culegeri de cântece turcești.

Grație operelor realizate a fost recunoscut unanim între învățați ca „cetățean al lumii”, „uriaș al culturii naționale”, „filozof între regi și rege între filozofi”, „cărturar emblematic al începuturilor culturii române moderne”.

S-a stins din viață la vârsta de 50 de ani, în ziua de 21 august 1723, la moșia sa din Dimitrievka. A fost înmormântat la Biserica Constantin și Elena din Moscova, înălțată în 1711 după planurile sale. La insistențele lui Nicolae Iorga, osemintele lui Dimitrie Cantemir au fost aduse în țară în 1935 și reînhumate la Biserica Trei Ierarhi din Iași.

Bibliografie

Opera

DESCRIEREA Moldovei / Dimitrie Cantemir; pref.: Ion Ciocanu. – Ch.: Hyperion, 1992. – 160 p.

DESCRIEREA Moldovei / Dimitrie Cantemir. – Ed. a II-a. – București: Litera Internațional; Ch.: Litera, 2003. – 260 p. – (Biblioteca școlarului, serie nouă; nr. 221).

DIVANUL sau Gâlceava înțeleptului cu lumea sau Giudețul sufletului cu trupul / Dimitrie Cantemir; postf. și bibliogr.: A. Duțu. – București: Minerva, 1990. – 406 p. – (Arcade).

DIVANUL / Dimitrie Cantemir. – București: Litera Internațional; Ch.: Litera, 2004. – 195 p. – (Biblioteca școlarului, serie nouă; nr. 422).

ISTORIA ieroglică / Dimitrie Cantemir. – Ch.: Cartea Moldovei, 2003. – 104 p.

IZBRANNYE filosofskie proizvedeniâ / Dimitrie Cantemir; sost., vst. st., komment.: G. Bobâna. – Ch.: Cartea Moldovei, 2003. – 360 p.

MAXIME / Dimitrie Cantemir. – Ch.: Cartea Moldovei, 2003. – 48 p.

Referințe critice

ALMAȘ, Dumitru. Inorogul cel înțelept: evocare istorică, în douăsprezece episoade, a vieții lui Dimitrie Cantemir / Dumitru Almaș. - București: Ed. Militară, 1981. – 296 p.

BABEȚI, Adriana. Bătăliile pierdute: Dimitrie Cantemir / Adriana Babeți. – Timișoara: Amarcord, 1988. – 300 p. – (Eseu, istorie și critică literară).

BOATCĂ, Silvestru. Dimitrie Cantemir / Silvestru Boatcă. – București: Recif, 1995. – 127 p. – (Scriitori români comentați, 15).

COROBAN, Vasile. Dimitrie Cantemir – scriitor umanist: eseu / Vasile Coroban; pref.: Mihai Cimpoi. – Ch.: Cartea Moldovei, 2003. – 296 p.

CUZA, Constantin. Inorogul nu moare: roman / Constantin Cuza. – București: Ed. Eminescu, 1970. – 202 p.

DIMITRIE Cantemir (1673-1723), principe român și cărturar european. – Iași: Trinitas, 2003. – 252 p. – (Moment memorial 2003).

GHILAȘ, V. Dimitrie Cantemir în istoria culturii muzicale / V. Ghilaș. – Ch.: Epigraf, 2004. – 28 p.: n.

ȚARĂLUNGĂ, Ecaterina. Dimitrie Cantemir: contribuții documentare la un portret. – București: Litera Internațional; Ch.: Litera, 2004. – 556 p. – (Biblioteca școlarului, serie nouă; 429).

USTIAN, Ion. Dimitrie Cantemir – gosudarstvennyj deâtel' i ènciklopedičeskij učenyj Moldovy / Ion Ustian. – Ch., 2003. – 42 p.

ADAMESCU, Gh. Literatura istorică. Secolul XVIII: Dimitrie Cantemir // Adamescu, Gh. Istoria literaturii române. – București, 1998. – P. 85-88.

DIMITRIE Cantemir // 100 de scriitori notorii ai lumii. – Ch., 2006. – P. 309-312.

DIMITRIE Cantemir // Literatura română: dicționar-antologie de istorie și teorie literară / alcăt.: Lora Bucătaru. – Ch., 2000. – P. 100-110.

DIMITRIE Cantemir: Personalitatea culturală și literară; „Istoria ieroglifică”, „Descrierea Moldovei” // Crăciun, Gheorghe. Istoria literaturii române: p-u elevi și profesori. – Ch., 2004. – P. 94-101.

CORBU, Haralambie. Polifonism cultural și civilizațional în opera lui Dimitrie Cantemir // Corbu, Haralambie. Dincolo de mituri și legende: studii, eseuri, atitudini. – Ch., 2004. – P. 9-27.

GELELEȚU, Mihai. Soarta prințului Dimitrie Cantemir // Gelelețu, Mihai. Lumini și umbre în culisele literaturii. – București; Ch., 2003. – P. 25-31.

MAZILU, Dan Horia. Mapele gheograficești: [Dimitrie Cantemir] // Mazilu, Dan Horia. Noi despre ceilalți: Fals tratat de imagologie. – Iași, 1999. – P. 41-46.

MAZILU, Dan Horia. Neculce – drumeț de nevoie: [Dimitrie Cantemir] // Mazilu, Dan Horia. Noi despre ceilalți: Fals tratat de imagologie. – Iași, 1999. – P. 61-68.

NAZAR, Valeriu. Cantemir Dimitrie // Chișinău: enciclopedie. – Ch., 1997. – P. 107-108.

TCACI, Efim. Dimitrie Cantemir (1673-1723) // Înaintași ai muzicii românești. – Ch., 1994. – P. 3-52.

TIBA, Ion. Ecouri ale realității rustice în primele romane românești: [Istoria ieroglifică sau Lupta dintre Inorog și Corb] // Tiba, Ion. Univers rural în romanul românesc. – Ch., 2002. – P. 20- 23.

MÂNĂSCURTĂ, Ioan. Prealuminatul inorog, întâiul: [Dimitrie Cantemir] // Phoenix. – 2007. – Nr. 1. – P. 10.

GRAMA, Dumitru. Aspecte din istoria statului și dreptului Moldovei în viziunea lui Dimitrie Cantemir // Destin românesc. – 2006. – Nr. 2. – P. 132-145.

VASILESCU, Emil. Dimitrie Cantemir – marginalii la Cartea Cărților „Descriptio Moldaviae” // Biblioteca. – 2006. – Nr. 8-9. – P. 260-262.

DIMITRIE Cantemir // VIP magazin. – 2005. – Nr. 11. – P. 8.

DOLGAN, Mihail. De la proverb la sentință: (din gândirea aforistică a lui Dimitrie Cantemir) // Lit. și arta. – 2005. – 14 iul. – P. 4.

NUCĂ, Sergiu. Dimitrie Cantemir: anii domniei 1693, 1710-1711 // Moldova. – 2005. – Nr. 9. – P. 26-29.

SAMOȘKIN, Veaceslav. Cantemir v segodnâšnej Rossii // Kodry. – 2005. – Nr. 1-2. – P. 91-96.

CIUBUCCIU, Vlad. Cartea neamului Cantemir // Lit. și arta. – 2004. – Nr. 9. – P. 7.

CIUBUCCIU, Vlad. Dimitrie Cantemir – un pic de arheologie // Moldova Suverană. – 2004. – 22 iul. – P. 3.

MAZILU, Gheorghe. Prinț fără noroc, cu un destin luminos // Nistru. – 2004. – 21 ian. – P. 4 – 5.

OREHOVSCHI, Sergiu. Actualitatea lui Cantemir într-un timp al limbajelor computerizate // Convorbiri literare. – 2004. – Nr. 1. – P. 12-14.

SANDU, Ion. Opera lui Dimitrie Cantemir în cultura europeană: Descriptio moldaviae // Limba română. – 2004. – Nr. 7-8. – P. 223-224.

TCACI, Efim. „Dimitrie Cantemir – creații muzicale” // Univers muzical. – 2004. – Nr. 5. – P. 40-41.

Poezii

BÂRNA, Vlaicu. E Cantemir voievodul // Nemuritorii. Vol. I. – Vaslui, 2004. – P. 49-50.

BELICOV, Serafim. Mărite Cantemir // Viața Basarabiei. – 2003. – Nr. 4. – P. 5.

BELICOV, Serafim. Și urma ta // Belicov, Serafim. Vameș: (poeme). – Ch., 1991. – P. 27-28.

DABIJA, Nicolae. Toamna voievodului: lui Dimitrie Cantemir // Dabija, Nicolae. Oul de piatră. – Galați, 1995. – P. 93; Dabija, Nicolae. Dreptul la eroare. – Ch., 1993. – P. 67; Dabija, Nicolae. Fotograful de fulgere. – București, 1998. – P. 79-80.

FILIP, Iulian. Cantemir la drumuri // Filip, Iulian. Fir de nisip: versuri. – Ch, 1991. – P. 126.

GHEȚIU, Cristina-Florența. La curtea lui Cantemir // Florile dalbe. – 2005. – 6 octombr. – P. 8.

LARI, Leonida. Scrisoare lui Cantemir // Lari, Leonida. Al nouălea val: poeme. – Ch., 1993. – P. 15.

NEGULESCU, Mihai. Cantemir // Nemuritorii. Vol. I. – Vaslui, 2004. – P. 51.

TRAIANUS. Doină Cantemiriană // Traianus. Un clopot pentru Basarabia. – Ch., 1996. – P. 100-101.

Materiale audiovizuale

CANTEMIR: [înregistrare video] / aut.: M. Gheorghiu; reg.: Gh. Vitanidis; imag.: M. Cipardi; muz. R. Oschaitzky; cântă S. Vicoveanca; Româniafilm. – Ch.: Teleradio Moldova, 2006. – 1 casetă video (104 min.).

CANTEMIR Dimitrie: [sursă electronică] // 100 de...: enciclopedia copiilor. – București: Ion Creangă, 2001. – 1 CD- ROM.

CANTEMIR, Dimitrie. Descrierea Moldovei; Istoria ieroglifică. Vol. I, II: [sursă electronică] // Literatura română. 1. – Ch.: Litera; București: Litera Internațional, 2000. – (Biblioteca școlarului). – 1 CD – ROM.

Titluri pentru expoziții

Deschizător al Secolului Luminilor

Filozof între regi și rege între filozofi

Dimitrie Cantemir, întâiul și cel mai important umanist român

Între pană și spadă – scriitorul, filozoful, domnitorul Dimitrie Cantemir

Dimitrie Cantemir. O viață trăită la răscruce de veacuri

Dimitrie Cantemir – un homo universale al renașterii românești

Referințe

Având din fire o inteligență extraordinară și o putere de muncă neobișnuită, un interes științific neobosit și un talent multilateral, fiind instruit ca nimeni altul dintre contemporanii săi (...), Dimitrie Cantemir a deschis prin aproape fiecare scriere a sa un drum nou.

Sextil Pușcariu

Cantemir a pus temelia conștiinței de sine a culturii române în calitate de cultură europeană. Într-o vreme când Occidentul își definea el însuși acest spirit european, Dimitrie Cantemir a traversat experiența unei sinteze personale între cele două spații culturale –oriental și occidental – și a intuit în profunzime caracteristica europeană a culturii poporului său. Acesta este meritul lui cel mai mare (...).

Ecaterina Țarălungă

Viața lui Dimitrie Cantemir e o viață trăită la răscruce de vremuri și rezumă, prin profilul ei abrupt, prin peripețiile ce o înalță și o sfâșie, un ansamblu de situații dintre cele mai dramatice ale istoriei noastre.

* * *

Despre opera literară, filozofică, științifică, muzicografică a lui Dimitrie Cantemir se poate susține fără nici o exagerare că echivalează cu cea a unei

întregi societăți literare și științifice. O sută cincizeci de ani înainte de întemeierea Academiei Române, Dimitrie Cantemir prefigurează, prin opera și activitatea sa, această academie, constituindu-se oarecum în întâiul ei reprezentant simbolic.

Lucian Blaga

(...) Nimeni printre cronicarii noștri n-au avut înalta situație, temperamentul răspicat și meșteșugul de formă al lui Dimitrie Cantemir.

Nicolae Iorga

Cantemir e un om de spirit, un gânditor care declanșează jocul ideilor, care practică umorul și ironia, care umple meditația de lirism.

Dumitru Micu

[Dimitrie Cantemir] a urcat treptele cele mai înalte, ajungând definitiv în rândul celor mai valoroși creatori din cultura universală. Așa se explică prezența numelui său pe frontispiciul bisericii Saint-Genevieve din Paris, confirmând încă o dată locul ce-l merită în rangul oamenilor de seamă ai lumii.

Silvestru Boacță

**15 noiembrie – 50 ani
de la nașterea interpretei de muzică ușoară
Doina Aldea-Teodorovici
(1958-1992)**

Doina Teodorovici s-a născut la Chișinău, în familia lui Gheorghe Marin, jurnalist, și a Eugeniei Marin, profesoară de limba și literatura română. După absolvirea, în 1975, a Școlii medii nr.1 din capitală (azi Liceul „Gh. Asachi”), a urmat cursurile Facultății de Filologie a Universității de Stat din Moldova, pe care a absolvit-o în 1980. După facultate a fost angajată în calitate de profesoară de literatura universală la Institutul Pedagogic „Ion Creangă” din Chișinău.

Harul său artistic s-a manifestat încă din copilărie. La vârsta de șase ani începe să cânte la pian, ulterior studiază muzica în particular. De la aceeași vârstă participă la dublarea filmelor în românește la Studioul „Moldova-Film”. Timp de mai mulți ani activează în ansamblul de dansuri „Moldoveneasca”, cu care întreprinde turnee în Cuba, Algeria, Mongolia, Germania, Bulgaria și alte țări.

Anul 1982 a avut o semnificație aparte în biografia sa. Anume atunci se lansează ca interpretă de muzică ușoară. Din acest an este nedespărțită, atât în viață, cât și pe scenă, de compozitorul și interpretul Ion Aldea-Teodorovici. Împreună au format un tandem artistic deosebit, care a lăsat o urmă aparte în arta noastră muzicală.

Talentul său multilateral, vocea caldă și răscolitoare, frumusețea unică, civismul fierbinte, curajul au impus-o, chiar de la debut, ca pe una din cele mai talentate și îndrăgite artiste din Moldova. Etapa de vârf în creația cuplului Aldea-Teodorovici a coincis în timp cu perioada de renaștere națională din republică.

Au participat la toate evenimentele ce au marcat procesul de renaștere a poporului nostru, au colindat satele și orașele Moldovei și ale României alături de Grigore Vieru, Adrian Păunescu și alte personalități ale neamului. Au susținut recitaluri pe scena teatrului, în săli de concert sau în aer liber, pe scena Festivalului de la Mamaia, la Festivalul „Cerbul de Aur” de la Brașov. Au lansat cântece de un profund lirism și patriotism, în care au cântat tot ce avem mai sfânt – mama, graiul, suveranitatea, dragostea, credința: *Răsai, Reaprindeți candela, Eminescu, Pentru ea, Limba română, Trei culori, Clopotul învierii, Suveranitate, Două lacrimi gemene, Maluri de Prut, Fuga, Indiferență, Floare dulce de tei, Vârsta dragostei, ia-mă cu tine* și multe altele. Grație talentului său s-a învrednicit de titlul onorific de Artistă Emerită a Republicii Moldova (1992).

Ion și Doina Aldea-Teodorovici au încetat subit din viață în urma unui accident de mașină petrecut în noaptea de 29 spre 30 octombrie 1992, în apropiere de Urziceni, județul Ialomița (România). Au fost petrecuți în ultimul lor drum spre Cimitirul Central din strada Armenească de mii de oameni de pe ambele maluri ale Prutului.

Post-mortem au fost decorați cu cea mai înaltă distincție a statului, Ordinul Republicii. În sectorul Buiucani al Chișinăului o stradă poartă numele lor. Din 2003 la Chișinău se desfășoară anual Festivalul de muzică ușoară „Două inimi gemene”, care se dorește a fi o rampă de lansare a tinerelor talente și o amintire luminoasă despre cei care sunt „două stele rămase pe boltă pentru eternitate: un destin, o zodie, o constelație. Constelația Doina și Ion Aldea-Teodorovici”.

Bibliografie

Referințe critice

GHIMPU, Simion. Trei culori și-o singură ființă românească: in memoriam // Ghimpu, Simion. Mereu. – Ch., 1995. – P. 119-124.

ROGAC, Raisa. Doina și Ion Aldea -Teodorovici // Florile dalbe. – 2007. – 1 febr. – P. 3.

CHISNENCO, Angela. Ion și Doina Aldea Teodorovici – una din cele mai importante file ale istoriei și culturii noastre // Capitala. – 2006. – 1 noiembr. – P. 8.

MARIN, Gheorghe. Ofrandă adusă neamului // Lit. și arta. – 2006. – 26 octombr. – P. 6.

NEGRU, Lucia. O părere, o lacrimă, o floare pentru Doinele mari ale lumii... // Capitala. – 2006. – 22 noiembr. – P. 7.

REAPRINDEȚI candela // Făclia. – 2006. – 9 decembr. – P. 2.

SOLOMCA, Tatiana. Două inimi gemene // Săptămâna. – 2006. – 24 noiembr. – P. 11.

STRÂMBEANU, Andrei. Nemuritorii // Lit. și arta. – 2006. – 26 octombr. – P. 1.

GHEORGHIU, Gheorghe. Două doruri grele: la apariția culeg. “Două vieți și o dragoste” // Săptămâna. – 2005. – 3 iun. – P. 13.

GUȚU, Alina. De dorul Doinei și al lui Ion // Jurnal de Chișinău. – 2005. – 15 apr. – P. 20.

MIHAILO, Larisa. Dve žizni i lûbov' // Stolića. – 2005. – 5 noiembr. – p. 7.

PARTOLE, Claudia. O seară cu gândul la EL // Lit. și arta. – 2005. – 26 mai. – P. 6.

CACIUC, Anatol. Festivalul-concurs “Două Inimi Gemene”: in memoriam Doina și Ion Aldea-Teodorovici // Univers muzical. – 2004. – Nr. 5. – P. 25.

COJOCARU, Corina. Voluptatea mișcătoare a sorții, Doina și Ion Aldea – Teodorovici // Flux. Ed. de vineri. – 2004. – 29 octombr. – P. 7.

PARTOLE, Claudia. Ei ne veghează de dincolo de lume... // Lit. și arta. – 2004. – 2 decembr. – P. 8.

POIATĂ, Petru. Serenadele nu mor... // Glasul națiunii. – 2004. – 18 noiembr. – P. 12.

Poezii

CIOBANU, Valerian. Să zbori din nou: dedicație Doinei și lui Ion Aldea – Teodorovici // Ciobanu, Valerian. Din lutul iubirii: poezii, reportaje literare. – Ch., 2007. – P. 15-16.

CODREANCA, Lida. Un noiembrie răvășit: la trecerea în nemurire a irepetabililor cântăreți Doina și Ion Aldea – Teodorovici // Codreanca, Lida. Elegii de Parnas. – Ch., 1994. – P. 51-52.

FORTUNA, Lorin Ioan. Voi // Lit. și arta. – 2006. – 23 noiembr. – P. 1.

GÂRBU, Victor. Două inimi, două stele // Florile dalbe. – 2007. – 8 febr. – P. 8.

HADÂRCĂ, Ion. Requiem de Doina și Ion // Hadârcă, Ion. Albe cetățile negre. – Ch., 1999. – P. 36-37.

HADÂRCĂ, Ion. Tricolorul voluntar: in memoriam Doina și Ion Aldea – Teodorovici // Hadârcă, Ion. Albe cetățile negre. – Ch., 1999. – P. 29.

LARI, Leonida. Recviem: Doinei și lui Ion // Lari, Leonida. Al nouălea val. – Ch., 1993. – P. 32.

POIATĂ, Petru. Cântec // Glasul națiunii. – 2004. – 18 noiembr. – P. 12.

RUSNAC, Constantin. Pentru Două Inimi Gemene // Univers muzical. – 2004. – Nr. 5. – P. 26.

TRAIANUS. Poem teodorovician mereu; Poem teodorovician cântat; Imn de final de fiecare an: se dedică Festivalului – concurs anual „Maluri de Prut”, in memoriam Doina și Ion Aldea - Teodorovici // Traianus. Zeii nu mor în cer. – [Ch.], 1998. – P. 6-7, 11.

VIERU, Grigore. [*** pe sângele nostru]: în memoria Doinei și Ion Aldea-Teodorovici // Vieru, Grigore. Acum și în veac. – Ch., 2000. – P. 136; Ch., 2003. – P. 142.

Materiale audiovizuale

ALDEA-Teodorovici, Doina. Răsai: [înregistrare audio]: cântă Doina & Ion Aldea-Teodorovici / muz.: I. Aldea-Teodorovici; versuri: Gr. Vieru. – București: Electrecord, [s.a.]. – 1 disc. – ST-EDE 03893.

ALDEA-Teodorovici, Ion și Doina. Clopotul învierii...: [înregistrare audio]: cântă Ion și Doina Aldea-Teodorovici. – Ch.: „Muzic Master” S.R.L., 2001. – 1 casetă audio.

Titluri pentru expoziții

Suntem două povești tinerești...

Dragu-mi-i a te cânta...

Ei au știut zborul înalt, dorul și plânsul

A plecat, dar i-a rămas cântecul...

O voce dumnezeiască a muzicii românești – Doina Aldea-Teodorovici

Ea ne-a cântat dorul și țara

Referințe

Și tu, irepetabilă mireasă,
Lumină-n vremi de haos și de moină.
Te duci pe veci, ca să ne lași acasă
Cea mai frumoasă și mai tristă Doină.

A. Păunescu

Aidoma baladelor lui Ciprian Porumbescu, cântecele lui Ion și ale Doinei au adunat toată jalea, toată suferința, toată demnitatea și toată credința noastră în bine. Iată de ce Ion și Doina au fost atât de populari și îndrăgiți în orice colț al țării...

Doina și Ion au cântat cu suflet și inspirație. Ei au fost, sunt și vor rămâne mesageri ai trăirilor acestui neam.

Grigore Vieru

Ion și Doina, Doina și Ion Aldea-Teodorovici sunt două deosebite personalități ale muzicii și interpretării contemporane, care au făcut și fac epocă în prezentul de ieri, de azi și de mâine al culturii românești.

Gheorghe Vodă

[Doina] este mereu prezentă în creațiile lui Ion Aldea-Teodorovici: la direct sau la figurat, ca izvor de inspirație sau ca promotor activ în realizarea artistică a pieselor, ca imagine poetică sau ca partener în prezentarea scenică. Mai mult ca

atât, a înțeles, a conștientizat și a susținut toate ideile și proiectele componistice ale soțului.

Eleonora Florea

Despre Doina și Ion Aldea-Teodorovici, ca despre două inimi gemene, amintine-vom mereu la timp netrecut, știind că au fost fericiți. dar au fost asemeni doar știindu-ne aproape de cântecele lor, ce-au înălțat acest neam mai aproape de eternitate. Ei n-au plecat dintre noi. Din cer ne privesc și tutelează trecerea noastră prin timp.

Traianus

[Ion și Doina] au plecat și steaua lor, cu trecerea timpului, se înalță tot mai sus și luminează tot mai puternic pe bolta cerească a muzicii ușoare de la noi. O stea mai strălucitoare estrada basarabeană n-a avut în ultima jumătate de veac. Cât le va trăi cântecul, ascultătorii săi vor avea parte numai de seri albastre...

Nicolae Roibu

**20 noiembrie – 150 ani
de la nașterea scriitoarei
Selma Lagerlöf
(1858-1940)**

Selma Ottilia Lovisa Lagerlöf este originară din ținutul Värmland din Suedia. Părinții (tatăl său era militar în rezervă, iar mama – fostă profesoară) întrețineau moșia Mårbacka. Aname aici s-a născut, și-a petrecut copilăria și adolescența viitoarea prozatoare, casa părintească fiind evocată cu multă simpatie în unele scrieri de mai târziu.

De la părinți, dar mai ales de la bunica sa după tată, a preluat dragostea pentru literatură, pentru poveștile, cântecele și tradițiile populare. La vârsta de trei ani se îmbolnăvește grav, fiind nevoită să-și petreacă cea mai mare parte a timpului imobilizată la pat. Își găsește refugiul în basmele povestite de bunică-sa, iar mai târziu în cititul cărților, printre autorii săi preferați fiind H.Ch. Andersen, W. Scott, T. M. Reid, E. Tegner, C.M. Bellman ș.a. Abia peste câțiva ani, după un tratament îndelungat, își recapătă capacitatea de a merge, însă urmările bolii le va resimți pe parcursul întregii vieți. Din acest motiv Selma nu a frecventat cursurile unei școli, ci a studiat acasă. Starea materială din ce în ce mai precară a familiei, dorința de a-și face o situație, o determină să plece în 1881 la Stockholm. Aici va urma un an la liceul de fete și trei ani la Școala normală superioară, după care va lucra învățătoare într-o școală de fete dintr-un mic orașel provincial din sudul Suediei, Landskrona (1885-1895).

Între timp scrie. De fapt, așa cum avea să recunoască mai târziu în scrierile autobiografice *En saga om en saga* (Poveste despre poveste, 1908), *Mårbacka* (Conacul Mårbacka, 1922), *Ett barns memoarer* (Memoriile unui copil, 1930),

Dagbok (Jurnal, 1932), încă la vârsta de șapte ani își propune să devină scriitoare. Primele încercări literare le face la vârsta de 13 ani, scriind notițe de jurnal, versuri, piese și alte texte inspirate din folclorul scandinav. Concomitent cu activitatea pedagogică, continuă să scrie. Începe lucrul asupra cărții *Gösta Berlings saga* (Povestea lui Gösta Berlings). În 1890 prezintă primele capitole ale cărții la un concurs organizat de ziarul *Idun*, câștigând premiul întâi. Cartea este terminată și editată în anul următor. Ea înmănunchează 36 nuvele inspirate din trecutul istoric al provinciei natale Värmland, expuse într-o manieră realist-fantastică deosebită. Pentru că această carte nu se încadra în canoanele literare ale epocii, a fost întâmpinată cu rezerve de critica suedeză. După doi ani este tradusă în daneză, ajungând pe masa de lucru a lui Georg Brandes, unul dintre cei mai autorizați critici literari ai timpului. Recenzia favorabilă a acestuia a adus consacrară definitivă a cărții, considerată de acum încolo capodopera prozei sale.

Succesul următoarei cărți, *Osynliga Länkar* (Lanțuri nevăzute, 1894), o determină să abandoneze activitatea pedagogică și să se consacre total scrisului. Urmează volumele *Antikrists mirakler* (Miracolele lui Anticrist, 1897), *Jerusalem* (Ierusalim, 1901/1902), *Kristuslegender* (Legende despre Cristos, 1904), *Liljecronas hem* (Casa lui Liljecronas), *Kejsaren av Portugallien* (Regele Portugaliei, 1914), trilogia istorică *Löwensköldska ringen* (Inelul lui Lowenskold, 1925), *Charlotta Löwensköld* (1925), *Anna Svärd* (1928) ș.a.

Cartea pentru copii *Nils Holgerssons underbara resa genom Sverige* (Minunata călătorie a lui Nils Holgersson prin Suedia, 1906/1907) îi aduce notorietatea mondială. Concepută ca un manual original de geografie, lucrarea s-a conturat în două volume de lecturi geografice pasionante despre Suedia, pline de legende istorice și de minunate descrieri ale pământului suedez. Cartea este o lecție originală de geografie, istorie, cultură a țării, prezentată într-o viziune poetică deosebită. Eroul cărții trece prin peripeții minunate, cunoaște multe lucruri interesante despre țara sa și, în același timp, se formează ca personalitate, învață să fie bun, altruist, să ajute celor aflați în impas. Cartea este întâmpinată cu entuziasm de copiii suedezi, devenind mai apoi cunoscută cititorilor din întreaga lume datorită numeroaselor traduceri în alte limbi.

În 1907 Selma Lagerlöf este aleasă Doctor Honoris Causa al Universității din Uppsala, iar în 1914 devine prima femeie membru al Academiei Suedeze. Autoarea *Minunatelor călătorii...* este de asemenea prima femeie care a obținut Premiul Nobel pentru literatură (1909), juriul apreciind în mod deosebit „nobilul său idealism, bogăția fanteziei și a exprimării spirituale care îi caracterizează opera”.

S-a stins din viață la 16 martie 1940, lăsând după sine o operă plină de lirism profund, fantezie, frumusețe și umanism. În semn de prețuire a creației sale, Asociația Bibliotecilor din Suedia a instituit în 1950 Medalia *Nils Holgersson*, care se acordă anual celor mai buni autori pentru copii. Casa în care s-a născut și a crescut viitoarea scriitoare găzduiește Muzeul Selma Lagerlöf, vizitat anual de zeci de mii de turiști din întreaga lume.

Bibliografie

Opera

CHARLOTTE Löwensköld: roman / Selma Lagerlöf; pref., tab. cron.: A. Sever; trad. din lb. sued.: M. și P. Banuș. – București: Ed. Fundației Culturale Române, 1995. – 321 p.

ČUDESNOE putešestvie Nilsa s dikimi gusâmi: skazočnaâ povest' / Selma Lagerlöf. – Krasnodar: Krasnodarskoe kniž. izd-vo, 1986. – 205 p.; Kiev: Veselka, 1990. – 236 p.

LEGENDE despre Isus / Selma Lagerlöf; cuv. înainte de D. Filimon; trad. din sued. de V. Mirea-Persson. – București: Universal Dalsi; Ch.: EUS, 1996. – 143 p.

LEGENDY o Hriste / Selma Lagerlöf. – M.: Meždunarodnaâ kniga, 1991. – 224 p. – (Biblioteka knigočeâ).

MINUNATA călătorie a lui Nils Holgersson prin Suedia / Selma Lagerlöf; trad.: M. Filipovici, D. Faur. – București: Ion Greangă, 1990. – 509 p.

MINUNATELE călătorii ale lui Nils Holgersson / Selma Lagerlöf. – București: Venus; Ch.: Știința, 1996. – 301 p.: il. – (Capodoperele copilăriei).

POVESTEA lui Gösta Berling / Selma Lagerlöf. – București: Ed. pentru literatură universală, 1965. – 415 p. – (Clasicii literaturii universale).

PUTEȘESTVIE Nilsa: [kn. dlâ čteniâ na fr. âz. dlâ 5-go kl. sr. školy] / adapt. po povesti S. Lagerlöf; komment.: M. Bahareva. – 7-e izd. – M.: Prosvešenie, 1985. – 32 p.: il. – (Čitaem po francuzski).

SOBRANIE sočinenij. V 4-h t. / Selma Lagerlöf; sost. i vstup. st.: L. Braude. – L.: Hudož. lit., 1991.

T. 1: Saga o Göste Berling: roman; Den'gi gospodina Arne: povest', novelly. – 592 p.

T. 2: Udivitel'noe putešestvie Nilsa Holgersona s dikimi gusâmi po Švecii: skazoč. èpopeâ, skazki. – 542 p.

T. 3: Persten' Löwensköldov; Charlotte Löwensköld; Anna Sverd: romany. – 555 p.

UDIVITEL'NOE putešestvie Nilsa Holgersona po Švecii / Selma Lagerlöf. – Novosibirsk: Kn. izd-vo, 1991. – 493 p.

Referințe critice

BRAUDE, L. Polët Nilsa: sud'ba knigi S. Lagerlöf „Čudesnoe putešestvie Nilsa s dikimi gusâmi” / L. Braude. – M.: Kniga, 1975. – 95 p. – (Sud'by knig).

ANNEAU du pêcheur (L') // Le nouveau dictionnaire de auteurs: de tous les temps et de tous les pays. V. I: A – CO. – Paris, 1994. – P. 265-266.

JÉRUSALEM // Le nouveau dictionnaire des auteurs: de tous les temps et de tous les pays. V. III: Fa – Le. – Paris, 1994. – P. 3740 – 3741.

LAGERLÖF, Selma (1858-1940) // Tubel'skaâ, Galina. Zarubežnye detskie pisateli. Sto imën: biobibliogr. spravočnik. Č. 1: A-M. – M., 2005. – P. 204-207.

LAGERLÖF, Selma. Otilia Lovisa // Le nouveau dictionnaire des auteurs: de tous les temps et de Tous les pays. V. II: G-M. – Paris, 1994. – P. 1774.

SELMA Lagerlöf // Aniversări culturale 2003 / Bibl. Naț. pentru Copii ”Ion Creangă”. – Ch., 2002. – P. 91-94.

SELMA Lagerlöf // Â poznaû mir: det. êncikl.: Literatura. – M., 1999. – P. 239-242.

SELMA Lagerlöf // Dicționar de scriitori străini. – Cluj-Napoca, 2000. – P. 350-351.

SELMA Lagerlöf // Drimba, Ovidiu. Istoria literaturii universale. Vol. II. – Ed. definitivă. – București, 1997. – P. 347-348.

LÉGENDES du Christ // Le nouveau dictionnaire des auteurs: de tous les temps et de tous les pays. V. III: Fa-Le. – Paris, 1994. – P. 3981-3982.

MERVEILLEUX voyage de Nils Holgersson (Le) // Le nouveau dictionnaire des oeuvres; de tous les temps et de tous les pays. V. IV: L-P. – Paris, 1994. – P. 4608-4609.

RAȚIU, Iuliu. De la Siegfried și Thil... la Winnetou, dar și la Pinocchio, Nils și Bambi...: [Selma Otilia Lovisa Lagerlöf] // Rațiu, Iuliu. O istorie a literaturii pentru copii și adolescenți. – Ch., 2006. – P. 241-243.

SAGA de Gosta Berling // Le nouveau dictionnaire des auteurs: de tous les temps et de tous les pays. V. V: Pa-Se. – Paris, 1994. – P. 6506.

BOIAN, Rita. Copilăria celebrităților: Selma Lagerlöf (1858-1940) // Săptămâna. – 2004. – 13 aug. - P. 23.

Materiale audiovizuale

LAGERLÖF, Selma. Nils Holgersson: [înregistrare audio] / Selma Lagerlöf; dram.: Catinca Muscan. – București: Electrecord, [s. a.]. - 1 disc. – EXE 03945.

Titluri pentru expoziții

Călătorii minunate prin pagini de carte

Nils Holgersson ne cheamă la drum

„Geografia cu minuni” a Selmei Lagerlöf

Добрая волшебница северной страны

Selma Lagerlöf: her life and work

Referințe

„Minunata călătorie a lui Nils Holgersson prin Suedia” este o poveste-epopee, un ghid poetic al Suediei..., este harta țării, căreia scriitoarea i-a dat viață și pe care a dăruit-o copiilor.

Ludmila Braude

Misiunea pe care o urmează Selma Lagerlöf e să dăruiască oamenilor alinare, pace și credință în bine.

Gunnar Castrén

Pe lângă faptul că a scris un ghid pentru elevi, Selma Lagerlöf a dăruit copiilor un imbold spre cunoaștere.

Nils Afzelius

Opera sa este inspirată din tradițiile populare. Găsim în creația sa bucuriile și neprevăzutul pe care le oferă viața, peisaje exotice suedeze, personaje reale, romantice și fantastice deopotrivă.

Dicționar de scriitori străini

Сельма Лагерлеф, отказавшись от призвания учительницы, дабы свершить поэтический подвиг, вернула себя Нильсом Хольгерссоном школе. Но ее школа важнее обычной. К ней в школу шведские дети будут ходить много лет и одно поколение за другим будет жадно внимать устам, которыми глаголит простая и глубокая мудрость сказки.

Fredrik Book

**20 noiembrie – 60 ani
de la nașterea scriitorului
Constantin Dragomir
1948**

Poetul Constantin Dragomir s-a născut în satul Marinici, raionul Nisporeni. A absolvit Facultatea de Litere, Secția Jurnalistică a Universității de Stat din Moldova (1971). Timp de șapte ani lucrează ca reporter și redactor la postul de radio *Luceafărul (Orizontul)*, după care exercită diferite funcții la diverse edituri din Chișinău: redactor și redactor-șef al redacției literatură pentru copii și tineret la Editura „Literatura artistică”, director al Editurii „Făt-Frumos”, redactor-șef al Editurii „Prut Internațional”, iar din anul 2001 – director al Editurii „Dragodor”. De mai mulți ani colaborează la revista pentru copii „a” *MIC*”, susținând rubrica „Constelația „a” *MIC*”.

Debutează literar în anul 1966 cu versuri și schițe publicate în ziarele raionale din Hâncești și Nisporeni și în presa republicană pentru copii și tineret. Debutul editorial se produce în 1977 cu placheta de versuri *Roua sufletului*. În 1980 editează prima sa carte pentru copii, *Vrei să-ți spun o poezie?*, urmată de altele la fel de citite și îndrăgite de copiii de toate vârstele: *Alt pământ pe lume nu-i* (1983), *Copii și pădăii* (1992), *Toată lumea face baie!*(1992), *Colorăm – ne distrăm* (1993), *Hipopotamul fără dinți și alte prințese și prinți > sau < cumiți* (2002), *Orchestra minunată* (2004), *Poezii mici-mici pentru veverițe și arici* (2005) ș.a.

Este autorul unor enciclopedii originale pentru copii *Cartea cu minuni* (1986) și *Bunicuța cu povești: carte pentru ochi de citit și urechi de auzit* (1988, reeditată în 2005). A mai publicat culegerea de versuri lirice *Greul pământului* (1986), monografia *Folclor* despre orchestra de muzică populară cu același nume, culegerea de mituri și legende ale popoarelor lumii *Coiful magic* (1990, reeditată în 2001), cărțile *Cetățile Moldovei* (1991) și *Clopotul nemuririi*, culegere de legende, parabole, balade, cântece populare dedicate lui Ștefan cel Mare (2004).

În calitate de editor a alcătuit cărțile pentru copii și tineri *Piatra fermecată* (1982), *Pomul cu prieteni* (1983), *Lunile fermecate* (1986), *Carte pentru pici-pitici de la 1 pân-la 5* (1989), *Enciclopedia cu zâmbete* (1991), antologiile *Floare-albastră! Floare-albastră!...* (1986), *Cine-a zis dorului dor...* (1989), *Calendarul copiilor* (1996), culegerea de aforisme *Un șirag de piatră rară* (1999), selecții din creația lui M. Eminescu, V. Alecsandri, L. Blaga ș.a.

A tradus din literatura universală pentru copii și tineret (A. Kobo, L. Carroll, V. Nezval, M. Diuricikova, M. Careme ș.a.), din lirica universală clasică și contemporană. Poeziile sale au fost traduse și au apărut în culegeri și ediții periodice de limbă belarusă, gruzină, letonă, rusă, ucraineană etc.

Este membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova (1978) și al Uniunii Scriitorilor din România (1998).

Cărțile lui Constantin Dragomir au fost menționate cu diverse premii, printre care:

Premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova și al Comitetului de Stat pentru Edituri, Poligrafie și Comerțul cu Cărți și Diploma Specială a Concursului de Carte pentru Copii din Moscova (1986, pentru *Cartea cu minuni*), Premiul „Hai să dăm mână cu mână” acordat în cadrul celei de-a III-a ediții a Salonului Național de Carte pentru activitatea de popularizare a cărții pentru copii (1994), Premiul „Simpatia copiilor”

în cadrul Salonului Internațional de Carte pentru Copii (2002, pentru cartea *Hipopotamul fără dinți și alte prințese și prinți > sau < cuminți*; 2006, pentru *Bunicuța cu povești*). Câteva din cărțile autorului au fost desemnate drept „Cea mai bună carte pentru copii a anului...” (*Alt pământ pe lume nu-i!* în 1981, *Cartea cu minuni* în 1986, *Bunicuța cu povești* în 1988, *Copii și păpădii* în 1992).

Bibliografie

Opera

BUNICUȚA cu povești: carte pentru ochi de citit și urechi de auzit / Constantin Dragomir. – Ch.: Dragodor, 2005. – 223 p.: il.

CLOPOTUL nemuririi: legende, parabole, balade, cântece populare și de leagăn / Constantin Dragomir. – Ch.: Dragodor, 2004. – 136 p. – (Ștefan cel Mare și Sfânt).

COIFUL magic: mituri și legende ale popoarelor lumii / Constantin Dragomir. – Ch.: Dragodor, 2001. – 286 p.: il.

COPII și păpădii: versuri / Constantin Dragomir. – Ch.: Hyperion, 1992. – 199 p.: il.

HIPOPOTAMUL fără dinți și alte prințese și prinți >sau< cumiști / Constantin Dragomir. – Ch.: Dragodor, 2004. – 24 p.: il.

ORCHESTRA minunată: versuri / Constantin Dragomir. – Ch.: Prut Internațional, 2004. – 16 p.: il. – (Poezii de seama voastră).

POEZII mici – mici pentru veverițe și arici / Constantin Dragomir. – Ch.: Dragodor, 2005. – 16 p.: il.

TOATĂ lumea face baie / Constantin Dragomir. – Ch.: Hyperion, 1992. – 11 p.: il.

Referințe critice

CONSTANTIN Dragomir // Aniversări culturale 2003 / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”. – Ch., 2002. – P. 87-91.

CONSTANTIN Dragomir: n.biogr. // Iubire de metaforă. Vol. 1 / antologie de Mihail Dolgan. – Ch., 2001. – P. 310-311.

CONSTANTIN Dragomir // Scriitorii Moldovei în lectura copiilor și adolescenților: dicționar biobibliografic. – Ed. a II-a rev. și compl. – Ch., 2004. – P. 145-148.

CONSTANTIN Dragomir: „Despre copilăria mea aș putea scrie și chiar am să scriu un roman...” / Constantin Dragomir; consemn: Octombrina Onofrei // Florile dalbe. – 2006. - 21 dec. – P. 2-3.

CONSTANTIN Dragomir: „De muzică și de cărți mi-ar fi greu să mă despart” / Constantin Dragomir; consemn: Efim Bivol // ”a” MIC”. – 2003. – Nr. 11. – P. 2.

SCRIITORUL cu copilul în suflet // Florile dalbe. – 2003. – 20 noiembr. – P. 8.

Titluri pentru expoziții

Cărțile cu minuni ale lui Constantin Dragomir

Poetul cu suflet de copil

Constelația cărților lui Constantin Dragomir

Zâmbete, minuni și pădăii pentru cei mai buni copii

Scriitorul copiilor Constantin Dragomir

Referințe

Cred că toți copiii sunt niște mici-mari vrăjitori, unici în această lume, care posedă magia de a schimba viața celor maturi... Când intru într-o sală plină de copii și îi privesc în ochi, mă văd pe mine, copilul de altădată, alergând prin roua dimineții și culegând pădăii...

Constantin Dragomir

Constantin Dragomir este un poet-pedagog al copiilor în accepția clasică a cuvântului, un poet al satului natal, tradițional și modern, un poet al bucuriei și al familiei, care își cântă și trăiește la propriu și la figurat poeziile... Poezia lui izvorăște și crește din cuvânt și din ritm, precum „drumul crește din cărare”.

* * *

„Țara frunzei” și „țara Dorului”, comoara graiului și satele plaiului (...), copiii și păpădiile, cântecul și jocul, muzica și ghicitoarea, bucuria și sfătoșenia, umorul și zâmbetul mucalit, ironia și omenia, veselia și gluma, dragostea față de muncă și dragostea față de străbuni, față de părinți, față de cei apropiați, – „toate-toate încap în inima lui”, în inima poetului-copil...

Tudor Palladi

(...) Versurile lui Constantin Dragomir sunt limpezi aidoma izvoarelor-serpentine, care trăiesc dintotdeauna o viață a lor și a pământului, folclorică de la început și până la sfârșit.

Dumitru Matcovschi

(...) Poetul are talent, are sensibilitate specifică pentru literatura destinată celor mici, are fantezie, voce caldă, simțul umorului.

Eliza Botezatu

Constantin Dragomir pune preț greu pe cuvântul frumos, sunător, misterios, având un aer de vrajă, de încântare.

Liviu Damian

Constantin Dragomir, poetul copiilor, care este un foarte bun povestitor, are harul improvizației înțelepte, e vesel și spiritual, cu inima fără ascunzișuri.

Vasile Romanciuc

Școala noastră moldovenească duce lipsă de un învățător precum e scriitorul Constantin Dragomir. Cu raza miraculoasă a cărții, cu umorul fin, cu vocea-i de cântăreț neîntrecut el dăruie cu generozitate putere, optimism, leagă punți de comunicare cu orice copil. Constantin Dragomir e o personalitate încă nedescifrată până la capăt.

Tamara Pereteatcu

**23 noiembrie – 100 ani
de la nașterea scriitorului
Nikolai Nosov
(1908-1976)**

Scriitor rus pentru copii. S-a născut la Kiev, în familia casnicei Varvara și a actorului Nikolai Nosov. În 1924 a terminat școala de șapte ani, după care a lucrat

muncitor la o fabrică de cărămidă. În paralel studiază de sine stătător, pentru a putea obține studii superioare. În 1927 este admis la Institutul de Arte din Kiev, iar peste doi ani, în 1929, se transferă la Institutul de Cinematografie din Moscova pe care îl va absolvi în 1932. A consacrat artei cinematografice peste douăzeci de ani, lucrând regizor de filme în desene animate, filme științifice și de popularizare a științei. Începând cu anii '50 ai secolului XX, se consacră total activității scriitoricești.

Elev fiind, este interesat de domenii diverse – muzică, teatru, literatură, dar și de tehnică, chimie, electrotehnică, artă fotografică, șah ș.a. Colaborează la revista-manuscris *Икс*. Debutează literar în 1938 cu povestirea *Затейники* (Ingenioșii) publicată în revista pentru micuți *Мурзилка*. Continuă cu povestirile *Живая шляпа* (Pălăria vie), *Огурцы* (Castraveții), *Чудесные брюки* (Pantalonii fermecați), *Мишкина каша* (Cașa lui Mișca), *Огородники* (Grădinarii) ș.a., apărute în diferite publicații periodice pentru copii și adunate ulterior în volumul de debut al autorului, *Тук-тук-тук* (Tuc-tuc-tuc, 1945). Chiar de la început creația sa este apreciată de critici și îndrăgită de cititori grație umorului fin, felului de a comunica cu cititorii săi, abilității de a scrie vesel și pe înțelesul copiilor de toate vârstele.

În continuare editează pentru cei mai mici cărțile *Ступеньки* (Trepte, 1947), *Веселые рассказы* (Povestiri vesele, 1947), iar pentru adolescenți - *Веселая семейка* (O familie veselă, 1949), *Дневник Коли Синицына* (Jurnalul lui Colea Sinițin, 1950), *Витя Малеев в школе и дома* (Vitea Maleev la școală și acasă, 1951), *Повести и рассказы* (Povestiri și nuvele, 1952), *Приключения Коли Клюквина* (Aventurile lui Kolea Kliukvin, 1961) ș.a.

De o popularitate deosebită printre cititori se bucură trilogia despre Neștiilă și prietenii săi: *Приключения Незнайки и его друзей* (Aventurile lui Neștiilă și ale prietenilor săi, 1954), *Незнайка в Солнечном городе* (Neștiilă în Orașul Soarelui, 1958), *Незнайка на Луне* (Neștiilă pe Lună, 1966). Într-un mod accesibil și ingenios autorul le vorbește cititorilor săi despre lume, despre regulile de conviețuire socială, raporturile dintre cei mari și cei mici, realizările științei și tehnicii.

Este autorul scrierilor autobiografice *Повесть о моем друге Игоре* (Povestiri despre prietenul meu Igor, 1972) în care vorbește despre relațiile sale cu nepoțelul și *Тайна на дне колодца* (Taina de la fundul fântânii, 1977) în care povestește despre propria sa copilărie.

În baza scrierilor sale au fost realizate câteva filme de lung metraj și piese de teatru pentru copii. Operele sale au fost traduse și editate în fostele republici ale URSS, în Franța, Germania, Polonia, Bulgaria, Cehia, Japonia, China, India, Suedia și alte țări.

Nikolai Nosov s-a învrednicit de titlul de laureat al Premiului de Stat din fosta URSS (1952, pentru povestirea *Vitea Maleev la școală și acasă*), laureat al Premiului de Stat al Federației Ruse (1969, pentru trilogia despre Neștiilă), cavalier al Ordinului Drapelul Roșu de Muncă (1967) ș.a.

Bibliografie

Opera

BOBIK v gostâh u Barbosa / Nikolaj Nosov, hudož.: Z. Ârina. – M.: AST; Astrel', 2001. – 16 p.: il. – (Planeta detstva).

DRUŽOK: rassказы / Nikolaj Nosov; il.: G. Val'k, I. Semenov. – M.: Det. lit., 1974. – 111 p.: il. – (Škol'naâ biblioteka).

FANTAZERY: rassказы / Nikolaj Nosov. – M.: Det. lit., 1976. – 221 p. – (Škol'naâ biblioteka).

HOW Dunno becam a poet / Nikolaj Nosov; transl. from the Russ. by M. Wettlin. – M.: Raduga, 1984. – 15 p.: il. – (Dunno's Adventures, 4).

IN a Strange Place / Nikolaj Nosov; transl. from the Russ. by M. Wettlin; draw. by B. Kalaushin. – M.: Raduga, 1986. – 16 p.: il. – (Dunno's Adventures, 11).

MIŠKINA kaša: rassказы, skazki, povest' / Nikolaj Nosov; ris.: G. Val'ka, I. Semenova. – M.: Oniks, 2000. – 320 p.: il. – (Zolotaâ biblioteka).

NĂSCOCITORII / Nikolaj Nosov; il.: I. Semenov; trad. în rom.: P. Stoicescu, A. Ivanov. – M.: Raduga; București: Ion Creangă, 1987. – 16 p.: il.

NEZNAJKA na Lune: roman-skazka / Nikolaj Nosov; hudož.: E. Revuțcaia. – Ch.: Lit. artistică, 1990. – 512 p.: il.

NEZNAJKA v Solnečnom Gorode: roman-skazka / Nikolaj Nosov; il.: A. Vorob'ev. – M.: Dom, 1993. – 280 p.: il.

PRIKLŪČENIĂ Neznajki i ego druzej / Nikolaj Nosov; hudož.: V. Žigarev. – M.: Strekoza-Press, 2002. – 192 p.: il. – (Klassika-detâm).

PRIKLŪČENIĂ Toli Klŭkvina: rassказы i povest' / Nikolaj Nosov; hudož.: A. Tambovkin. – M.: Det. lit., 1983. – 255 p.: il.

TAJNA na dne kolodca: povest' / Nikolaj Nosov. – M.: Det. lit., 1978. – 303 p.

VESELAÂ semejka: povest', rassказы / Nikolaj Nosov; hudož.: E. A. Larčenko. – Minsk: Ūnactva, 1991. – 317 p.: il.

VISITING grandpa / Nikolaj Nosov; transl. from the Russ. by F. Solasko; draw. by I. Semenov. – M.: Raduga, 1989. – 16 p.: il.

VITÂ Maleev v škole i doma: povest' / Nikolaj Nosov; ris.: V. Čižkova. – M.: Det. lit., 1986. – 191 p.: il.

VITEA Maleev la școală și acasă și alte povestiri / Nikolaj Nosov; trad. în rom. de I. Bloc, A. Mirea; il. de R. Voinescu. – București: Ion Creangă, 1975. – 256 p.: il. – (Biblioteca pentru toți copiii).

ZATEJNIKI: rassказы / Nikolaj Nosov; hudož.: N. Ilușca. – Ch.: Lit. artistică, 1987. – 63 p.: il.

ŽIVAÂ šlâpa: rassказы / Nikolaj Nosov; ris.: A. Tambovkin. – M.: AST; Astrel', 2001. – 176 p.: il.

Referințe critice

ŽIZN' i tvorčestvo Nikolaâ Nosova / sost.: S. E. Mirimskij. – M.: Det. lit., 1985. – 256 p.

ALEKSIN, A. Volšebnik i drug detej // Nosov, N. Sobranie sočinenij v 4-h tomah. Tom. 1. Rasskazy i skazki. Povesti. – M., 1979. – P. 5-8.

ARZAMASCEVA, I. Detskaâ literatura 60-80-h godov: Nikolaj Nikolaevič Nosov // Arzamasceva, I.; Nikolaeva, S. Detskaâ literatura. – M., 2000. - P. 380-383.

ARZAMASCEVA, I. Nosov Nikolaj Nikolaevič // Russkie detskie pisateli XX veka: biobibliografičeskij slovar'. – M., 1998. – P. 312-314.

ARZAMASCEVA, I. Nosov Nikolaj Nikolaevič // Russkie pisateli XX veka: biografičeskij slovar'. – M., 2000. – P. 505-506.

BARUZDIN, S. O Nikolae Nosove // Baruzdin, S. Pisatel'. Žizn'. Literatura: literaturnye zametki. – M., 1990. – P. 94-96.

KOLESNIKOVA, E. Nosov Nikolaj Nikolaevič // Russkie pisateli. XX vek: biobibliografičeskij slovar'. V 2-h č.: č. I: M-Â. – M., 1998. – P. 121-123.

NOSOV Nikolaj Nikolaevič // Pisateli našego detstva. 100 imën: biografičeskij slovar'. Čast' 1. – M., 1998. – P. 269-273.

PROZA: N. N. Nosov // Detskaâ literatura. – M., 1989. – P. 330-335.

RAZUMNEVIČ, V. Veselaâ semejka: o knigah Nikolaâ Nosova // Razumnevič, V. Vsem detâm rovesniki: zametki o knigah sovremennyh detskih pisatelej. – M., 1980. – P. 118-143.

SIVOKON', S. Smeh dlâ vseh: Nikolaj Nikolaevič Nosov // Sivokon', S. Veselye vaši druž'â. – M., 1986. – P. 71-103.

Materiale audiovizuale

NOSOV, Nikolaj. Karasik: [înregistrare audio] / Nikolaj Nosov; isp.: N. Litvinov, E. Verencova-Nazarova; I. Ivanova. – M.: Melodiâ, [s. a.]. – 1 disc. – D – 00026561.

NOSOV, Nikolaj. Rasskazy: [înregistrare audio] / Nikolaj Nosov; isp. M. Korabel'nikova. – M.: Melodiâ, [s.a.]. – 1 disc. – 33 D – 19579.

Titluri pentru expoziții

Un scriitor mare pentru cei mici (Nikolai Nosov – 100 de ani)

O călătorie în Orașul Soarelui sau Neștiilă și prietenii săi vă așteaptă

Николаю Носову – 100 лет

В Солнечном городе Незнайки и его друзей

Referințe

Cândva, pe neașteptate pentru mine însumi, am văzut în sufletul copilului ceva neobișnuit, fantastic, minunat. Aveam sentimentul că am descoperit o comoară ascunsă. Am dorit să împart și altora din această comoară ascunsă în adâncul sufletului de copil. Și am dorit să împart copiilor măcar o părticică din sufletul meu.

De atunci împart. În pofida tuturor greutăților.

* * *

Когда-то, неожиданно для себя, я увидел в детской душе нечто удивительное, фантастическое, волшебное. У меня было чувство, будто я нашел скрытое от людей сокровище. И мне захотелось поделиться с другими сокровищем, обнаруженным в глубинах детской души. И захотелось поделиться с этими удивительными существами – детишками хоть частичкой своей души.

И вот делюсь. Несмотря ни на какие трудности.

Николай Носов

Nikolai Nosov scrie cu o veselie molipsitoare. Dar în spatele situațiilor și dialogurilor vesele întotdeauna se întrezărește un gând deștept și necesar. Și acest gând îl ajută pe micul cititor să vadă mai clar viața, să înțeleagă sensul prieteniei și al muncii, să se prezinte ca un om de încredere în relațiile cu semenii.

* * *

Николай Носов пишет с заразной веселостью. Но за веселыми ситуациями, забавными историями и очень смешными диалогами проступает всегда какая-то умная, нужная мысль. И она помогает маленькому читателю яснее разглядеть жизнь, понять смысл дружбы и труда человеческого, показать себя надежным человеком в ребячьем товариществе.

Лев Кассиль

Măestria artistică a lui Nosov se bazează pe respectarea legităților de percepere a textului, pe claritatea conținutului de idei, pe abilitatea de a construi un final neașteptat, ingenios...

* * *

Художественное мастерство Носова строится на точном соблюдении законов читательского восприятия, на отчетливости идейного содержания, на умении строить неожиданную, остроумную коллизию...

Ирина Арзамасцева

Râsul este principalul generator al creației sale. Mai mult decât atât, în cărțile sale sunt prezente toate genurile de râs „literar” – și umorul, și ironia, și

sarcasmul, și satira, și chiar grotescul. O astfel de varietate nu găsim nici la un alt scriitor pentru copii.

* * *

Смех – главный двигатель его творчества. Больше того, в его книгах представлены все виды „литературного” смеха – и юмор, и ирония, и сарказм, и сатира, и даже гротеск. Такого разнообразия смеха нет, пожалуй, больше ни у одного детского писателя.

С. Сивоконь

Nikolai Nosov este un creator înțelept, chibzuit, cu un umor inepuizabil, autor al unor cărți clasice și al mai multor capodopere mici de două-trei pagini, fiecare din ele strălucind ca o nestemată în literatura noastră pentru copii.

* * *

Николай Носов умный, вдумчивый художник, полный неистощимого юмора, автор поистине классических книг (...) и множества маленьких шедевров в две-три странички, каждый из которых блесит как яркая жемчужина в довольно объемистом ларце нашей детской литературы.

Валентин Катаев

10 decembrie – Ziua Mondială a Drepturilor Omului

Drepturile omului reprezintă un domeniu al științei, strâns legat de filozofie, etică, științele juridice și politice. Ele presupun, pe de o parte, afirmarea egalității între indivizi, iar pe de altă parte, aspirația către recunoașterea libertăților fundamentale ale ființei umane. Crearea Consiliului Europei, în 1949, reprezintă concretizarea acestei aspirații. Statutul Consiliului Europei a fost semnat la 5 mai 1949 și a intrat în vigoare la 3 august 1949. Dacă Consiliul Europei este recunoscut prin excelență ca organizație pentru drepturile omului, aceasta se datorează Convenției Europene a Dreptului Omului, semnată la 4 noiembrie 1950 la Roma și intrată în vigoare la 3 septembrie 1953. Predecesoarea directă a Convenției este Declarația Universală a Drepturilor Omului din 10 decembrie 1948.

Ce înseamnă drept? Dreptul poate fi definit ca ansamblu de reguli, comportament care reglează organizarea societății și își are locul în raporturile sociale. Dreptul tinde să modeleze societatea pe care o reglementează. Drepturile omului sunt drepturi care sunt inerente ființei umane, odată cu nașterea sa și în virtutea apartenenței la specia umană. Ele sunt universale, aparținând fiecărei om indiferent de spațiul unde se află.

Vorbind despre drepturile omului, urmează să conștientizăm, că conceptele legate de aceste drepturi pot și trebuie să fie asimilate de către toți cetățenii. O societate democratică trebuie să-și asigure și un sistem de garanții, capabil să determine promovarea drepturilor și libertăților omului.

În Republica Moldova se depun eforturi semnificative pentru ca Drepturile Omului și libertățile sale să se transforme dintr-un ideal abstract într-o realitate pentru toți cetățenii țării. Republica Moldova a ratificat majoritatea tratatelor și convențiilor internaționale și continuă procesul de edificare a cadrului legislativ național pentru protecția drepturilor omului. Parlamentul Republicii Moldova a aprobat la 27 octombrie 2003 „Planul Național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pentru anii 2004-2008”, care prevede un șir de acțiuni menite să canalizeze eforturile puterii de stat în domeniul respectării, apărării și promovării drepturilor omului. Diverse organizații neguvernamentale contribuie prin activitatea lor la o mai bună respectare și apărare a drepturilor omului în Moldova.

Bibliografie

2005 – anul european al cetățeniei prin educație „A învăța și a trăi democrația”:[Chișinău, 2004: materiale ale Conferinței...]. – Ch., 2005. – 141 p.

CARTA socială europeană revizuită: drepturi și principii = European social charter revised: rights and principles. – București: [s. n.], 1999. – 67 p.

CE faci dacă ești în conflict cu legea penală: ghid practic. – Ch.: Bons Offices, 2005. – 36 p.

CE faci dacă ești în conflict cu legea penală: ghid practic / alcăt.: V. Rotaru, V. Foltea. – Ch.: SIEDO, 2006. – 55 p.

CONSILIUL Europei și protecția drepturilor omului. – Ch.: [s. n.], 2004. – 24 p.

CONVENTION de sauvegarde des Droits de l’Homme et des Libertes fondamentales: telle qu’amendée par le Protocole Nr. 11. – Strasbourg: Conseil de l’Europe, 1998. – 60 p.

CONVENȚIA Europeană pentru Drepturile Omului și a Libertăților fundamentale: [protocoale...]. – Ch., 1999. – 44 p.; Ch., 2000. – 48 p.; Ch., 2002. – 48 p.; Ch., 2004. – 60 p.; Ch., 2006. – 60 p.

CULTURA civică: democrație, drepturile omului, toleranță. – București: Ed. didactică și pedagogică, 1995. – 149 p.

DICȚIONAR al drepturilor omului / alcăt.: Constantin Lazări. – Ch., 2001. – 148 p.

DREPTUL la exprimare și informație = Pravo na svobodu ubeždenij i vyraženiâ / Centrul pentru Drepturile Omului din Moldova. – Ch.: [s. n.], 2002. – 10 + 10 p.

DREPTUL tău: accesul la informație. – Ch.: Universul, 2002. – 360 p.

DREPTURILE omului în Republica Moldova. – Ch.: Garuda-Art, 1999. – 454 p.

DREPTURILE omului în viața de fiecare zi: impactul activității Consiliului Europei în domeniul Drepturilor Omului. – Ch.: Centrul de Informare asupra Drepturilor Omului, 1997. – 60 p.

FREEDEN, Michael. Drepturile / Michael, Freedden; introd. la ed. rom.: S. Voinescu. – București: DU Style, 1998. – 185 p. – (Concepte în științele sociale; 9).

LAW, Cheryl. În apărarea drepturilor omului: ghid practic la caseta video / Cheryl Law. – Ch., 1998. – 44 p.

LEVIN, Leah. Drepturile omului: întrebări și răspunsuri / Leah Levin. – [Ch.]: UNESCO, 1998. – 160 p.

RIALS, Stephane. Declarația drepturilor omului și ale cetățeanului / Stephane Rials. – Iași: Polirom, 2002. – 654 p. – (Ideea europeană).

USAČĚV, Andrej. Priklûčeniâ malen'kogo čelovečka: (Vseobšââ Deklaraciâ Prav čeloveka v pereskaze dlâ detej i vzroslyh): povest'-skazka / Andrej Usačëv. – M.: Samovar, 1993. – 96 p.: il. – (Učebniki samovara).

10 DECEMBRIE – Ziua Internațională a Drepturilor Omului // Glasul națiunii. – 2005. – 8 dec. – P. 5.

CUNOAȘTE-ȚI drepturile, cunoaște-ți obligațiunile // Noi. – 2004. – Nr. 1. – P. 23.

MEREUȚĂ, Ion. Demnitatea – valoarea supremă a omului // Viața. – 2004. – 2 iul. – P. 2.

MIHALACHE, Corneliu. Drepturile omului, între virtualitate și realitate // Moldova suverană. – 2004. – 6 oct. – P. 3.

Titluri pentru expoziții

Drepturile nu se cer, nu se primesc, - se trăiesc

Drepturile și libertățile noastre sunt scutul care ne apără pe noi

Drepturile omului – drepturi inerente și universale ale ființei umane

Referințe

A cunoaște drepturile și libertățile fundamentale ale omului înseamnă a putea și să le revendicăm corect. (...) Numai datorită drepturilor omului individul își menține personalitatea, unicitatea.

Constantin Lazari, avocat parlamentar

Acolo, unde dreptul la educație este garantat, accesul persoanelor la alte drepturi este înlesnit (...). Drepturile, libertățile și avantajele dezvoltării constituie un ansamblu puternic din trei argumente în favoarea educației pentru toți. (...) Absența unui consens la nivel internațional dăunează eficienței dialogului necesar la scară națională.

Din Raportul mondial de monitorizare EPT

INDEX DE NUME

Akim, Âkov	10	Druță, Ion	9, 83
Aldea-Teodorovici, Doina	10, 113	Durova, Nadežda	11
Alecsandri, Vasile	8	Evtuşenco, Anatolie	8
Alexandrova, Tatiana	4	Farago, Elena	6
Andrieş, Andrei	9	Filip, Iulian	4
Apostol, Veniamin	8, 79	Gagiu, Valeriu	7
Arbuzov, Alexej	7	Gane, Nicolae	5
Asachi, Gheorghe	5, 40	Gârleanu, Emil	4
Bacinschi, Mihai	6	Gârneţ, Vasile	5
Barbu Lăutaru (Vasile)	8	Ghibu, Onisifor	7
Bass, Ion	8	Giovagnoli, Raffaello	5
Băieşu, Ion	4	Grekov, Iuri	6
Beauvoir Simone de	4	Grigorescu, Nicolae	7
Berestov, Valentin	6	Gripe, Maria	8
Bizet, Georges	9	Halippa, Pantelimon	8
Blănaru, Gheorghe	4, 15	Hasdeu, Bogdan Petriceicu	5, 31
Bogza, Geo	5, 23	Hašek, Jaroslav	7
Bolduma, Ion	7	Irving, Washington	6
Bontea, Elena	10	Kafka, Franz	8
Borodin, Alexandr	10	Korczak, Janusz	8
Botez, Demostene	8	Korkina, Ala	4
Botezatu, Eliza	10	Lagerlöf, Selma	10, 117
Botezatu, Grigore	4	Landau, Lev	4
Botgros, Nicolae	4	Lungu-Ploaie, Raisa	8
Boţu, Pavel	8, 68	Madan, Gheorghe	8
Brahms, Johannes	7	Mateevici, Alexei	6, 45
Brătescu-Voineşti, I. Al.	4	Mânăscurtă, Ioan	7, 65
Burac, Andrei	8	Meniuc, George	7
Busuioc, Aureliu	9, 103	Milescu Spătaru, Nicolae	11
Buzura, Augustin	9	Mironov, Filip	4
Byron, George Noel Gordon	4	Moliere	5
Cantemir, Antioh	9	Mardare, Marcela	10
Cantemir, Dimitrie	9, 107	Milton, John	10
Cara-Cioban, Dumitru	7	Montaigne, Michel de	5
Celac, Silvia	9	Muradeli, Vano	6
Ciocanu, Aurel	6	Negruzzi, Costache	6, 60
Ciutac, Victor	4, 12	Nobel, Alfred Bernhard	9
Coca, Eugen	6	Nosov, Nikolaj	10, 124
Colăbneac, Alexei	10	Obručev, Vladimir	9
Copernic	5	Panteleev, Leonid	8
Costenco, Nicolai	10	Pânzaru, Victor	5
Costin, Miron	11	Perrault, Charles	4
Curwood, James Oliver	7	Plămădeală, Alexandru	9, 99
Cutasevici, Gheorghe	10	Porumbescu, Ciprian	9
Dabija, Nicolae	8, 72	Puccini, Giacomo	10
Daumier, Honore	5	Raffaello	6
De Amicis, Edmondo	5	Rahmaninov, Sergej	6
Delavrancea, Barbu	6, 55	Rimskij-Korsakov, Nikolaj	8
Dragomir, Constantin	10, 121	Rusnac, Constantin	5, 26

Rusu, Nicolae	5, 37	Tolstoj, Lev	9, 94
Şajin, Nelly	4	Tyl, Josef Kajetan	5
Sartakov, Sergej	5	Țepordei, Vasile	5
Simion, Eugen	7	Țibulschi, Iulia	8
Slavici, Ioan	4	Vahtangov, Evgenij	5
Snegirëv, Gennadij	6	Vatamanița, Ion	10
Stănescu, Nichita	6, 50	Verne, Jules	5
Stendhal (Henri Marie Beyle)	4	Vieru, Igor	10
Şalari, Ariadna	9	Vivaldi, Antonio	5
Şciusev, Alexei	9	Vlahuță, Alexandru	9, 90
Şișcan, Constantin	10	Voznesenskij, Andrej	7
Ştirbu, Liviu	4	Vysockij, Vladimir	4
Tcaci, Zlata	7	Zamfirescu, Duiliu	10
Teodoreanu, Ionel	4	Zbârciog, Vlad	10
Tolstoj, Alexej N.	4	Zavtur, Eudochia	5

CUPRINS

INTRODUCERE

3

ENUMERAREA DATELOR REMARCABILE ȘI MEMORABILE 2008

4

LISTE DE RECOMANDARE A LITERATURII

12

INDEX DE NUME

132